

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកស្កាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សេចក្តីរំលឹកគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ្គីច័ណេ ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

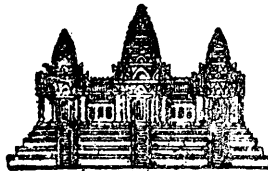
ថតស្កានដោយ
ប៊ុនប្រុស ម៉ាន់ សាន់រ៉ត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើសលែកពី៖

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីច ទ័ណ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ិច សារ៉េង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវ៉ានា និងឧបាសិកា យុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនី ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យឿន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេនី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីនាដ, ចាន់ណា សុធានីនាធា (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូហេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ទួត សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា ទីស សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធឿង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ដុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

ព្រះ
ក្រុងប៊ិដកចារី
និង
សេចក្តីប្រាប់ភាសាខ្មែរ
អភិធម្មប៊ិដក
បដ្ឋាន អដ្ឋបកាគ

១០១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥១២

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្តល់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

**It is with a deep sense of gratitude that I present the translation
of the complete collection of "TRIPITAKA" to the Cambodian
Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.**

ការប្តូរជា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាមីរាវរអាស !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាមីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃីមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រាជ្ជងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុំគុន ដើរតាមពុទ្ធដីការព្រះបរមគ្រូ មិត្តម្សាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តបុក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ Rev. Muchaku Seikyo

ប្រធានការិយាល័យ Rev. Sinohara Eiichi

អ្នកចាត់ការ Rev. Matunaga Zendo Rev. Arima Jitsujo Rev. Ito Yoshimichi
Rev. Watai Keiichi Rev. Sugiyama Yoshizumi Rev. Sigeta Shincyo
Rev. Maeda Risyo Rev. Nakajima Kyoshi Mr. Ei Rokusuke

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！
敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未會有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、驕りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大藏経）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

My dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community.

It gives me a great pleasure to learn that the translation of the " Pali Tripitaka " into Cambodian by the " Tripitaka Commission " of the Buddhist Institute, Phnom Penh has been successfully achieved. The project to translate the Tripitaka was launched in 1930 and took 39 years to complete the whole work only in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but is also an important milestone in the history of publication in Cambodia.

Revival and prosperity of Buddhism in Cambodia is the ardent desire of the Japanese Buddhist Community. It is with this spirit that we have completed this important project and want to present the complete work to the Cambodian Buddhist community. It is a present not only to the Buddhist community in Cambodia but also to the Cambodian people and all the peace loving people in the world.

Cambodia experienced the greatest tragedies of modern times and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount this grief and anger, and to forgive and start working again for world peace.

This great work is a symbol of Japanese Buddhist communities resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and a testimony to the friendship between the people.

Join hands in prayer...
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager: Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General: Rev. Eiichi Sinohara

Management Team:

Rev. Zendo Matunage Rev. Jitsujo Arima Rev. Yoshimichi Ito
Rev. Keiichi Watai Rev. Yoshizumi Sugiya Rev. Shincyo Sigeta
Rev. Risyo Maeda Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

සමස්ත පාඨ

පාඨ පොත

၁၀၀

၈. ၂. ၂၀၁၆

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស អដ្ឋមោ ភាគោ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនទុកំ

បដិច្ចវិពោ

(១) សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញោជនំ
 បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កាមរាគ-
 សញ្ញោជនំ បដិច្ច សីលព្វតបរាមាសសញ្ញោជនំ
 អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កាមរាគសញ្ញោជនំ បដិច្ច មាណ-
 សញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កាមរាគសញ្ញោជនំ
 បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ បដិយសញ្ញោជនំ បដិច្ច
 វស្សាសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ បដិយសញ្ញោជនំ
 បដិច្ច មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ បដិយ-
 សញ្ញោជនំ បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ មាណសញ្ញោជនំ

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន អដ្ឋមភាគ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សញ្ញាជនទុកៈ

បដិច្ចារិះ

[១] សញ្ញាជនធម៌ (ធម៌ដែលចង់សត្វទុកកងវដ្តៈ) អាស្រ័យ
 នូវសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ
 ភី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ សីលព្វតបរាមា-
 សសញ្ញាជនៈភី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញា-
 ជនៈ មានសញ្ញាជនៈភី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភី អាស្រ័យ នូវកាមរាគ-
 សញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ឥស្ស-
 សញ្ញាជនៈភី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភី អាស្រ័យ នូវបដិយសញ្ញាជនៈ មច្ច-
 រិយសញ្ញាជនៈភី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភី អាស្រ័យ នូវបដិយសញ្ញាជនៈ
 អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវបដិយសញ្ញាជនៈ ភវរាគសញ្ញាជនៈភី

អភិធម្មបំជីពេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិច្ច កវរកសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កវរក-
 សញ្ញោជនំ បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ វិចិត្តក្កាសញ្ញោ-
 ជនំ បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ។ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញោ-
 ជនេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ។ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនោ ធម-
 លោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កាមរកសញ្ញោជនំ បដិច្ច វិនិច្ឆ័យសញ្ញោជនំ អវិជ្ជា-
 សញ្ញោជនំ សម្បយុត្តកា ធម្មោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ចក្កំ ពន្ធិតត្ថំ ។ លោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោ-
 សញ្ញោជនំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ខន្ធា បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហា-
 ភូតំ . . . មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ
 កជត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ លោសញ្ញោជនំ ធម្មំ
 បដិច្ច សញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 លោសញ្ញោជនេ ខន្ធា បដិច្ច សញ្ញោជនោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវមានសញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ
អាស្រ័យ កវរាគសញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខុ-
សញ្ញាជន ។ នោសញ្ញាជនធម៌ (ធម៌មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ) អា-
ស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួក
សម្បយតកកនក្តី ចិត្តសមដានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។
សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញា-
ជនៈក្តី ពួកសម្បយតកកនក្តី ចិត្តសមដានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវកាម-
រាគសញ្ញាជនៈ បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ នោសញ្ញាជនធម៌
អាស្រ័យ នូវនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមដានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោសញ្ញា-
ជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ កងខណៈនៃបដិ-
សន្តិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមដានរូប
កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ សញ្ញាជន-
ធម៌ អាស្រ័យ នូវនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោសញ្ញាជនក្នុង ។

នោសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោ ច នោ-
 សញ្ញាជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
 សញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា សញ្ញាជ-
 នោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្រេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សញ្ញា-
 ជនោ នោសញ្ញាជនោ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញាជនោ
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជា-
 សញ្ញាជនំ ចក្កំ ពាន្តិវត្ថំ ។ សញ្ញាជនោ នោ-
 សញ្ញាជនោ ធម្មំ បដិច្ច នោសញ្ញាជនោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធធ្វេ
 សញ្ញាជនេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 រូបំ ទ្រេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សញ្ញាជនោ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធធ្វេ
 កាមរាគសញ្ញាជនោ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ
 ចក្កំ ពាន្តិវត្ថំ ។

អារម្មណប្បច្ចយេ រូបំ នត្ថិ ។ អធិបតិប្បច្ចយោ
 ហេតុសទិសោ វិចិត្តិញ្ញាសញ្ញាជនំ នត្ថិ ។ អនន្តរ-
 ប្បច្ចយា អវិភតប្បច្ចយា ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោសញ្ញាជនធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកសញ្ញាជនៈ
 ក្តី ចិត្តសម្មជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោសញ្ញាជនៈ
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សញ្ញាជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌ផង
 នូវនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ
 ផង នូវពួកសម្បយតកកនផង បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។ នោ-
 សញ្ញាជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌ផង នូវនោសញ្ញាជនធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្មជានុបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោសញ្ញាជនៈផង នូវពួកសញ្ញាជនៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវសញ្ញាជនធម៌ផង នូវនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី
 ចិត្តសម្មជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោសញ្ញាជនៈផង នូវកាម-
 រាគសញ្ញាជនៈផង បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។

ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មិនមានរូបទេ ។ ឯអធិបតិប្បដ្ឋយ ដូច
 ហេតុប្បដ្ឋយដែរ មិនមានវិចិក្ខុសញ្ញាជនៈទេ ។ ព្រោះអនន្តប្បដ្ឋយ
 ព្រោះអវិត្តប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២] ហេតុយា នវំ អារម្មណោ នវំ អធិបតិយា-
នវំ អនន្តរេ នវំ សព្វត្ថ នវំ វិនិក្ខេកេ ឯកំ អាហារ-
រេ នវំ អវិកតេ នវំ ។

[៣] សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិនិក្ខេក្ខាសញ្ញោជនំ
បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ។ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកំ នោសញ្ញោជនំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ត-
យោ ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... យាវ
អសញ្ញាសត្តា ។ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោ-
ជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិនិក្ខេក្ខា-
សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច អវិជ្ជាស-
ញ្ញោជនំ ។ សញ្ញោជនញ្ច នោសញ្ញោជនញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច សញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិនិក្ខេក្ខាសញ្ញោជនញ្ច សម្មយុត្តកេ ច ខន្ធធ្វេ បដិច្ច
អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ។ សន្តិភំ ។ អាសវតោច្ឆកសទិ-
សំ ។ នអារម្មណាបិ សព្វេ ឧទ្ធវិកតញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[៣] សុពោធិជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសុពោធិជនធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជាសុពោធិជនៈ អាស្រ័យ វិចិក្ខា-
 សុពោធិជនៈ ។ នោសុពោធិជនធម៌ អាស្រ័យ នោសុពោធិជនធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមដានុបក្តី
 អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោសុពោធិជនៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សុពោធិជនធម៌ អាស្រ័យ នូវនោសុពោ-
 ធិជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជាសុពោធិជនៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 សុពោធិជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសុពោធិជនធម៌ផង នូវនោសុពោធិជនធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជាសុពោធិជនៈ អាស្រ័យ
 វិចិក្ខាសុពោធិជនៈផង នូវពួកសម្បយត្តកក្ខន្ធផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ដូចអាសវគោច្ចកៈដែរ ។ ឯនការម្មណ្ឌប្បដ្ឋាយ ទាំងអស់ បណ្ឌិត
 គប្បីរើឡើងផងចុះ ។

សញ្ញាជំនុំពេ បដិច្ចវិហារ

[៤] ឧបោតុយា ចត្តារិ ឧអាម្មណោ ភីណិ
 ឧអធិបតិយា នវំ ឧអនន្តរេ ភីណិ ឧសមនន្តរេ ភីណិ
 ឧអពាមពោ ភីណិ ឧឧបទិស្សយេ ភីណិ ឧច្ចុរជា-
 តេ នវំ ឧបច្ឆាជាតេ នវំ ឧអាសវនេ នវំ ឧកម្ម
 ភីណិ នវំចាកេ នវំ ឧអាហារេ ឯកំ ឧស្រ្តិយេ
 ឯកំ ឧណានេ ឯកំ ឧមត្តេ ឯកំ ឧសម្បយុត្ត
 ភីណិ នវំប្បយុត្តេ នវំ ពោទតិយា ភីណិ ពោវិតតេ
 ភីណិ ។

[៥] បោតុប្បច្ចយា ឧអាម្មណោ ភីណិ . . .
 ឧអធិបតិយា នវំ ឯវំ សត្វំ កណោតត្វំ ។

[៦] ឧបោតុប្បច្ចយា អាម្មណោ ចត្តារិ . . .
 សព្វត្ត ចត្តារិ វិចាកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ មត្ត
 ភីណិ សម្បយុត្តេ ចត្តារិ អវិតតេ ចត្តារិ ។

សញ្ញាជំនុំ ធម្មំ សហជាតោ . . . ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

[៤] ក្នុងនរហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអរោមពាប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៥] ក្នុងនអាម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនរហេតុប្បដ្ឋយ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ បទទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បី
 រាប់ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

[៦] ក្នុងនអាម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ព្រោះនរហេតុប្បដ្ឋយ . . .
 ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
 អាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

កើតជាមួយនឹងសញ្ញាជនធម៌ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បឋមយវិណ្ណ

[៧] សញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចុយា សញ្ញោជនោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា តីណី បដិច្ចសនិសំ ។
 នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចុយា នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា នោសញ្ញោជនំ ឯកំ ខន្ធ
 បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធ បច្ចុយា វត្ថុ វត្ថុំ បច្ចុយា
 ខន្ធា ឯកំ មហាក្កតំ ... មហាក្កតេ បច្ចុយា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានំ រូបំ កជន្តារូបំ ឧទានារូបំ វត្ថុំ បច្ចុយា
 នោសញ្ញោជនា ខន្ធា ។ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចុយា
 សញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា នោ-
 សញ្ញោជនេ ខន្ធ បច្ចុយា សញ្ញោជនា ។ នោ-
 សញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចុយា សញ្ញោជនោ ឆ នោសញ្ញោ-
 ជនោ ឆ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា នោសញ្ញោ-
 ជនំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចុយា តយោ ខន្ធា សញ្ញោជនញ្ច
 ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... វត្ថុំ បច្ចុយា
 សញ្ញោជនា មហាក្កតេ បច្ចុយា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បឋមវិវាទៈ

(៧) សញ្ញាជនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោសញ្ញាជន-

ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

គឺ ខន ៣ ក៏ ចិត្តសមដានរូបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនកន ១ នឹង

ខន ២ . . . វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពាក្យខន កងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពាក្យខន ពឹង

ផ្អែក នឹងវត្ថុ នឹងមហាក្ខត១ . . . ចិត្តសមដានរូប កងតារូប និងឧបាទារូប

ពឹងផ្អែក នឹងពាក្យមហាក្ខត ពាក្យនោសញ្ញាជនកន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

សញ្ញាជនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពាក្យសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងពាក្យនោសញ្ញាជនកន ។

សញ្ញាជនធម៌ក៏ នោសញ្ញាជនធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនធម៌

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន ៣ ក៏ សញ្ញាជនៈក៏ ចិត្ត-

សមដានរូបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនកន ១ នឹងខន ២ . . . ពាក្យ

សញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពាក្យមហាក្ខត

សញ្ញាជនទុកេ បច្ចយវិពេ

វត្តំ បច្ចយា សញ្ញាជនា សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។
សញ្ញាជនញ លោសញ្ញាជនញ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
ជនោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញា-
ជនញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បច្ចយា ទិដ្ឋិសញ្ញា-
ជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ កាមរាគសញ្ញាជនញ វត្តញ
បច្ចយា ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ
តន្តិភំ ។ សញ្ញាជនញ លោសញ្ញាជនញ ធម្មំ
បច្ចយា លោសញ្ញាជនោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា លោសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធន្ធ សញ្ញាជនេ
ច បច្ចយា តយោ ខន្ធ ចិត្តសម្មជានញ រូបំ ទ្វេ
ខន្ធ ... ចក្កំ សញ្ញាជនេ ច វត្តញ បច្ចយា
លោសញ្ញាជនា ខន្ធ ។ សញ្ញាជនញ លោសញ្ញា-
ជនញ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនោ ច លោសញ្ញា-
ជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា លោសញ្ញា-
ជនំ ឯកំ ខន្ធន្ធ កាមរាគសញ្ញាជនញ បច្ចយា
តយោ ខន្ធ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចិត្ត-
សម្មជានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ចក្កំ កាមរាគសញ្ញា-
ជនញ វត្តញ បច្ចយា ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជា-
សញ្ញាជនំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ចក្កំ ។ សន្តិភំ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បដិច្ចារៈ

ពួកសញ្ញាជនៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ផង នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក៏ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏
 ពឹងផ្អែក នឹងកាមរាគសញ្ញាជនៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនៈក៏ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏ ពឹងផ្អែក នឹងកាមរាគសញ្ញាជនៈផង
 នឹងវត្ថុផង បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ពឹង
 ផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ផង នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព្យក៏ ចិត្តសមដានុបក៏ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោសញ្ញាជនក្ខន្ធ ១ ផង នឹងពួកសញ្ញាជនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 (គប្បីចង) ជាចក្កៈចុះ ពួកនោសញ្ញាជនក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងពួកសញ្ញា-
 ជនៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សញ្ញាជនធម៌ក៏ នោសញ្ញាជនធម៌ក៏ ពឹង
 ផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ផង នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព្យក៏ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក៏ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏
 ចិត្តសមដានុបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនក្ខន្ធ ១ ផង នឹងកាមរាគ-
 សញ្ញាជនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . (គប្បីចង) ជាចក្កៈចុះ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក៏
 អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ ពឹងផ្អែក នឹងកាមរាគសញ្ញា-
 ជនៈផង នឹងវត្ថុផង (គប្បីចង) ជាចក្កៈចុះ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ នវ
វិទាកេ ឯកំ អវិកតេ នវ ។

[៩] នហេតុយា ចត្តារិ ។ យត្ថ យត្ថ វត្ថុ
លព្ពតិ តត្ថ តត្ថ ទិដ្ឋានំ កាកត្ថំ ។ នអារម្មណេ
តិណិ នោវិកតេ តិណិ ។

ឯវំ ឥតរេបិ ទ្វេ កណាណា ច ទិស្សយវារោ
ច កាកត្ថា ។

សំសជ្ជវិពោ

[១០] សញ្ញោជនំ ធម្មំ សំសជ្ជោ សញ្ញោជ-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កាមរាគសញ្ញោ-
ជនំ សំសជ្ជំ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ឯវំ
នវ បញ្ញា អរូទាយេវ កាកត្ថា ។

សំសជ្ជវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ ឯវំ កាកត្ថា ។

បញ្ញាវិពោ

[១១] សញ្ញោជនោ ធម្មោ សញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សញ្ញោជនោ ហេតុ សម្ម-
យុត្តកានំ សញ្ញោជនានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
សញ្ញោជនោ ធម្មោ នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[៧] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ។ វត្ថុ ដែលបាន ត្រង់
កន្លែងណាៗ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ មិនឲ្យផ្សេងគ្នា ត្រង់កន្លែងនោះៗ ចុះ ។
ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ៤ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[១០] សញ្ញាជនធម៌ ច្រឡំក្រឡំ នឹងសញ្ញាជនធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី
ច្រឡំក្រឡំ នឹងកាមរាគសញ្ញាជនៈ ឯពួកអរូប មានប្រស្នា ៧ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផង ។

បញ្ញាវារៈ

[១១] សញ្ញាជនធម៌ ជាបដ្ឋាយ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយហេតុ-
ប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញាជនៈ ជាបដ្ឋាយ នៃពួកសម្បយុត្តកសញ្ញា-
ជនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបដ្ឋាយ នៃនោសញ្ញាជនធម៌

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិពោ

ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនោ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនោ ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ សញ្ញាជនានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នោសញ្ញាជនោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិសន្ធិត្តណោ . . . ។

[១២] សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនោ
 អារម្ម សញ្ញាជនោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ កាតតំ សញ្ញា-
 ជនោ អារម្ម នោសញ្ញាជនោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ
 កាតតំ សញ្ញាជនោ អារម្ម សញ្ញាជនោ ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ទានំ ទត្តា សីលំ . . .

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមដានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។
 សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌
 ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកសញ្ញាជនៈផង នៃពួកចិត្តសមដានរូបផង
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញា-
 ជនធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ជានោសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមដានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
 កងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

[១២] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 ការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវពួក
 សញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកនោសញ្ញាជនក្នុង កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 ពួកសញ្ញាជនៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវ
 ពួកសញ្ញាជនៈ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌
 ដោយការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទោសថកម្មំ... តំ បច្ចុវេក្ខតិ បុព្វេ សុច្ឆិណ្ណានិ
 បច្ចុវេក្ខតិ ឈានោ វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចុវេក្ខតិ
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចុវេក្ខតិ វេលំ...
 និព្វានំ បច្ចុវេក្ខតិ និព្វានំ គោត្រកុស្ម្យ វោនានស្ស
 មត្តស្ស វេលស្ស អាវុដ្ឋនាយ អរិយា លោសញ្ញា-
 ជនេ បហំនេ កិលេសេ^(១)... វិក្ខម្ពិតេ កិលេ-
 សេ... បុព្វេ... ចក្កំ... វត្ថំ... លោសញ្ញា-
 ជនេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 និព្វេន ចក្កោ រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតនាតុ-
 យា សន្នំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន លោ-
 សញ្ញាជនចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ វាណាតិ អាណាសា-
 នញ្ញាយតនំ វិញ្ញាលាញ្ញាយតនស្ស អាភិញ្ញាយ-
 តនំ លេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស រូនាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាលាស្ស ដោជ្ឈញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាលាស្ស
 លោសញ្ញាជនា ខន្ធភ វត្ថុវិញ្ញាលាស្ស ចេតោបរិ-
 យញ្ញាលាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាលាស្ស យថា-
 កម្មបតញ្ញាលាស្ស អនាតតិសញ្ញាលាស្ស អាវុដ្ឋនាយ

១ ម លោសញ្ញាជនំ បហំនំ កិលេសំ... ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវឧបាសថកម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល
 ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវ
 ឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ នូវផល . . .
 ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
 រោទានៈ មគ្គ ផល និងការពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួក
 នោសព្វោជនកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែល
 សង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ នូវវិត្ត . . . នូវពួកនោ-
 សព្វោជនកូន ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនោសព្វោជនចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាយ-
 តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកនោសព្វោ-
 ជនកូន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោសញ្ញាជនោ
 ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ...
 បុព្វេ ... ឈានា ... បក្កំ ... វត្ថុំ ... លោសញ្ញា-
 ជនេ ខន្ធភស្សានេតិ អភិទន្ធនេតិ តំ អារត្ត រកោ
 ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ លោសញ្ញាជនោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនស្ស ច លោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ ... សីលំ...
 ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈានា ... បក្កំ...
 វត្ថុំ ... លោសញ្ញាជនេ ខន្ធភស្សានេតិ អភិទន្ធនេតិ
 តំ អារត្ត សញ្ញាជនោ ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច
 ខន្ធភស្សានេតិ ។ សញ្ញាជនោ ច លោសញ្ញាជនោ
 ច ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីលី អារត្តយេវ កាតត្វា ។

[១៣] សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាជិបតិ
 សញ្ញាជនេ កុំ កត្វា ... តីលី កុក្ការម្មណា ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌

ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម

. . . កងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវិត្ត . . .

បុគ្គល គ្រេកអរ រីករាយ និងពួកនោសញ្ញាជនកូន រាគៈ ប្រារព្ធ នូវ

ខន្ធនោះ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ

នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ

គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . កងកាលមុន

. . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវិត្ត . . . បុគ្គល គ្រេកអរ

រីករាយ និងពួកនោសញ្ញាជនកូន ពួកសញ្ញាជនៈក្តី ពួកខន្ធ ប្រកប

ដោយសញ្ញាជនៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ។ សញ្ញា

ជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ អារម្មណ៍

ប្បច្ច័យ គឺ បំណិត គប្បីប្រារព្ធធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។

[១៣] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអធិ

បតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកសញ្ញាជនៈ

ឲ្យជាទីគោរព . . . មានវារៈ ៣ មានការធ្វើឲ្យជាទីគោរពជាអារម្មណ៍ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណាធិបតី សហជា-
 តាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី នានំ ទត្វា សីលំ . . .
 តីណី ។ តិណ្ណាម្បី អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិ-
 បតី កាតញ្ចា វិភជិតញ្ចា តីណីបិ ។ សញ្ញោជនោ
 ច នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មា សញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណាធិបតីសញ្ញោ-
 ជនេ ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធកុំ កត្វា . . .
 តីណី ។

(១២) សញ្ញោជនោ ធម្មោ សញ្ញោជនស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា
 សញ្ញោជនោ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ សញ្ញោជនានំ អនន្តរ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ នោសញ្ញោជនោ
 ធម្មោ នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា នោសញ្ញោជនោ ខន្ធព បច្ឆិ-
 មានំ . . . ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ សញ្ញោ-
 ជនស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា
 បុរិមា នោសញ្ញោជនោ ខន្ធព បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោសព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ
 បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . មានវារៈ ៣ ។ ការម្មណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (ដោយអំណាច) នៃវារៈ ៣
 ទាំងគប្បីចែក ជាវារៈ ៣ ចុះ ។ សព្វោជនធម៌ក្តី នោសព្វោជន-
 ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកសព្វោជនៈ និងពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព . . . មានវារៈ ៣ ។

[១២] សព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសព្វោជនៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកសព្វោជនៈ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោសព្វោ-
 ជនក្ខន្ធ មុនៗ ក្រោយ . . . ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោសព្វោជនក្ខន្ធ មុនៗ នៃពួកសព្វោជនៈ

សព្វញ្ញនិទានេ បញ្ញវារោ

សព្វញ្ញនិទានំ . . . ឃុំ ទ្រេចី កាតត្វា ។ សព្វញ្ញ-
 និទាន ឆ នោសព្វញ្ញនិទាន ឆ ធម្មា សព្វញ្ញនិទស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បត្តយេន បត្តយោ វីណិ ។ សព្វញ្ញ-
 និទាន ធម្មា សព្វញ្ញនិទស្ស ធម្មស្ស សមនន្តរប្បត្ត-
 យេន បត្តយោ នវ ។ សហជាតប្បត្តយេន បត្ត-
 យោ នវ ។ អញ្ញមញ្ញប្បត្តយេន បត្តយោ នវ ។
 និស្សយប្បត្តយេន បត្តយោ នវ ។

[១៥] . . . ឧបនិស្សយប្បត្តយេន បត្តយោ អា-
 រម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បកកត្តបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកកត្តបនិស្សយោ សព្វញ្ញនិទាន សព្វញ្ញ-
 និទានំ ឧបនិស្សយប្បត្តយេន បត្តយោ ឃុំ វីណិចី ។
 នោសព្វញ្ញនិទាន ធម្មា នោសព្វញ្ញនិទស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បត្តយេន បត្តយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ
 អនន្តរបនិស្សយោ បកកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ ប-
 កកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជិប្បតិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ណាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ វាតំ ។ បេ ។
 បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សទ្ធិំ កិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ក្រោយៗ . . . វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអនន្ត-
 ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញា-
 ជនធម៌ ដោយសមនន្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអនាមតាប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[១៥] . . . ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្យូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
 បកត្យូបនិស្ស័យ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ យ៉ាងនេះ ។ នោសញ្ញាជន-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អារម្មណ្យូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្យូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយឲ្យ នូវទាន
 ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវ
 ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា នូវវាគៈ ។ បេ ។ នូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នា . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។
 បំបែក នូវសង្ឃី សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ធនសសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 លោសត្រោជលោ ធម្មា សត្រោជនស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ អ-
 នន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បតិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ណាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ
 ចាលាំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោសត្រោជលោ ធម្មា
 សត្រោជនស្ស ធម លោសត្រោជនស្ស ធម ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បតិ
 ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 និស្សយ ចាលាំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ សត្រោជននំ សម្បយុត្តកានញ្ច
 ទទ្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សត្រោជ-
 លោ ធម លោសត្រោជលោ ធម ធម្មា សត្រោជនស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីលាំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍-
 បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យប-
 និស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវមានៈ
 ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
 ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃវាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជន-
 ធម៌ផល នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផល ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវ
 មានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនា-
 សនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈផល នៃពួកសម្បយត្តកក្ខន្ធផល
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ព្យ ។

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហេ

[១៦] លោសញ្ញាជនោ ធម្មោ លោសញ្ញា-
 ជនស្សំ ធម្មស្សំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថំ អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កោ រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុ-
 យា សន្តំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ លោសញ្ញា-
 ជនានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្សំ ធម្មស្សំ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជា-
 តំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថំ អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រាតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ សញ្ញាជនានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ លោសញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្សំ
 ច លោសញ្ញាជនស្សំ ច ធម្មស្សំ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

[១៦] នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 បុរេជានុបច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជានុ និងវត្ថុបុរេជានុ ។ ការម្មណ-
 បុរេជានុ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទឿង . . . ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតនាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយរូបាយតនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយការម្មណបុរេជានុ ។ ឯវត្ថុបុរេជានុ
 គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោសញ្ញាជនទុក្ខន ដោយបុរេ-
 ជានុបច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 បុរេជានុបច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជានុ និងវត្ថុបុរេជានុ ។ ការម្ម-
 ណបុរេជានុ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . គ្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ
 រាគៈ ប្រាវត្ត នូវវត្ថុនោះ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ។ វត្ថុបុរេជានុ
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជានុបច្ច័យ ។ នោ-
 សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង
 ដោយបុរេជានុបច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជានុ និងវត្ថុបុរេជានុ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាចុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិ-
នន្ទតិ តំ អារត្ត សញ្ញោជនោ ច សម្មយុត្តកា
ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈនិ ។ វត្ថុចុរេជាតំ វត្ថុ សញ្ញោជ-
នោនំ សម្មយុត្តកានត្ថា ខន្ធានំ ចុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

(១៧) សញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ នោ-
សញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនោ ច
នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(១៨) សញ្ញោជនោ ធម្មា សញ្ញោជនស្ស
ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។

(១៩) នោសញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោ-
ជនស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
វិទាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ អាហារប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណី ។ វេទ្យប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ មគ្គប្បច្ចយេន
បច្ចយោ នវំ ។ សម្មយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ការម្មណ្ឌបុរេជាតិ គឺ (បុគ្គល) ខ្យល់ចក្ខុ . . . គ្រែកអរ រីករាយ នឹង
វត្ថុ ពួកសញ្ញាជនៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកកន្តក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
នូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាតិ គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈផង
នៃពួកសម្បយុត្តកកន្តផង ដោយបុរេជាតិបច្ច័យ ។

[១៧] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
បច្ច័យជាតិបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយបច្ច័យជាតិបច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក៏
នោសញ្ញាជនធម៌ក៏ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយបច្ច័យ-
ជាតិបច្ច័យ ។

[១៨] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
អាសវិនបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[១៩] នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌
ដោយកម្មបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកបច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
លានបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គបច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហ

[២០] សញ្ញាជនោ ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ វិភជិតតំ ។ នោសញ្ញាជនោ ធម្មោ
 នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ វិភជិតតំ ។
 នោសញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ សញ្ញា-
 ជនានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នោសញ្ញា-
 ជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស
 ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ
 សញ្ញាជនានំ សម្បយុត្តកានន្ស ខន្ធានំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញា-
 ជនោ ច ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 វិភជិតតំ ។

[២១] សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចស-
 ទិសំ ។ សញ្ញាជនោ ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវេ

[២០] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ បណ្ឌិត គប្បី
 ចែកចុះ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។
 បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញា-
 ជនធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសញ្ញាជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈផង
 នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី
 នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។

[២១] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជានំ ។ សង្ខិតំ ។ សញ្ញោជនោ ធម្មា
 សញ្ញោជនស្ស ច នោសញ្ញោជនស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ នោស-
 ញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ បច្ឆាជានំ
 អាហារំ វេទ្ធិយំ ។ សង្ខិតំ ។ នោសញ្ញា-
 ជនោ ធម្មា សញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហជានា
 នោសញ្ញោជនោ ខន្ធា សម្បយុត្តកានំ សញ្ញា-
 ជនានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជានំ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិវទ្ធាតិ វត្ថុំ អារត្ត រកោ ឧប្បជ្ជតិ
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ សញ្ញោជនានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោសញ្ញោជនោ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ស ច នោសញ្ញោជនស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហ-
 ជានា នោសញ្ញោជនោ . . . សង្ខិតំ អាសវសទិសំ ។
 សញ្ញោជនោ ច នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជានំ បុរេជានំ ។ អាសវសទិសំ ។ សញ្ញោជនោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និងបច្ចាជ័ត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
សញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ ដូច
គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញា-
ជនធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់សហជ័ត បុរេជ័ត បច្ចាជ័ត
អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់សហជ័ត និង
បុរេជ័ត ។ សហជ័ត គឺ ពួកនោសញ្ញាជនកុន ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថប្បច័យ ។ ឯបុរេជ័ត គឺ (បុគ្គល)
នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ និងវិត្ត រាគៈ ប្រារាង នូវវិត្តនោះ
ទើបកើតឡើង ទោមនស្ស កើតឡើង វិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញា-
ជនៈ ដោយអត្ថប្បច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញា-
ជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់
សហជ័ត និងបុរេជ័ត ។ សហជ័ត គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ . . .
សេចក្តីបំប្រញ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញា-
ជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់
សហជ័ត និងបុរេជ័ត ។ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី

សញ្ញាជនទុក បញ្ញាវិហ

ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា នោសញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បន្ទាជាតំ អាហារំ វស្ត្រិយំ ។ វិភជិតតំ អាសវស-
 ទិសំ ។ សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា
 សញ្ញាជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 វិភជិតតំ អាសវសទិសំ ។

(២២) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ អញ្ញ-
 មញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ
 ភីណិ បន្ទាជាតេ ភីណិ អាសវនេ នវ កម្មេ ភីណិ
 វិទាកេ ឯកំ អាហារេ ភីណិ វស្ត្រិយេ ភីណិ ឈានេ
 ភីណិ មត្តេ នវ សម្បយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច
 អត្ថយា នវ នត្ថយា នវ វិភតេ នវ អវិភតេ នវ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោ-
 សញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌
 ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ បណ្ឌិត
 គប្បីចែកចុះ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។

[២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្សុណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអរាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសវៈនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអា-
 ហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈា-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៣] សុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ សហជាតប្បទ្ធា-
 យន បទ្ធាយោ ឧបនិស្សយប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ ។
 សុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ នោសុត្តន្តបិដកស្ស ធម្មស្ស អាម្ព-
 ណាប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ សហជាតប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ
 ឧបនិស្សយប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ បច្ឆាជាតប្បទ្ធាយន
 បទ្ធាយោ ។ សុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកស្ស ច
 នោសុត្តន្តបិដកស្ស ច ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បទ្ធាយន
 បទ្ធាយោ សហជាតប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ ។ នោសុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ នោ-
 សុត្តន្តបិដកស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ
 សហជាតប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ ឧបនិស្សយប្បទ្ធាយន
 បទ្ធាយោ ប្រាជាតប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ទ្ធាយន បទ្ធាយោ កុម្មប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ អាហា-
 រវប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ ភ្ន្រិយប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ ។
 នោសុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកស្ស ធម្មស្ស អាម្ព-
 ណាប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ សហជាតប្បទ្ធាយន បទ្ធាយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ ភារម្មណ្ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ ភារម្មណ្ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយ ភារម្មណ្ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ ភារម្មណ្ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ ភារម្មណ្ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

សញ្ញាជីនទុកេ បញ្ញាវិហ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរោជិតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោសញ្ញោជិនោ ធម្មា សញ្ញោជិនស្ស
 ច នោសញ្ញោជិនស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរោជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញោជិនោ ច នោសញ្ញោជិនោ ច ធម្មា សញ្ញោ-
 ជិនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញោជិនោ ច នោសញ្ញោជិនោ ច
 ធម្មា នោសញ្ញោជិនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរោជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញោជិនោ ច នោសញ្ញោជិនោ ច ធម្មា សញ្ញោ-
 ជិនស្ស ច នោសញ្ញោជិនស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២] នបោតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សត្វត្ត
 នវ នោអវគតេ នវ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌
 ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយការម្មណ្ឌ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 នោសញ្ញាជនធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 សញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២២) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណោ ចត្តារិ ។
សង្ខតំ ។ . . . នសមនន្តរេ ចត្តារិ ន អញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ
នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ . . . នមក្កេ ចត្តារិ
នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ លោនតិយា
ចត្តារិ លោវិតតេ ចត្តារិ ។

[២៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ នវ . . .
អធិបតិយា នវ អនុលោមមាតិកា អវិតតេ នវ ។

សញ្ញាជនទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញាជនិយទុកំ
បដិប្បវិញ្ញា

[២៧] សញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនិ-
យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនិយំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិសន្ធិក្កុណោ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ
វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ ច្រឡំនូវឧកេ
លោកិយឧកេសទិសំ និដ្ឋានាភារណំ ។

សញ្ញាជនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥] ក្នុងនិការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រែញ ។ . . . ក្នុងនិសមននរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 និព្វានព្វប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
 សេចក្តីបំប្រែញ ។ . . . ក្នុងនិមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 និទានតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិវាសិតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៦] ក្នុងនិការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនិហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនិវាសិតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ អនុលោមមាតិកា ក្នុងនិវាស-
 ិតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សញ្ញាជនីយទុកៈ ។

សញ្ញាជនីយទុកៈ

បដិប្បវារៈ

[២៧] សញ្ញាជនីយធម៌ (ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនីយៈ)
 អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនីយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក៏ ចិត្តសម្មជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសញ្ញាជនីយៈ
 នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ។ ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈ
 ក្នុងច្បាប់ទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចប់ សញ្ញាជនីយទុកៈ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ

បដិច្ចវិវា

[២៨] សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា ... ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ខន្ធា បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 រូបំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជនំ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា
 ... ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
 ម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ... ឧទ្ធច្ចុសហាតតំ មោហំ
 បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ^(១) បដិសន្ធិ ។ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ

១ ម. អន្តរា ទ្រតិ ទិស្សតិ ។

សញ្ញាជនសម្បជញ្ញៈ

បដិប្បិវៈ

[២៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២
 . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រ-
 កបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
 ស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយខន្ធច្នះ មានបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចុសហកតំ មោហំ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧទ្ធច្ចុសហកតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ
 ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចុសហកតំ
 ឯកំ ខន្ធឱ មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ
 ខន្ធ ... ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច សញ្ញោជន-
 វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ខន្ធ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហកតេ ខន្ធ ច មោហញ្ច បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 រូបំ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចុ-
 សហកតំ ឯកំ ខន្ធឱ មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ។

អភិធម្មចំណីក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី
ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ក៏ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៧ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៧ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង នូវ
ខន្ធ ២ ... ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកំ បដិច្ចវិហ

[២៧] សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ ... ទ្វេ ខន្ធេ ... ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តកា

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវិវាទៈ

[២៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ
គឺ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ . . . នូវខន្ធ ២ . . . ។

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែល
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី មោហៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ម-
ណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែល
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ

អរិយធម៌ជំនាន់ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តត្ថ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តត្ថ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាវុធលាប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចស-
ហតតំ ឯកំ ខន្ធកុ មោហកុ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
ទ្វេ ខន្ធា ... ។

[៣០] សញ្ញាជនសម្បយុត្តត្ថ ធម្មំ បដិច្ច ស-
ញ្ញាជនសម្បយុត្តត្ថ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា
តិណី ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តត្ថ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
វិប្បយុត្តត្ថ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា ឯកំ ។
សញ្ញាជនសម្បយុត្តត្ថ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តត្ថ ធម្មំ
បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តត្ថ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិ-
ប្បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តត្ថ ខន្ធា ច មហាក្កតេ
ច បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្កតំ ។

[៣១] ហេតុយា នវ អាវុធលោ ធន អធិបតិយា
បក្កា អនន្តរេ ធន សមនន្តរេ ធន សហជាតេ នវ អញ្ញ-
មញ្ញោ ធន និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ធន ចុរជាតេ ធន
អាសេវនេ ធន កក្កេ នវ វិហាកេ ឯកំ អាហារេ នវ

អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធភ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមាហៈផង
នូវខន្ធល ។ . . . ។

[៣០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវភក្ខខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវភក្ខមហាក្ខតផង ។
សេចក្តីបំប្រញ ។

[៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងសមនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអតាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

សញ្ញាជនសម្បយុត្តុកំ បដិក្ខវាហ

ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ មគ្គេ នវ សម្បយុត្តេ ធ
វិប្បយុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា ធ វិកតេ ធ
អវិកតេ នវ ។

[៣២] សញ្ញាជនសម្បយុត្តុកំ ធម្មំ បដិក្ខ
សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុ-
ប្បច្ចយា វិចីកិច្ចាសហគតេ ខន្ធធ្ធិ បដិក្ខ វិចីកិច្ចា-
សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តុកំ ធម្មំ
បដិក្ខ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន-
ហេតុប្បច្ចយា ឧត្តច្ចុសហគតេ ខន្ធធ្ធិ បដិក្ខ ឧម្មច្ចុ-
សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តុកំ ធម្មំ
បដិក្ខ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
តុប្បច្ចយា អហេតុកំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តុកំ ឯកំ ខន្ធធ្ធិ
... យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

[៣៣] នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណេ ភីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
ភីណិ នអញ្ញមញ្ញេ ភីណិ នឧបទិស្សយេ ភីណិ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

កង្កន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្កណ្យានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្ក
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្កសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ កង្ក
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្កអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្ក
 នត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ កង្កវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ កង្ក
 អវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣២] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិកិត្តា ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ . . . ដរាបដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ ។

[៣៣] កង្កនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្កនអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្កនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្កនអនន្តរាប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្កនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្កនអពា-
 មពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្កនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នប្បវេជាតេ សត្តំ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ
 នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវំ នអាហារេ ឯកំ
 នស្រ្តិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ
 នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ច នោនត្តិយា ភីណិ
 នោវិគតេ ភីណិ ។

[៣២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអាម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតិយា នវំ នឧបទិស្សយេ ភីណិ នប្បវេជាតេ
 ច នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ នកម្មេ ចត្តារិ
 នវិចារកេ នវំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 នោនត្តិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[៣៣] នហេតុប្បដ្ឋយា អាម្មណេ ភីណិ ...
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ភីណិ មត្តេ ទ្វេ អវិគតេ
 ភីណិ ។

សហជាតវារោបិ បដិច្ចវារសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នស្រ្តីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៤] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអតិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្ម-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោ-
 នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងដូចវារៈវិជរ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ បច្ចយវិវោ

បច្ចយវិវោ

[៣៦] សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
តិណំ បដិច្ចសទិសំ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា យាវ បដិសន្ធិ ឯកំ មហាក្កតំ ... វត្ថុំ បច្ច-
យា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធ វត្ថុំ បច្ចយា ឧទ្ធច្ចុស-
ហាតតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា វត្ថុំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ឧទ្ធច្ចុ-
សហាតតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
ខន្ធ មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ឈានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចុស-
ហាតតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ ចិត្តស-
ម្មជ្ឈានញ្ច រូបំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ច សញ្ញាជន-
វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវិវៈ

បច្ចយវិវៈ

(៣៦) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
ជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ដរាបដល់បដិសន្ធិ នូវមហាក្ខត ១ . . . ពួកខន្ធ
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹង
ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
ពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
ជនៈក៏ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានរាប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកកន្ធ
ក៏ ចិត្តសមដានរាបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង

អភិធម្មបិដកេ អនុណោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ
 ខន្ធក្ស វត្តក្ស បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ឧទ្ធច្ចុសហតតំ ឯកំ ខន្ធក្ស មោហក្ស បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្ស
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្ស ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្សតេ ច បច្ចយា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចុសហតតេ ខន្ធធ្វេ ច មោហក្ស
 បច្ចយា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្ស
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្ស ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធក្ស វត្តក្ស
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្សតេ ច បច្ចយា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចុសហតតំ ឯកំ ខន្ធក្ស មោ-
 ហក្ស បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានក្ស រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយខន្ធច្នះផង នឹងមោហៈផង នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្មជានុរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្ត-
 សម្មជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយខន្ធច្នះផង នឹងមោ-
 ហៈផង ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹង
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងវត្ថុ
 ផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសម្មជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្មជានុ-
 រូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយខន្ធច្នះផង នឹងមោហៈ
 ផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បច្ចយវំពេ

(៣៧) សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្ប-
ច្ចយា តីណំ បដិច្ចសទិសា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ
ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
អារម្មណប្បច្ចយា យាវ បដិសន្ធិ វត្ថុំ បច្ចយា
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធា ចក្កាយតនំ បច្ចយា
ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
វត្ថុំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា
ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ
ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
ខន្ធា ឧទ្ធច្ចុសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា
ខន្ធា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ឧទ្ធច្ចុស-
ហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ។ សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តញ្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវរៈ

(៣៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍-
ប្បដ្ឋយ គឺ មានវរៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។ ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ គឺ ដរាប ដល់បដិសន្ធិ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹង
ផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយខុទ្ទចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
ខុទ្ទចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយខុទ្ទចៈ
ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ គឺ

អរិយធម៌បំណែក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធកា វត្តកា បច្ចយា
តាយា ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ឧទ្ធច្ចសហកតំ ឯកំ
ខន្ធកា មោហកា បច្ចយា តាយា ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា
. . . ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តកា សញ្ញាជនវិប្ប-
យុត្តកា ធម៌ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ធា
ច វត្តកា បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។
សញ្ញាជនសម្បយុត្តកា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកា ធម៌
បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច សញ្ញាជនវិប្ប-
យុត្តា ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចស-
ហកតំ ឯកំ ខន្ធកា វត្តកា បច្ចយា តាយា ខន្ធា
មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធា . . . ។

[៣៨] សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធម៌ បច្ចយា ស-
ញ្ញាជនសម្បយុត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ច-
យា ។ អវិកតប្បច្ចយា ។

[៣៩] ហេតុយា នវ អាម្មណោ នវ អធិបតិ-
យា នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ
អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបំណក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែល
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[៣៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបត្តិប្បច្ច័យ ។
 ព្រោះអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទ្រព្យបច្ចយាវិព

[៤០] សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ បច្ចយា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្ប-
ច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ខន្ធ បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញា-
សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ
បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បច្ចយា
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
ឯកំ ខន្ធ . . . យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ
បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កា-
យវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា សញ្ញាជន-
វិប្បយុត្តិ ខន្ធ ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ច ។
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តិញ្ញា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិញ្ញា ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវិរៈ

[៤០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខុ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រ-
ឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ . . . ដរាបដល់
ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចកាយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
ជនៈក្តី មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ខន្ធទេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចិត្តិក្ខា-
 សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតេ ខន្ធទេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៤០] នហេតុយា ធន ធនាវម្មណោ តីណិ ធន-
 ធិបតិយា នវ ធននន្តរេ តីណិ ធនសមនន្តរេ តីណិ
 ធនញ្ញាមញ្ញោ តីណិ ធនឧបនិស្សយេ តីណិ ធនបុរេជាតេ
 សត្តំ ធនបច្ឆាជាតេ នវ ធនាសេវនេ នវ ធនកម្ម
 ចត្តារិ នវិចារកេ នវ ធនាហារេ ឯកំ ធនវ្រុទ្ធិយេ
 ឯកំ ធនយានេ ឯកំ ធនមត្តេ ឯកំ ធនសម្បយុត្តេ
 តីណិ នវិប្បយុត្តេ ធន នោនតិយា តីណិ នោវិគតេ
 តីណិ ។

[៤២] ហេតុប្បច្ចយា ធនាវម្មណោ តីណិ . . .
 ធនធិបតិយា នវ ឯវំ កាតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រិតាផង នឹងវត្ថុផង ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៤១] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមពាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះ
 ផងចុះ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្រេ សំសដ្ឋវិញ

[២៣] ធិហេតុប្បដ្ឋយា អាម្មណោ ធិ . . .
សព្វត្ថ ធិ វិហាកេ ឯកំ អាហារេ ធិ មន្តេ ធិ
អវិគតេ ធិ ។

និស្សយវារោចិ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសដ្ឋវិញ

[២៤] សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ធិ ធី សំសដ្ឋា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធិ ធី ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ សំសដ្ឋា តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធិ ធី
សំសដ្ឋា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធិ ធី ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ សំសដ្ឋា
តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្កុណោ . . . ។
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធិ ធី សំសដ្ឋា សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តោ ធិ ធី ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឧទ្ធច្ឆសហ-
តតំ មោហំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
សញ្ញាជនសម្បយុត្តកា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកា ធិ ធី
សំសដ្ឋា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធិ ធី ឧប្បជ្ជតិ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ សំសង្ការៈ

[៤៣] ក្នុងការមុណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ . . . ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ឯនិស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ការៈ

[៤៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ច្រឡំច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ច្រឡំច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ច្រឡំច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកុន្ធ ច្រឡំច្រឡំ នឹងមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ច្រឡំច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ឧទ្ធច្ចុសហេតុំ ឯកំ ខន្ធភ្ន មោហាឡា
សំសង្គា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សង្កឹត្តំ ។

[៤៥] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ធន អធិប-
តិយា ទ្វេ អនន្តរេ ធន សមនន្តរេ ធន អវិគតេ ធន ។

[៤៦] នហេតុយា តីណិ នអធិបតិយា ធន ន-
ប្បរជាតេ ធន នបច្ឆាជាតេ ធន នអាសេវនេ ធន ន-
កម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ ធន នយានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ធន ។

ឥតរេ ទ្វេ តណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតត្វា ។

បញ្ញាវិវា

[៤៧] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធា-
នំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ សញ្ញោជនសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ហេតុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ប្រឡូកប្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រឡំ ដោយខន្ធច្នះផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[៤៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៤៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយ ហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកហេតុ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តកោ បញ្ញាវិហ

ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុ-
 ត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ហេតុ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥] សុញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សុញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សុញ្ញោជនសម្បយុត្ត ខន្ធ អាត្ត សុញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ កាតតំ
 សុញ្ញោជនសម្បយុត្ត ខន្ធ អាត្ត សុញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ
 កាតតំ សុញ្ញោជនសម្បយុត្ត ខន្ធ អាត្ត ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 សុញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សុញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ ទត្ថា
 សីលំ ... ឧចោសថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វ
 សុចិណ្ណានិ បច្ចវេក្ខតិ យាតា វុដ្ឋហិត្វា យានំ បច្ច-
 វេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ
 បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស
 វោនានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស អាវុដ្ឋនាយ អាម្ពណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា សុញ្ញោជនវិប្បយុត្ត
 បហីនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិនេ កិលេសេ
 បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វ សមុទាចិណ្ណា កិលេសេ ជាទន្តិ
 ចក្កំ ... វត្ថំ ... សុញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ខន្ធ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៤៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថ-
កម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែល
ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន
ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល
ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទនៈ
មគ្គ ផល និងការពិចារណា ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ជាកិលេសដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ
ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវចក្ក . . .
នូវវត្ថុ . . . ឃើញច្បាស់ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

មោហាញុ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ ទិព្វេន ចក្កនា
 រូបំ បស្សនិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្និ សុ-
 ណានិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត-
 ចិត្តសមធិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ អាណាសានញ្ញាយតនំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ . . . ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ
 . . . សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធា ឥទ្ធិវិចញ្ញាណស្ស
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 យថាកម្មបតិញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស
 អាវជ្ជនាយ អាម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អាម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ . . .
 សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . .
 យានា វុដ្ឋហិត្វា យានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថំ . . .
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ខន្ធទេ ច មោហាញុ អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ អាវត្ត វាតោ . . . នោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អាម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថំ . . .

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវមោហៈផង ថាមិនឡើង . . . ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
 ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប
 ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាត្មា-
 សានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ
 . . . ជាដញ្ញាយតនៈ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .
 នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ
 អំពីឈាន នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវិត្ត . . .
 គ្រេកអរ រីករាយ និងពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង និង
 មោហៈផង រកៈ ប្រាវព្វ នូវខន្ធនោះ . . . ទោមនស្ស កើត
 ឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវិត្ត . . .

អភិធម្មចំណីកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ខន្ធទេ ច មោហេត្ថ អារត្ត ឧទ្ធច្ចុ-
 សហគតា ខន្ធទេ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធទេ ច មោ-
 ហេត្ថ អារត្ត សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធទេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ម្ចលំ កាតតំ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធទេ ច មោហេត្ថ
 អារត្ត សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ខន្ធទេ ច មោហោ ច
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្ចលំ កាតតំ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធទេ ច
 មោហេត្ថ អារត្ត ឧទ្ធច្ចុសហគតា ខន្ធទេ ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(៤៧) សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជ-
 នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 វកំ ... ទិដ្ឋិ ... កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទទ្ធតិ
 តំ កុំ កត្វា វកោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហ-
 ជាតាធិបតិ សញ្ញោជនសម្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្ត-
 កាជំ ខន្ធទេ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជ-
 នសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង នូវមោហៈផង ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអា-
 រម្មណប្បច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈផង នូវមោហៈផង ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី
 មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្នៈផង នូវមោហៈផង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈផង នូវមោហៈផង ។

(៤៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអធិបតិប្បច័យ បានដល់អារម្ម-
 ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវរាគៈ . . .
 នូវទិដ្ឋិ . . . បុគ្គល ធ្វើ ឲ្យជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម៌នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រ-
 កបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិរោ

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូបានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
 ធម្មា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មសញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តាធិបតិ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា
 ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ នានំ ទត្តា សីលំ ... ឧទោសថ-
 កម្មំ ... តំ ករុំ កត្តា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ
 ... លាណា វុដ្ឋហិត្តា ... អរិយា មគ្គា ... ដលំ ...
 និព្វានំ ... និព្វានំ កោត្រកុស្ស វោទានស្ស មគ្គស្ស
 ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជា-
 តាធិបតិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង្ក នៃ
 ពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម
 . . . ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា នូវ
 ពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពី
 លាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ (ចេញ) អំពីមគ្គ . . . នូវផល . . . នូវព្រះ
 និព្វាន . . . ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង្ក នៃពួកចិត្តសម្បជានុ-
 រូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធមិ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណា ធិបតី ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ
 កត្វា តំ ករំ កត្វា អស្សាទេតិ តំ ករំ កត្វា
 រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុច្ឆិណា ទិ . . .
 ណាទា . . . ចក្កំ . . . វត្ថំ . . . សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធិ ករំ កត្វា អស្សាទេតិ តំ ករំ កត្វា រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

[៥០] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធិ បច្ឆិមាទំ
 បច្ឆិមាទំ សញ្ញោជនសម្បយុត្តាទំ ខន្ធិទំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ស-
 ញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចុសហកតា ខន្ធិ បច្ឆិមស្ស
 បច្ឆិមស្ស ឧទ្ធច្ចុសហកតស្ស មោហស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធិ វជ្ជានស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវ
 ឧបាសថកម្ម ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើត
 ឡើង នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន
 . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

(៥០) ធមិ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអ-
 នន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ហោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃរុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 ធមិ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នៃធមិ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចុសហកតា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិ-
 មាណំ ឧទ្ធច្ចុសហកតាណំ ខន្ធាណំ មោហាស្ស ច អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ឧទ្ធច្ចុសហកតោ មោហោ
 បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ឧទ្ធច្ចុសហកតស្ស មោហស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តោ ខន្ធា បច្ឆិមាណំ . . . ។ បេ ។ ផលសមា-
 បត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហកតោ មោហោ បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧទ្ធច្ចុស-
 ហកតាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 វជ្ជនា សញ្ញាជនសម្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ
 បុរិមោ ឧទ្ធច្ចុសហកតោ មោហោ បច្ឆិមាណំ បច្ឆិ-
 មាណំ ឧទ្ធច្ចុសហកតាណំ ខន្ធាណំ មោហស្ស ច

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្ត-
រឃ្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ
ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឃ្ច័យ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ ក្រោយ . . . ។ បេ ។ នៃផលស-
មាបក្កិ ដោយអនន្តរឃ្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្ច័យ
គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឃ្ច័យ ការពិចារណា
ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្ច័-
ច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង
ដោយអនន្តរឃ្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជា
បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង

អភិធម្មវិជ្ជា អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អនុន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចុយោ មារជ្ជនា ឧទ្ធច្ចុសហគតានំ
 ខន្ធានំ មោហាស្ស ច អនុន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនុន្តរវប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចុសហគតា
 ខន្ធា ច មោហោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧទ្ធច្ចុសហ-
 គតានំ ខន្ធានំ អនុន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនុន្តរវប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចុសហគតា ខន្ធា
 ច មោហោ ច បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ឧទ្ធច្ចុសហគ-
 តស្ស មោហាស្ស អនុន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច វុដ្ឋានស្ស អនុន្តរវប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចុយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោ-
 ជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ច
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនុន្តរវប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចុសហគតា ខន្ធា ច
 មោហោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧទ្ធច្ចុសហគតានំ
 ខន្ធានំ មោហាស្ស ច អនុន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ការតិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ
គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ
គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
មោហៈ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជានៈ ដោយ
អនន្តរឃ្យច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ គឺ
ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស បញ្ញាវា

សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស
ឆន្ទស្ស អនន្តបដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ សហ-
ណាតបដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អញ្ញមញ្ញបដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ន ។ និស្សយបដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

[៥០] សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទា សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទស្ស ឧបនិស្សយបដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ
បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ
សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ខន្ធា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស
ខន្ធានំ ឧបនិស្សយបដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
ឆន្ទស្ស ឧបនិស្សយបដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនន្តប-
និស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តប-
និស្សយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ខន្ធា សញ្ញាជន-
វិប្បយុត្តស្សនំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបនិស្សយបដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
ច ឆន្ទស្ស ឧបនិស្សយបដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ត-
មត្តាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៦ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ។

[៥១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្ម-
ណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
បកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រ-
កបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
ជនៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តុបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តុ-
 បនិស្សយោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ខន្ធា ឧទ្ធិត្តស-
 ហិតនានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តុប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តុបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧប-
 និស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ
 សីលំ . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ
 ទុក្ខំ សេនាសនំ . . . មោហំ ឧបនិស្សាយ នានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ សន្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ មោហោ ច សន្ធាយ ។ បេ ។ វេល-
 សមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តុបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តុបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សាយ
 មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិំ កណ្ណាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។
 បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក សញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងសេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវមោហៈ ហើយ ឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សត្វ ។ បេ ។

សេនាសនៈ និងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃផលសមា- បត្តិ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្ស័យ- ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខប- និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។

នូវបញ្ញា នូវកាយិកសុខ ។ បេ ។ នូវសេនាសនៈ . . .

සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක පඤ්ඤානිත

මොහොතී ඉපදිසිද්දායක මොහොතී භාවනා ෧ ෧෪ ෧
 සංඝ්ඤා කිද්දායක සංඝ්ඤා ෧ ෧෪ ෧ සෙවනසංඝ්ඤා මොහොතී
 භාවනා ෧ ෧෪ ෧ පඤ්ඤාය ඉපදිසිද්දායක පඤ්ඤායක
 පඤ්ඤා ෧ ෧෪ ෧ සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක
 සංඝ්ඤායක සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක
 ඉපදිසිද්දායක පඤ්ඤායක සංඝ්ඤායක පඤ්ඤායක
 පඤ්ඤායක ෧ ෧෪ ෧ පඤ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක
 ෧ ෧෪ ෧ පඤ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක
 මොහොතී ප ඉපදිසිද්දායක මොහොතී මොහොතී
 ප ඉපදිසිද්දායක පඤ්ඤායක ෧ සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක
 සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක
 සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක ඉපදිසිද්දායක පඤ්ඤායක
 පඤ්ඤායක සංඝ්ඤායක පඤ්ඤායක ෧ ෧෪ ෧ පඤ්ඤායක
 මොහොතී ප සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක මොහොතී ඉපදිසිද්දායක
 පඤ්ඤායක ෧ සඤ්ඤාසම්මානසංග්ගාදායක සංඝ්ඤායක
 සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක
 සංඝ්ඤායක සංඝ්ඤායක ඉපදිසිද්දායක පඤ්ඤායක පඤ්ඤායක

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញារាវៈ

អាស្រ័យ នូវមោហៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 សព្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ នឹងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
 គឺ សព្វ ។ បេ ។ បញ្ញា កាយិកសុខ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 នឹងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈផង នៃ
 មោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរូបនិស្សយោ បកកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ ឧទ្ធច្ចុសហកតា ខន្ធា ច មោហោ ច
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស ច ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តា
 ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកកត្តបនិស្សយោ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហកតា ខន្ធា ច មោហោ ច ឧទ្ធច្ចុសហកតានំ
 ខន្ធានំ មោហាស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥២] សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មា សញ្ញោ-
 ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ
 បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ រូទា-
 យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នះភី មោហៈភី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធដែល ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ និងមោហៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈភី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈភី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ និងធម៌ ដែលប្រាសចាក សញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធដែល ច្រឡំដោយឧទ្ធច្នះភី មោហៈភី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ ដោយឧទ្ធច្នះផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

(៥២) ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ អារម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង . . . បុគ្គល ឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ព្វ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ អាម្ពណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អាម្ពណា-
 បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
 អាវុត្ត វាតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ សញ្ញាជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាម្ព-
 ណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អាម្ពណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ អាវុត្ត ឧទ្ធច្ឆសហកតា ខន្ធា ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ វត្ថុ ឧទ្ធច្ឆសហកតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស
 ច បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៥៣] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ខន្ធា បុរេជាតស្ស

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង នៃមោហៈផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន
 នឹងវត្ថុបុរេជាន ។ អារម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . បុគ្គល
 គ្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈ ប្រាណ នូវវត្ថុនោះ . . . ទោម-
 នស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
 បុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន នឹងវត្ថុបុរេជាន ។ អា-
 រម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈក្តី
 មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ នូវវត្ថុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈផង នៃមោហៈផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

[៥១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័-
 ជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈនំ

ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 សញ្ញោជនីប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនីប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា
 សញ្ញោជនីប្បយុត្តោ មន្ទា វ មោហោ វ បុរាជិតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ វ សញ្ញោជនីប្បយុត្តោ ធម្ម
 ធម្មា សញ្ញោជនីប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា ទុទ្ធច្ចសហាតតា មន្ទា
 វ មោហោ វ បុរាជិតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[៥៤] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 នវ អាវជ្ជនាបិ វុជ្ជានម្មំ នត្ថិ ។

[៥៥] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ចេតនា សញ្ញោជនសម្បយុត្ត-
 ំ មន្ទំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនីប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហាជាតា នាណិណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈ ជាបច្ឆាយ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយបច្ឆាជាត-
 ប្បដ្ឋាយ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី
 មោហៈក្តី ជាបច្ឆាយ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្ប-
 ដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ឆាយ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយ
 ខន្ធច្នះក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ឆាយ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆា-
 ជាតប្បដ្ឋាយ ។

[៥៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ឆាយ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយភាសេនៃប្បដ្ឋាយ គឺ មានវារៈ ៧
 ការពិចារណាក្តី ការចេញក្តី មិនមានទេ ។

[៥៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ឆាយ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ ចេតនា
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ឆាយ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយកម្មប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ឆាយ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ដោយកម្មប្បដ្ឋាយ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិញ

សហជាតា សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ ចេតនា ចិត្តសម្មជ្ជា-
 នានំ រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចសហកតា
 ចេតនា មោហាស្ស ចិត្តសម្មជ្ជានានញ្ច រូបានំ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នាពាខណ៌កា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តកេ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច
 រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តកេ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេស្ស ច សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តកេស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសម្មជ្ជានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 ឧទ្ធច្ចសហកតា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ មោ-
 ហាស្ស ច ចិត្តសម្មជ្ជានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកេ ធម្មោ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តកេស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតា នាពាខណ៌កា ។ សហជាតា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកេ
 ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មជ្ជានានញ្ច
 រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 នាពាខណ៌កា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកេ ចេតនា វិចារកានំ
 ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវរៈ

សហជាត គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្នុងផង នៃមោហៈ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត ចេតនា
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្នុងផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៥៦] សុត្តោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សុត្តោ-
ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។

[៥៧] សុត្តោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សុត្តោជ-
នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចត្តារិ ។ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។
យានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ចត្តារិ ។ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។

[៥៨] សុត្តោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សុត្តោ-
ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ សុត្តោជនវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ សុត្តោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ ប្រជាតំ បច្ឆាជា-
តំ ។ សង្ខតំ ។ សុត្តោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សុត្តោ-
ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ប្រជាតំ វត្ត សុត្តោជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៥៦] ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មាន
វារៈ ១ ។

[៥៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មាន
វារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មាន
វារៈ ៦ ។

[៥៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត និធិបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និធិបច្ចាជាត ។ សេចក្តី
បំប្រែញ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់-
បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស បញ្ញាវិហ

វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ^(១)
 បុរេជាតំ វត្ត ឧទ្ធច្ឆសហកតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស
 ច វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខីតំ ។

[៥៧] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា សញ្ញាជ-
 នសម្បយុត្តោ ខន្ធា ចិត្តសម្មជានានំ រូចានំ អត្តិប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧទ្ធច្ឆសហកតា ខន្ធា មោហស្ស
 ចិត្តសម្មជានានា រូចានំ អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 បច្ឆាជាតា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

១ ម. ពតោបរំ វិត្តិ ទិស្សតិ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត គឺ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

(៥៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូច
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបច្ចាជាត ។ ឯសហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ
 យុត្តស្ស ច សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ
 ឯកោ ខន្ធនំ តិណ្ណន្តំ ខន្ធនំ ចិត្តសម្មជ្ជានានកា
 រុទានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនំ . . .
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខន្ធនំ តិណ្ណន្តំ ខន្ធនំ
 មោហស្ស ច ចិត្តសម្មជ្ជានានកា រុទានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនំ . . . ។ សុត្តន្តបិដ-
 កេ មគ្គិយនិកាយាមិ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ បច្ចា-
 ជានំ អាហារំ ក្សន្តិយំ ។ សង្ខតំ ។ វិញ្ញាណតំ ។
 សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ ។
 សហជានោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្មយុត្ត-
 កានំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជានំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិណ្ណតិ តំ អាវត្ត
 រកោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុំ សុត្តន្តបិដ-
 កេ មគ្គិយនិកាយាមិ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិកាយាមិ
 សម្មយុត្តានំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធទ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធទ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធល ។ . . .
ខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធទ ផង នៃមោហៈផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធល ។ . . ។ ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្ន អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ ធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ
. . . នូវវិត្ត បុគ្គល គ្រូករា វិភរាយ ពតៈ
. . . ប្រារព្ធ នូវវិត្តនោះ ទោមនស្ស កើតឡើង វិត្ត ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តុកោ បញ្ញាវិប

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ឆន្ទោ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
 ស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មជ្ជាជានញ្ច រូបានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 អារត្ត ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច
 ឧប្បជ្ជន្តិ វត្ថុ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស
 ច អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ
 ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ
 ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ អត្តិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 ឯកោ ខន្ធា ច មោហោ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្ធិយំ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប-
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្តផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ទ្វេវចក្ខុ
 . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រាណ ទ្វេវចក្ខុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្ន អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតា សុញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ច មោហោ
 ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច មោហោ
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច វត្ថុ ច មោហស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធ ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា សុញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ច កតផ្សិក្ការោ អាហារោ ច
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
 ជាតា សុញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ច រូបដីវិត្ត្រិយញ្ច
 កដត្តារូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សុញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តា ច សុញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ច ធម្មា
 សុញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ច សុញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឃកោ ខន្ធ
 ច មោហោ ច តិណ្ណានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ ... សហ-
 ជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឃកោ ខន្ធ ច វត្ថុ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី មោហៈក្តី
 ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូប ដោយអតិប្បច្ច័យ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជនរូប ដោយអតិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី វិត្ត
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដោយអតិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអតិប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី កតាឡិវាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអតិប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈក្តី រូបវិតិទ្រ្តិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអតិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោ-
 ហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអតិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី វិត្ត

សញ្ញាជនសម្បយុត្តុកេ បញ្ញាវិហ

តិណ្ណំ ខន្ធានំ មោហស្ស ធម៌ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិភតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦០] ហេតុយា ធម៌ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
យា បញ្ច អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
នវ អត្ថាប្រាប្រា ធម៌ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
បុរេជាតេ តីណិ បច្ចុជាតេ តីណិ អាសវនេ នវ
កេប្បេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្ធិយេ
ចត្តារិ ឈារេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្ត
ធម៌ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិភតេ
នវ អវិភតេ នវ ។

[៦១] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជ-
នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃមោហៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
... ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៦០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្ប-
យុតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ

મર્ત્યવિદ્યાના અભ્યાસક્રમવ્યાખ્યાન

સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા ઈવ નિસ્સ્યત્યુત્પન્નયો ન
વ્યથા ॥ સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિ-
ભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા
સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા ઈવ નિસ્સ્યત્યુત્પન્નયો નિ
વ્યથા વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા કલ્પવ્યથા-
યો નિ વ્યથા ॥ સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા
સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ
વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્ન-
યો નિ વ્યથા ઈવ નિસ્સ્યત્યુત્પન્નયો નિ વ્યથા ॥
સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ
વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્ન-
યો નિ વ્યથા ઈવ નિસ્સ્યત્યુત્પન્નયો નિ વ્યથા વ્યથા
સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ
વ્યથા કલ્પવ્યથા યો નિ વ્યથા ॥ સુખાદિભવોત્પન્નયો
વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્ન-
યો નિ વ્યથા સુખાદિભવોત્પન્નયો નિ વ્યથા

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាស

ចាកសញ្ញាជនៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-

ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ

បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប

ដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង

នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌

ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-

ជនៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-

ជនៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប

ដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ

អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកប

ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌

ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ

សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប

ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែល

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជ-

នៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៦២] នហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សត្វត្ត
នវ នោវិគតេ នវ នោអវិគតេ នវ ។

[៦៣] ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឆ ។
សង្ខតំ ។ ... នសមនន្តរេ ឆ នអញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ
នឧបនិស្សយេ ឆ ។ សង្ខតំ ។ ... នមក្កេ ឆ
នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ តិណិ នោនត្តយា ឆ
នោវិគតេ ឆ ។

[៦៤] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ... អធិ-
បតិយា បញ្ច អនុលោមបទានិ កណិកញ្ញានិ ...
អវិគតេ នវ ។

សញ្ញោជនសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញោជនសញ្ញោជនិយទុកេ

បដិប្បវិណា

[៦៥] សញ្ញោជនោវ សញ្ញោជនិយោវ ធម្មំ
បដិច្ច សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញោជនិយោច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៦២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងចច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៣] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបំប្រែញ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។
សេចក្តីបំប្រែញ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនសម្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៤] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ . . . ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ អនុលោមបទ បណ្ឌិត
គប្បីរាប់ចុះ . . . ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនីយទុកៈ

បដិប្បវិរៈ

[៦៥] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនីយទុកេ បដិច្ចវិហ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញាជនំ បដិច្ច
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ ពាន្តិកតំ ។
 សញ្ញាជនេវេវ សញ្ញាជនីយញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនិយោចេវ លោចសញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ញ រូបំ ។ សញ្ញាជនេវេវ សញ្ញា-
 ជនីយញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជ-
 និយោ ច សញ្ញាជនិយោ ចេវ លោចសញ្ញាជនោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញាជនំ
 បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ញ រូបំ ចក្កំ ។ សញ្ញា-
 ជនីយេវេវ លោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនិយោចេវ លោចសញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនីយេវេវ លោចសញ្ញាជនំ
 ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ញ រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិ យាវ មហាក្កតា ។
 សញ្ញាជនីយេវេវ លោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនិយទុកៈ បដិច្ចវិរ.

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ និងអវិជ្ជា-
សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ បណ្ឌិត គប្បី
ចង ជាចក្កៈចុះ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
យតកកន្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។
ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ជាប្រ-
យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី ពួកសម្ប-
យតកកន្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ចក្កៈ ។
ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព្យា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
ជាសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិ ដកបដល់ពួកមហាក្កត ។
ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈទាំងប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនិយោទេវោចសញ្ញាជនេ
 ខន្ធបដិច្ចសញ្ញាជនា ។ សញ្ញាជនិយោទេវោច
 ចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ចសញ្ញាជនោទេវសញ្ញា
 ជនិយោចសញ្ញាជនិយោទេវោចសញ្ញាជនា ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនិយោទេវ
 ោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធបដិច្ចតយោ ខន្ធសញ្ញា
 ជនា ច ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធរ... ។
 សញ្ញាជនោទេវសញ្ញាជនិយញ្ច សញ្ញាជនិយោទេវ
 ោចសញ្ញាជនញ្ច ធម្មំ បដិច្ចសញ្ញាជនោទេវ
 សញ្ញាជនិយោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កាមរាគសញ្ញាជនញ្ច សម្មយុត្តកេ ច ខន្ធបដិច្ច
 និដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ ។ សញ្ញា
 ជនោទេវសញ្ញាជនិយញ្ច សញ្ញាជនិយោទេវសញ្ញា
 ជនញ្ច ធម្មំ បដិច្ចសញ្ញាជនិយោទេវោច
 សញ្ញាជនា ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញា
 ជនិយោទេវោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធសញ្ញា
 ជនេ ច បដិច្ចតយោ ខន្ធចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព្យាភិ ពួកសញ្ញាជនៈក្តី ចិត្តសម្បជានុរូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
 សញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិន
 មែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ព្យាភិ ចិត្តសម្បជានុរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង នូវពួកសញ្ញាជនៈផង

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ចវិវា

ទ្វេ ទទ្វេ . . . ។ សញ្ញាជនលោកសញ្ញាជនិយស្ស
 សញ្ញាជនិយស្ស លោកសញ្ញាជនស្ស ធម៌ បដិច្ច
 សញ្ញាជនលោកសញ្ញាជនិយោ ច សញ្ញាជនិយោ-
 លោកសញ្ញាជន ធម៌ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ឆយា សញ្ញាជនិយស្ស លោកសញ្ញាជនំ ឯកំ
 ខន្ធស្ស កាមរាគសញ្ញាជនស្ស បដិច្ច តយោ ខន្ធស្ស
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចិត្តសមុជ្ជានស្ស រូបំ
 ទ្វេ ទទ្វេ . . . ចក្កំ ពន្ធិតតំ ។ សញ្ញាជនកោត្តកេ
 បឋមទុកសទិសំ ឯវំ ឥមម្មំ ទុកំ វិត្តារតតំ ទិដ្ឋា-
 នាករណំ វេបេត្វា លោក្ខត្តំ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវិវា

(៦៦) សញ្ញាជនលោកសញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស
 ធម៌ បដិច្ច សញ្ញាជនលោកសញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ឆយា កាមរាគសញ្ញា-
 ជនំ បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ។
 សញ្ញាជនលោកសញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម៌ បដិច្ច

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង
 នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី
 អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង នូវកាមរាគ-
 សញ្ញាជនៈផង នូវខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ ទុកៈ
 នេះឯង វៀរលែងតែលោកុត្តរទុកៈចេញ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ ដូច
 បឋមទុកៈក្នុងសញ្ញាជនៈតាចក្កៈចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាទេ ។

ចប់ សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៦៦] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញា-
 ជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនេ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធ ។ សញ្ញាជនោវេ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោចេ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 សញ្ញាជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាម-
 រាគសញ្ញាជនំ បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញា-
 ជនំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោវេ នោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោវេ នោចសញ្ញា-
 ជនំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោវេ នោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 សញ្ញាជនេ ខន្ធ បដិច្ច សញ្ញាជនោ ។ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោវេ នោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយត្រកកន្ត អាស្រ័យ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។
 ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី ពួកសម្បយត្រកកន្ត
 ក្តី អាស្រ័យ នូវកាមវត្ថុសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិន
 មែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិវិហា

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ញោច-
 នោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 សញ្ញាជនា ច ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សញ្ញាជនញ្ញោ-
 ចសញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ញោច សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ញោច-
 នោចសញ្ញាជនញ្ញោច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោចេវ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា កាមរាគសញ្ញាជនញ្ញោច សម្បយុត្តកេ ច
 ខន្ធា បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ ។
 សញ្ញាជនញ្ញោច សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ញោច សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តញ្ញោច នោចសញ្ញាជនញ្ញោច ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ញោច-
 នោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធា សញ្ញាជនេ ច បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សញ្ញាជនញ្ញោច សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តញ្ញោច សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ញោច នោច
 សញ្ញាជនញ្ញោច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោច សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 សញ្ញាជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពក្កី ពួកសញ្ញាជនៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
 សញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
 សញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញា-
 ជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវតាមវាគសញ្ញាជនៈផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង ចក្កៈ ។ ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញា-
 ជនៈផង នូវពួកសញ្ញាជនៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ
 ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិទានសុត្តន្តបិដកេ ឯក
 ខន្ធកា កាមរាគសុត្តន្តបិដកេ បដិច្ច តយោ ខន្ធកា
 ទិដ្ឋិសុត្តន្តបិដកេ អវិជ្ជាសុត្តន្តបិដកេ ទ្វេ ខន្ធកា . . .
 ចក្កំ ។

[៦៧] ហេតុយា នវ អាម្មណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ សព្វត្ថ នវ កម្ម នវ អាហារេ នវ
 អវិគតេ នវ ។

[៦៨] សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិទានសុត្តន្តបិដកេ
 ធម្មំ បដិច្ច សុត្តន្តបិដកេ លោកេសវ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិទាន-
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិក្ខុសុត្តន្តបិដកេ
 ធម្មំ បដិច្ច អវិជ្ជាសុត្តន្តបិដកេ ។ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិទាន-
 សុត្តន្តបិដកេ ធម្មំ បដិច្ច សុត្តន្តបិដកេ លោកេសវ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិទាន-
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិក្ខុសុត្តន្តបិដកេ ខន្ធកា បដិច្ច វិចិ-
 ក្ខុសុត្តន្តបិដកេ មោហោ ។ សុត្តន្តបិដកេ មគ្គិយនិទានសុត្តន្តបិដកេ
 មគ្គិយនិទានសុត្តន្តបិដកេ ធម្មំ បដិច្ច សុត្តន្តបិដកេ លោកេសវ សុត្តន្តបិដកេ
 មគ្គិយនិទានសុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ព ក្តី ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
ខន្ធ ១ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង នូវ
កាមរាគសញ្ញាជនៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ចក្កៈ ។

[៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៨] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវវិចិ-
កិច្ចាសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិកិច្ចា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ។ ធម៌ ជា
សញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យនូវធម៌ ជាសញ្ញា-
ជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិវា

វិចិត្តិក្ខាសញ្ញាជនញ្ញា សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ។

[៦៧] នហេតុយា តីណំ នអធិបតិយា នវំ
នប្បវេជាតេ នវំ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ
នកម្មេ តីណំ នវិចារកេ នវំ នវិប្បយុត្តេ នវំ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវារោបិ កា-
តព្វោ បច្ចយវារោបិ និស្សយវារោបិ សំសដ្ឋ-
វារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាវសនិសា(១) ។

បញ្ញាវិវា

[៧០] សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា-
ច ធម្មោ សញ្ញាជនស្សចេវ សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ កា-
មវាគសញ្ញាជនំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនស្ស អវិជ្ជាសញ្ញាជ-
នស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។ សញ្ញា-
ជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តាច ធម្មោ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្សចេវ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តាច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ

១ ម. បដិច្ច វិវាសនា ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវិវាទៈ

គឺ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខុសញ្ញាជនៈផង នូវពួក
សម្បយុត្តកក្កនផង ។

[៦៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ បច្ចុប្បន្នវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំ-
សង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បញ្ហាវិវាទៈ

[៧០] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ កាមរាគសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈផង នៃ
អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ
ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញា-
ជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវត្តនំ

ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោច ធម្មា សញ្ញោជនស្សចេវ សញ្ញាជ-
 នសម្បយុត្តស្សច សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្សចេវ នោច-
 សញ្ញោជនស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 កាមរាគសញ្ញោជនំ^(១) ទិដ្ឋិសញ្ញោជនស្ស អវិជ្ជា-
 សញ្ញោជនស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ ។

[៧០] សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តា-
 ច ធម្មា សញ្ញោជនស្សចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស-
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សញ្ញោជ-
 នេ អារត្ត សញ្ញោជនា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ កាតតំ
 សញ្ញោជនេ អារត្ត សញ្ញោជនសម្បយុត្តាចេវ នោច-
 សញ្ញោជនា ខន្ធនំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ កាតតំ
 សញ្ញោជនេ អារត្ត សញ្ញោជនា ច សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តា ច ខន្ធនំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តាចេវ នោចសញ្ញោជនោ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្សចេវ នោចសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស

១ ម. កាមរាគសញ្ញោជនោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃ
 ធម៌ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ កាមរាគសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ និង
 អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ ប្រារព្ធ នូវពួកសញ្ញាជនៈ
 ទើបកើតឡើង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ប្រារព្ធ នូវពួកសញ្ញាជនៈ
 ទើបកើតឡើង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកសញ្ញាជនៈក៏ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏ ប្រារព្ធ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ទើបកើត
 ឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ

සញ្ញានិទានសញ្ញានិទានសម្មយុត្តទកេ បញ្ញាវិហ

អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សញ្ញានិទានសម្មយុត្ត-
 ទេវនោចសញ្ញានិទាន ខន្ធ អាម្ព សញ្ញានិទានសម្ម-
 យុត្តទេវនោចសញ្ញានិទាន ខន្ធ ឧប្បជ្ជនិ ។ សញ្ញា-
 និទានសម្មយុត្តទេវនោចសញ្ញានិទាន ធម្មា សញ្ញា-
 និទានសម្មយុត្តទេវនោចសម្មយុត្តស្ម ធម្មស្ម អា-
 ម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សញ្ញានិទានសម្មយុត្តទេវ-
 នោចសញ្ញានិទាន ខន្ធ អាម្ព សញ្ញានិទាន ឧប្ប-
 ជ្ជនិ ។ សញ្ញានិទានសម្មយុត្តទេវនោចសញ្ញានិទាន
 ធម្មា សញ្ញានិទានសម្មយុត្តទេវនោចសម្មយុត្តស្ម
 សញ្ញានិទានសម្មយុត្តទេវនោចសញ្ញានិទាន ធម្មស្ម
 ធម្មស្ម អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សញ្ញានិទានសម្ម-
 យុត្តទេវនោចសញ្ញានិទាន ខន្ធ អាម្ព សញ្ញានិទាន
 ច សញ្ញានិទានសម្មយុត្ត ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជនិ ។ សញ្ញា-
 និទានទេវនោចសញ្ញានិទាន ច សញ្ញានិទានសម្ម-
 យុត្តទេវនោចសញ្ញានិទាន ច ធម្មា សញ្ញានិទានសម្ម-
 ទេវនោចសញ្ញានិទានសម្មយុត្តស្ម ធម្មស្ម អាម្ពណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ តិណិ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បជន្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
សញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ
ពួកសញ្ញាជនៈ ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ
ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសញ្ញា-
ជនៈក្តី ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ។
ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រ-
កបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
គឺ មានវិរៈ ព្យ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៧២] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។ អារម្មណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ ក្នុងបញ្ហាទាំង ៣ នេះផងចុះ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។

[៧៣] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាទេ ទាំងការ
 ចែក ក៏មិនមាន ដូចគ្នានឹងអារម្មណាប្បច្ច័យដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអក្កាមតាប្បច្ច័យ

သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန်ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ

ဝေ ၅ ဝိသုဒ္ဓိယဗျဉ္ဇနယေ ဝ ပဉ္စယော ဝေ ၅ ခုဗ-
ဝိသုဒ္ဓိယဗျဉ္ဇနယေ ဝ ပဉ္စယော ဝေ ဘာဗ္ဗာဏာယေ ဝ
ကာရဏ ၅ ဘာဗ္ဗာဏာယေ ဝ ပဉ္စယော ဝေ ၅

[၈၆] သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန်ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ-

သဏ္ဍာန် သဏ္ဍာန် သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန်ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ-
သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန် သဏ္ဍာန်သဏ္ဍာန်ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ-
ဇီဝါ ၅ ဘာဗ္ဗာဏာယေ ဝ ပဉ္စယော ဇီဝါ ၅
နိဗ္ဗာန်ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ ဇီဝါ ၅ ဝေ ဝေ
ယေ ဝ ပဉ္စယော ဇီဝါ ၅ ဝေ ဝေ
ဝေ ၅ သဏ္ဍာန်ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ ဝေ ၅ ဝေ
ပုဂ္ဂိုလ် ပဏ္ဍိတ ဝေ ၅ ဝေ
ဝေ ၅ ဝေ ဝေ ဝေ ဝေ
ဝေ ၅ ဝေ ဝေ ဝေ ဝေ

[၈၇] ဝေ ဝေ ဝေ ဝေ ဝေ

ယော ဝေ ဝေ ဝေ ဝေ ဝေ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ (បច្ច័យទាំងឡាយ)
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយការម្មណន័យចុះ ។ ជាបច្ច័យ ដោយការសវ-
នប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[៧៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។
ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។
ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អវិតតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្តាមត្តោ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 អាសវនេ នវ កក្កេ តីណិ អាហារេ តីណិ
 ត្រៃយេ តីណិ ឈានេ តីណិ មត្តេ នវ សម្ម-
 យុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិគតេ នវ
 អវិគតេ នវ ។

[៧៦] សត្តោជនោចេវ សត្តោជនសម្មយុត្តោ ច

ធម្មោ សត្តោជនស្សចេវ សត្តោជនសម្មយុត្តស្សច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បត្តយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ត្តយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បត្តយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។ ឃី នវ បញ្ញា កាតត្វា តិស្សយេវ
 បទេស្ស បរិវត្តតត្វា នាណាខណិកា នត្តិ ។

[៧៧] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សត្តត្ត

នវ នោអវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កងអោមពោប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧
 កងកមប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ កងអាហារប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ កងវត្ថុ-
 យប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ កងឈានប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ កងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវរៈ ៧ កងសម្បយតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កងអតិប្បច្ច័យ មាន
 វរៈ ៧ កងនតិប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កងវិតតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កង
 អវិតតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

[៧៦] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីប្រែប្រាញ ។ បញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិត
 គប្បធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ (បច្ច័យទាំងឡាយ) បណ្ឌិត គប្បឲ្យប្រែប្រួល
 ក្នុងបទទាំង ៣ ឯនានាខណ្ឌិកៈ មិនមានឡើយ ។

[៧៧] កងនហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ កងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវរៈ ៧ កងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវរៈ ៧ កងនោអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវរៈ ៧ ។

សញ្ញាជនីប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកេ បដិច្ចវិវោ

[៧៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ។
 សង្ខតំ ។ ... នសមនន្តរេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ
 ភីណិ នបុរេជានេ ភីណិ ។ សង្ខតំ ។ ... នមត្ត
 ភីណិ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ លោ-
 នត្តយា ភីណិ លោកិតេ ភីណិ ។

[៧៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
 អនិបតិយា នវ អនុលោមបទានិ កាតញ្ចានិ ...
 អវិតតេ នវ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញាជនីប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកំ
 បដិច្ចវិវោ

[៨០] សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ សញ្ញាជនិយំ នម្មំ
 បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ សញ្ញាជនិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ សញ្ញា-
 ជនិយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សម្បជ្ឈានក្ខ រូបំ ទ្រេ ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិ

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៧៨] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៩] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ពួកអនុលោមបទ បណ្ឌិត គប្បី-
 ធ្វើចុះ . . . ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៨០] ធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសម្មជានុរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យាវ អសញ្ញាសត្តា មហាក្កតា ។ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តំ អសញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ អសញ្ញាជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ អសញ្ញាជនិយំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ទទ្វេ . . . ។ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តំ អសញ្ញាជនិយំ ធម្មំ . . . ។ ទ្វេ បញ្ញា កា-
 តញ្ញា ។ ឥមំ ទុកំ ច្ចុឡន្តរទុកេ លោកិយទុក-
 សទិសំ និព្វានាករណំ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កន្តិទុកំ

បដិច្ចវិញ្ញា

[៨០] កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តំ បដិច្ច
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្តំ បដិច្ច សីលព្វ-
 តបរាមាសោ កាយកន្តោ ឥន្ទ្រិសច្ចាភិទិវេសំ កាយកន្តំ
 បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្តំ បដិច្ច
 ឥន្ទ្រិសច្ចាភិទិវេសោ កាយកន្តោ ។ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ និងពួកមហាក្នក ។ ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ។ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ . . . ។ បញ្ញា ទាំង ២ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ទុកៈនេះ ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡនរទុកៈ
 ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

ចប់ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ ។

គិន្តិទុកៈ

បដិប្បវាវៈ

[៨១] គន្ធធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងដោតក្រង) អាស្រ័យ នូវគន្ធុ-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ធុៈ អាស្រ័យ
 នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធុៈ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធុៈ អាស្រ័យ
 នូវអភិជ្ឈកាយគន្ធុៈ អភិជ្ឈកាយគន្ធុៈ អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសច្ចាភិវេស-
 កាយគន្ធុៈ (កាយគន្ធុៈ គឺសេចក្តីប្រកាន់មាំ ថានេះជារបស់ពិត) ឥទ្ធិ-
 សច្ចាភិវេសកាយគន្ធុៈ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ធុៈ (ទើបកើត
 ឡើង) ។ នោគន្ធុធម៌ (ធម៌ មិនមែនជាគ្រឿងដោតក្រង) អាស្រ័យ

គន្ថទុកំ បដិច្ចវិហោ

លោកនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថេ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ។ កន្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្ថោ ច លោកនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អភិជ្ឈា-
 កាយកន្ថោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច
 រូបំ ចក្កំ ។ លោកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច លោកនោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកន្ថំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ...
 បដិសន្ធិត្តយោ ខន្ធា បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា
 ឯកំ មហាក្ខតំ ... ។ លោកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកនោ ខន្ធា បដិច្ច
 កន្ថោ ។ លោកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថោ ច លោកនោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា លោកន្ថំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា កន្ថោ ច ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ... ។
 កន្ថញ្ច លោកន្ថញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ថញ្ច សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធា បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្ថោ ចក្កំ ។

ធនុទ្ធករៈ បដិច្ចវារៈ

នូវគន្លងចម្រើន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្ក
 ចិត្តសម្បជានុប្បក្ក អាស្រ័យ នូវគន្លងចម្រើន (ទើបកើតឡើង) ។ គន្លងចម្រើន
 នោគន្លងចម្រើន អាស្រ័យ នូវគន្លងចម្រើន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ អភិជ្ឈកាយគន្លងផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសម្បជានុប្បផង
 អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លង (ទើបកើតឡើង) (បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោគន្លងចម្រើន អាស្រ័យ នូវនោគន្លងចម្រើន
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្បជានុប្បផង
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លងៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវ
 មហាក្ខត ១ . . . (ទើបកើតឡើង) ។ គន្លងចម្រើន អាស្រ័យ នូវ
 នោគន្លងចម្រើន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ គន្លង អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លងៈ (ទើបកើតឡើង) ។ គន្លងចម្រើន នោគន្លងចម្រើន
 ក្ក អាស្រ័យ នូវនោគន្លងចម្រើន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ៣ ផង ពួកគន្លងផង ចិត្តសម្បជានុប្បផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិន
 មែនជាគន្លងៈ នូវខន្ធ ២ . . . (ទើបកើតឡើង) ។ គន្លងចម្រើន អាស្រ័យ
 នូវគន្លងចម្រើនផង នូវនោគន្លងចម្រើនផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 អភិជ្ឈកាយគន្លង អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លងផង នូវពួក
 សម្បយុត្តកក្កនផង (ទើបកើតឡើង) (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ជាចក្កៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តញ្ច លោកន្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច កន្តេ ធម
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... ។ កន្តញ្ច លោកន្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្តោ ធម
 លោកន្តោ ធម ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្តំ
 ឯកំ ខន្ធិញ្ច សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តញ្ច បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ធកិញ្ច ។ សន្តិភំ ។ អារម្មណាប្បដ្ឋយា
 អវិកតប្បដ្ឋយា ។

[៨២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ សព្វត្ត នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 នវ អវិកតេ នវ ។

[៨៣] លោកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ លោកន្តំ ឯកំ
 ខន្តំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ ... អហេតុកប្បដិសន្តិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចិត្តិច្ឆាសហកតេ ឧទ្ធច្ឆសហកតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច
 វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធច្ឆសហកតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោគន្ធធមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធធមិផង នូវនោគន្ធធមិផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្ធនៈផង នូវពួកគន្ធនៈផង នូវខន្ធ ២ . . . (ទើប
 កើតឡើង) ។ គន្ធធមិក្ខី នោគន្ធធមិក្ខី អាស្រ័យ នូវគន្ធធមិផង
 នូវនោគន្ធធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 អភិជ្ឈកាយគន្ធនៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជា
 គន្ធនៈផង នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធនៈផង នូវខន្ធ ២ . . . (ទើប
 កើតឡើង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ ព្រោះអវិគតប្បច្ច័យ ។

(៨២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(៨៣) នោគន្ធធមិ អាស្រ័យ នូវនោគន្ធធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្ធនៈ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បដិ-
 សន្និ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ
 ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ
 ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ (ទើបកើតឡើង) ។

ធនុទ្ធកំ បដិច្ចវាហ

[៨៤] កន្លំ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នអារម្មណាប្បច្ចយា កន្លេ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 រូបំ ។ លោកន្លំ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នអារម្មណាប្បច្ចយា លោកន្តោ ខន្ធរ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ កន្តេក្ខ លោ-
 កន្តេក្ខ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអា-
 រម្មណាប្បច្ចយា កន្លេ ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធរ បដិច្ច
 ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្ធិតំ ។ នអធិបតិប្បច្ចយា
 នវំ ។ នអនន្តរាប្បច្ចយា តីណិ ។ នសមនន្តរាប្បច្ចយា
 តីណិ ។ នអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ចយា តីណិ ។ នឧបនិស្ស-
 យាប្បច្ចយា តីណិ ។

[៨៥] កន្លំ ធម្មំ បដិច្ច កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរោជិតប្បច្ចយា អរូបេ ឥទំសទ្ធាកិណិវេសំ កាយ-
 កន្លំ បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្លំ
 បដិច្ច ឥទំសទ្ធាកិណិវេសោ កាយកន្តោ ។ អរូបេ
 សីលព្វតបរាមាសោ នត្តិ ឃំ នវំ បញ្ញា កាតញ្ច ។
 នបុរោជិតប្បច្ចយា នវំ ។ នអាសេវនប្បច្ចយា នវំ ។
 នកម្មប្បច្ចយា តីណិ ។ នវិទាកប្បច្ចយា នវំ ។

ធនុទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៨៤] នោគន្ធដមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធដមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកគន្ធនៈ (ទើប
 កើតឡើង) ។ នោគន្ធដមិ អាស្រ័យ នូវនោគន្ធដមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធនៈ (ទើបកើតឡើង) ។
 នោគន្ធដមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធដមិផង នូវនោគន្ធដមិផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកគន្ធនៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង (ទើបកើតឡើង) ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ព្រោះនអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ព្រោះនអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនឧបនិស្សយរាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[៨៥] គន្ធដមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធដមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នបុរេជាតិប្បច្ច័យ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ធនៈ អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសច្ចាភិទិវេស-
 កាយគន្ធនៈ ឥទ្ធិសច្ចាភិទិវេសកាយគន្ធនៈ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ធនៈ
 ក្នុងអរូប (ទើបកើតឡើង) ។ ក្នុងអរូប មិនមានសីលពូតបរាមាសៈទេ
 ប្រស្នាទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។ ព្រោះនបច្ច្នាជា-
 តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។
 ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមទុកប្បដ្ឋានំ

នអាហារប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ នន្ទ្រិយប្បដ្ឋយា ឯកំ ។
 នយានប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ នមគ្គប្បដ្ឋយា ឯកំ ។
 នសម្បយុត្តប្បដ្ឋយា តីណិ ។ នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយា នវំ ។
 នោនត្តិប្បដ្ឋយា តីណិ ។ នោវិកតប្បដ្ឋយា តីណិ ។

[៨៦] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតិយា នវំ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញាមញ្ញា តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជាតេ នវំ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ
 នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវំ នអាហារេ ឯកំ
 នន្ទ្រិយេ ឯកំ នយានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ
 នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ នវំ នោនត្តិយា
 តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

[៨៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា នវំ ឯកំ កណោតត្ថំ ។

[៨៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ . . .
 អនន្តរេ ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ព្រោះនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។ ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ព្រោះនមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។ ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ព្រោះនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះ
នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៨៦) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអកាមតាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៨៧) ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត តប្បិកបំ យៈនីនេច្ចុះ ។

(៨៨) ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

គន្ថទុកំ បច្ចយវិវា

សហជាតវារោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បច្ចយវិវា

[៨៧] កន្ថំ ធម្មំ បច្ចយា កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ បដិច្ចសនិសោ ។ នោកន្ថំ ធម្មំ
 បច្ចយា នោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នោកន្ថំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
 ម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធធ្វេ
 បច្ចយា វុត្តំ វុត្តំ បច្ចយា ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ ...
 វុត្តំ បច្ចយា នោកន្តោ ខន្ធា ។ នោកន្ថំ ធម្មំ បច្ចយា
 កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកន្តោ ខន្ធធ្វេ
 បច្ចយា កន្តោ វុត្តំ បច្ចយា កន្តោ ។ នោកន្ថំ ធម្មំ
 បច្ចយា កន្តោ ច នោកន្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា នោកន្ថំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 កន្តោ ច ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... វុត្តំ
 បច្ចយា កន្តោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ។ កន្តញ្ច
 នោកន្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីលព្វតបរាមាសំកាយកន្តញ្ច សម្ម-
 យុត្តកេ ច ខន្ធធ្វេ បច្ចយា អភិជ្ឈា កាយកន្តោ

គន្ថទុក្ខៈ បច្ចយវិវរៈ

សហជាតវរៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។

បច្ចយវិវរៈ

[៨៧] គន្ថធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។ នោគន្ថ-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោគន្ថធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្មជានុរោបផល ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែន
 ជាគន្ថៈ នឹងខន្ធ ២ . . . កងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ នឹងមហាកូត ១ . . . ពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ថធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោគន្ថធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ពួកគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ (ទើប
 កើតឡើង) ។ គន្ថធម៌ក្តី នោគន្ថធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នោគន្ថធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ពួកគន្ថៈផង ចិត្តស-
 ម្មជានុរោបផល ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្ថៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ពួក
 គន្ថៈផង ពួកសម្បយុត្តកកន្ថផល ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ (ទើបកើតឡើង) ។
 គន្ថធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថធម៌ផង នឹងនោគន្ថធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងសីលព្វតបរាមា-
 សកាយគន្ថៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកកន្ថផល (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ)

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវិណ្ណំ

ចក្កំ សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តេវ វត្ថុញ បច្ចយា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ចក្កំ ។ កន្តេវ លោកន្តេវ ធម្មំ
 បច្ចយា លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធឯ កន្តេ ច បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា... កន្តេ ច
 វត្ថុញ បច្ចយា លោកន្តោ ខន្ធា ។ កន្តេវ លោកន្តេវ
 ធម្មំ បច្ចយា កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធឯ សីលព្វតបរា-
 មាសំ កាយកន្តេវ បច្ចយា តយោ ខន្ធា អភិជ្ឈា-
 កាយកន្តោ ច ចិត្តសម្មដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ...
 ចក្កំ សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តេវ វត្ថុញ បច្ចយោ
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ចក្កំ ។

[៧០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ អភិជ្ឈកាយគន្លះ ពឹងផ្អែក នឹងសីលព្វតបរាមា-
សកាយគន្លះផង នឹងវត្ថុផង (ទើបកើតឡើង) (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យ
ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោគន្ធធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធធម៌ផង នឹងនោគន្ធធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្មជានុប្បដង
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះផង នឹងពួកគន្លះផង នឹងខន្ធ ២
... ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លះ ពឹងផ្អែក នឹងពួកគន្លះផង នឹងវត្ថុផង
(ទើបកើតឡើង) ។ គន្ធធម៌ក្តី នោគន្ធធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធធម៌ផង
នឹងនោគន្ធធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
អភិជ្ឈកាយគន្លះផង ចិត្តសម្មជានុប្បដង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែន
ជាគន្លះផង នឹងសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង នឹងខន្ធ ២ ... (បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ អភិជ្ឈកាយគន្លះក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី
ពឹងផ្អែក នឹងសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង នឹងវត្ថុផង ទើបកើតឡើង
(បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។

[៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

គន្ថទុកំ បច្ចយវារោ

[៧០] លោកន្ថំ ធម្មំ បច្ចយា លោកន្ថោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ លោកន្ថំ ឯកំ
 ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្កាយតនំ
 បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយ-
 វិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា លោកន្ថោ ខន្ធា
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោ-
 ហោ ។ សន្ថិត្តំ ។

[៧២] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា នវំ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

[៧៣] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ ...
 នអធិបតិយា នវំ លោវិគតេ តីណិ ។

[៧៤] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ឯកំ ...
 អវិគតេ ឯកំ ។ និស្សយវារោមិ បច្ចយវារសទិ-
 សោវំ ។ សំសជ្ឈវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ នវំ បញ្ញា
 កាតញ្ច រូបំ នត្ថំ ។

ធនុទុក្ខៈ បច្ចយវិវរៈ

[៧១] នោគន្ធដមិ ពឹងផ្អែក នឹងនោគន្ធដមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភ ផង ចិត្តសម្មជានុប្បដង ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធទ មិនមែនជាគន្ធាៈ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធល . . . បដិសន្ធិ រហូត
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធាៈ ជា
 អហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកប
 ដោយខុទ្ធច្នៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកប
 ដោយខុទ្ធច្នៈផង នឹងវត្ថុផង (ទើបកើតឡើង) ។ សេចក្តីប្រញ ។

[៧២] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
 យ៉ាងនេះចុះ ។

[៧៣] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ៣ ។

[៧៤] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
 . . . ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ។ សូម្បីនិស្សយវរៈ ក៏ប្រហែល
 គ្នានឹងបច្ចយវរៈដែរ ។ សំសង្ករៈក្តី សម្បយត្តវរៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ ឲ្យជាប្រសា ៧ ឯរូប មិនមានទេ ។

បញ្ញាវិវា

[៧៥] កន្លោះ ធម្មោ កន្លែក្ខ ធម្មក្ខ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 កន្លោះ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្លោះ ធម្មោ
 នោកន្លែក្ខ ធម្មក្ខ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្លោះ
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច
 រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្លោះ ធម្មោ
 កន្លែក្ខ ច នោកន្លែក្ខ ច ធម្មក្ខ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ កន្លានញ្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកន្លោះ ធម្មោ នោ-
 កន្លែក្ខ ធម្មក្ខ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោ-
 កន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។
 នោកន្លោះ ធម្មោ កន្លែក្ខ ធម្មក្ខ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នោកន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ កន្លោះ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកន្លោះ ធម្មោ កន្លែក្ខ
 ច នោកន្លែក្ខ ច ធម្មក្ខ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវរ្គៈ

[៧៥] គន្ថធមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃសម្បយុត្តកគន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 គន្ថធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ថធមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ថផ្សំ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផ្សំ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ថធមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធមិផ្សំ នៃនោគន្ថធមិ
 ផ្សំ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកកន្ថផ្សំ នៃពួកគន្ថៈផ្សំ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផ្សំ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ នោគន្ថធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ថធមិ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ថ
 ផ្សំ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផ្សំ ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិសន្ធិ ។ នោ-
 គន្ថធមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែន
 ជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោ-
 គន្ថធមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធមិផ្សំ នៃនោគន្ថធមិផ្សំ ដោយហេតុប្បច្ច័យ

ធនុទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្លងផង
 នៃពួកគន្លងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្លងមិ
 ក្តី នោគន្លងមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្លងមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ជាគន្លងផង ជានោគន្លងផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្លង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្លងមិក្តី នោគន្លងមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោគន្លង
 មិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្លងផង ជានោគន្លងមិផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្លងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្លងមិក្តី នោគន្លងមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្លងមិផង
 នៃនោគន្លងមិផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្លងក្តី ជានោ
 គន្លងក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្លងផង នៃពួកគន្លងផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦] គន្លងមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្លងមិ ដោយការមូលប្ប
 ច្ច័យ គឺ ពួកគន្លងៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ នូវពួកគន្លងៈ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លងៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាណ នូវពួកគន្លងៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកគន្លងៈ
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្លងក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ នូវពួកគន្លងៈ ។
 នោគន្លងមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្លងមិ ដោយការមូលប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នានំ . . . ភីលំ . . . ទុហោសនកម្មំ . . . តំ បច្ចុ-
 វេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ បច្ចុវេក្ខតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
 ឈានំ បច្ចុវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចុ-
 វេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 តោត្រកុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស អាវុដ្ឋនាយ
 អាវុដ្ឋនាយប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អរិយា នោកន្តេ បហំនេ
 កិលេសេ . . . វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ បុព្វេ
 . . . ចក្កំ . . . វត្ថំ នោកន្តេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ . . .
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ
 ទិព្វាយ វោសោតនាតុយា សន្តំ សុណាតិ ចេតោបរិ-
 យញ្ញោណោន នោកន្តេចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតតិ
 អាណាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អា-
 តិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស រូបា-
 យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស នោកន្តោ ខន្ធភ វដ្ឋិវិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិ-
 យញ្ញោណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា-
 កម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតិសញ្ញាណស្ស អាវុដ្ឋនាយ
 អាវុដ្ឋនាយប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ នោកន្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ទ្រព្យទាន . . . ទ្រព្យសីល . . . ទ្រព្យវិបាកសម្មាសម្ពុទ្ធ . . . បុគ្គល
 ពិចារណា ទ្រព្យកុសលកម្មនោះ ពិចារណា ទ្រព្យពួកកុសលកម្ម ដែល
 បានសន្សំទុកលុះហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចា-
 រណា ទ្រព្យឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
 ទ្រព្យមគ្គ ពិចារណា ទ្រព្យផល ពិចារណា ទ្រព្យព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ ពេទានៈ មគ្គ ផល និងការពិចារណា ដោយ
 ការម្សុណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) ទ្រព្យពួកកិលេស មិនមែន
 ជាគន្លុះ ដែលលះបង់ហើយ . . . ពិចារណា ទ្រព្យពួកកិលេស
 ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ទ្រព្យចក្ខុ . . .
 ទ្រព្យវិត្ត ទ្រព្យពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លុះ ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ ទ្រព្យបូ ដោយទិព្វចក្ខុ ពួកទ្រព្យសំឡេង
 ដោយទិព្វសាតធាតុ ដឹង ទ្រព្យចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកព្រមព្រៀងដោយចិត្ត
 មិនមែនជាគន្លុះ ដោយចះតាបវិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញាណញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកខន្ធ
 មិនមែនជាគន្លុះ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា ទ្រព្យឥន្ទ្រិធាញ្ញាណ
 ចេតាបវិយញ្ញាណ បុព្វនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគណាណ
 និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយ ការម្សុណប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធគមិ

គន្ថទុក្ខំ បញ្ញាវិហារ

កន្ថស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ
 ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ
 អភិទន្ថតិ តំ អារត្ត វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចំណ្ហានិ ...
 យាធា វុដ្ឋហិត្វា យានំ ... ចក្កំ ... វត្ថំ...
 លោកន្តេ ខន្ធិ អស្សាទេតិ អភិទន្ថតិ តំ អារត្ត វាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ លោកន្តោ
 ធម្មា កន្ថស្ស ច លោកន្ថស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោ-
 សថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិទន្ថតិ តំ អារត្ត
 កត្វា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធិ ឧប្បជ្ជន្តិ បុព្វេ
 សុចំណ្ហានិ ... យាធា វុដ្ឋហិត្វា យានំ ... ចក្កំ
 ... វត្ថំ ... លោកន្តេ ខន្ធិ អស្សាទេតិ អភិទន្ថតិ
 តំ អារត្ត កត្វា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធិ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា កន្ថស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ អារត្ត កាតត្វា ។

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុសលកម្ម នោះ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដែលសន្សំទុកល្អហើយ ក្នុងកាល មុន . . . ចេញ អំពីឈាន (ហើយពិចារណា) នូវឈាន . . . នូវ ចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ មិនមែនជា គន្ថៈ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវខន្ធនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ ផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុសលកម្ម នោះ ពួកគន្ថៈកិ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថកិ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវ កុសលកម្មនោះ ដែលខ្លួនសន្សំទុកល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន (ហើយពិចារណា) នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ពួក គន្ថៈកិ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថកិ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវខន្ធនោះ ។ គន្ថធម៌កិ នោគន្ថធម៌កិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដែលបណ្ឌិត ត្រូវប្រាវព្វធ្វើ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៧៧] កន្លែង ធម្មា កន្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តំណី អារម្មណាសទិសា ករុការម្មណា កាតត្វា ។ លោកន្លែង ធម្មា លោកន្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈានា ... អរិយា មត្តា ... ផលំ ... ជិញ្ញាទំ ... ជិញ្ញាទំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ... លោកន្លែ ខន្ធករុកត្វា អស្សានេតិ អភិទន្ធាតិ តំ ករុ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ លោកន្លែធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធាទំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោកន្លែ ធម្មា កន្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ សុចិណ្ណានិ ... ឈានា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... លោកន្លែ ខន្ធករុ កត្វា តំ អស្សានេតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៧៧] គន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈព្យាបាលគ្នានឹងការម្មណាប្បច្ច័យ មានការម្មណ៍ជាទីគោរព ដែលបណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ។ នោគន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ អំពីមគ្គ . . . នូវផល . . . នូវព្រះនិព្វាន . . . ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លុះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធ នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមែនជា គន្លុះ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសម្បយនរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធធម៌ ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ដែល សន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវ វត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លុះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ

ធនូទុកំ បញ្ញាវិហ

អភិទន្ធតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ លោកន្តាធិបតិ កន្តានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកន្តោ ធម្មោ
 កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ទានំ . . . លោកន្តោ ខន្ធកុំ កត្វា
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ កុំ កត្វា កន្តា ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធកុំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ
 លោកន្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធកុំ កន្តានព្វា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានានព្វា រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណិ ។

(៧៨) កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រម្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កន្តា បច្ចិ-
 មាទំ បច្ចិមាទំ កន្តានំ អនន្តរម្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរម្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កន្តា បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ លោ-
 កន្តានំ ខន្ធកុំ អនន្តរម្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្តា វុដ្ឋា-
 នស្ស អនន្តរម្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តោ ធម្មោ

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាៈ

រីករាយ ចំពោះខន្ធនោះ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតី មិន
 មែនជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថៈ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោគន្ថ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺ
 នូវទាន . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ ពួកគន្ថៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថក៏ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ
 អធិបតី មិនមែនជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ថផង នៃពួក
 គន្ថៈផង នៃពួកចិត្តសមដានរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ក៏
 នោគន្ថធម៌ក៏ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតី គឺ មានវារៈ ញ ។

[៧៨] គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកគន្ថៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្ប-
 ច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ថធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 គន្ថៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ ពួកគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃវេទនៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា កន្តា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ កន្តាទំ
 សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ តីណិ ទ្វេ អារដ្ឋនា កាតព្វា បម្ភ-
 មោ នត្ថំ ។ កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា កន្តស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ឯកម្មិ
 វុដ្ឋាទំ កាតព្វំ មជ្ឈេ ។ កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស
 ធម្មស្ស សមនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ សហ-
 ជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នវ ។ និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

[៧៧] កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្ត-
 បនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្ស-
 យោ កន្តា កន្តាទំ ... តីណិ ។ លោកន្តោ ធម្មោ
 លោកន្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្តបនិ-
 ស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សន្នំ ឧបនិស្ស-
 យ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ មាទំ ជប្បតិ ទិដ្ឋិ កណ្ហាតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃគន្ធបិដក នៃនោគន្ធបិដក ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកគន្ធនៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធនៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កន្តផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធបិដក ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធបិដក
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ការវារៈ ព័រយ៉ាង បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ វារៈជាបឋម មិនមានទេ ។ គន្ធបិដក នោគន្ធបិដក ជា
 បច្ច័យ នៃគន្ធបិដក ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ វារៈ ១
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈជាកណ្តាល ។ គន្ធបិដក ជាបច្ច័យ នៃគន្ធបិដក
 ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអតាមពា-
 ញប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៧ ។

[៧៧] គន្ធបិដក ជាបច្ច័យ នៃគន្ធបិដក ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ និងបកត្ថបនិស្សយ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ ពួកគន្ធនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកគន្ធនៈ . . .
 មានវារៈ ៣ ។ នោគន្ធបិដក ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធបិដក ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ និង
 បកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

នូវសីល . . . ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយ
 ឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធដមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដមិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខប-
 និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
 ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ ប ។
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក
 នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ ប ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធដមិ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ធដមិផង នៃនោគន្ធដមិផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ ប ។ ឯ
 បកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវ
 មានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវ
 សេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃញ្ញកគន្ធនៈផង ញ្ញកសម្ប-
 យុត្តកកន្ធនៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ធដមិក្តី នៃនោគន្ធដមិក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយេ បច្ឆយេន បច្ឆយោ
អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្តប-
និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ តីណិ អារម្ម-
ណានយេន កាតត្វា ។

[១០០] លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស
បុរេជាតប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ អារម្មណ្យបុរេជាតំ វត្ថុ-
បុរេជាតំ ។ អារម្មណ្យបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថំ អនិច្ច-
តោ . . . លោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ
បស្សតិ ទិញាយ សោតណត្តយា សន្នំ សុណាតិ
រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈញាយតនំ កាយ-
វិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
ណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ លោ-
កន្តានំ ខន្តានំ បុរេជាតប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ លោ-
កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ឆយេន
បច្ឆយោ អារម្មណ្យបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្ម-
ណ្យបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ លោម-
នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ កន្តានំ បុរេជាត-
ប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ លោកន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃគន្ធតមិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ណប-
និស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
បានដល់វារៈទាំង ៣ ដែលបណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយន័យដូចជាអារម្ម-
ណប្បច្ច័យដែរ ។

[១០០] នោគន្ធតមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធតមិ ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង . . . ទោមនស្ស
កើតឡើង (បុគ្គល) ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង
ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញា-
យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុ-
យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
កាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធនៈ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធតមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធតមិ ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ វត្ថុ បុគ្គល នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
វត្ថុ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវវត្ថុនោះ
។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជា
បច្ច័យ នៃពួកគន្ធនៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធតមិ ជាបច្ច័យ

ពន្លឺកំ បញ្ញាវិញ

លោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជានប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត វាលោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ បេ ។ លោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ កត្តា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុបុរេជានំ
 វត្ថុ កត្តានំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ បុរេជានប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជានប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 តំណី ។ អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នវ ។

[១០០] លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជានា ជាតាខណ្ឌិកា ។
 សហជានា លោកន្តោ បេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសម្មជ្ជាតានំ រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 ជាតាខណ្ឌិកា លោកន្តោ បេតនា វិហាកានំ ខន្ធនំ
 កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ លោកន្តោ បេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោកន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ច

ធនុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

នៃគន្ធដម្ងឺផង នៃនោគន្ធដម្ងឺផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម-
 ណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល ទ្វីបក្ខ
 . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះវត្ថុ ប្រាណ ទ្វីបក្ខនោះ រាតៈ
 កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . ។ បេ ។ ខោមនស្ស កើតឡើង ពួកគន្ធាក្ខ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្ខ កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកគន្ធាផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[១១១] នោគន្ធដម្ងឺ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធដម្ងឺ ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 ចេតនា មិនមែនជាគន្ធា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួក
 ចិត្តសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេត-
 នា មិនមែនជាគន្ធា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្កនផង នៃពួកកដ្ឋក្ករូប
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធដម្ងឺ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដម្ងឺ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា មិនមែនជាគន្ធា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធដម្ងឺ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដម្ងឺផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកន្ទស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 លោកន្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កន្ធានញ្ច
 ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបាទំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស វិចារកម្មប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ឯកំ ។ អាហារប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 ភ័ក្ត្រិយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។ ឈានប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ តីណិ ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 នវំ ។ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នវំ ។

[១០២] កន្តោ ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ បន្ទាជាតំ ។
 សន្តិភំ ។ លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បុន្ទាជាតំ ។ សន្តិភំ ។ លោកន្តោ ធម្មោ កន្ទស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ
 កន្តានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោកន្តោ
 ធម្មោ កន្ទស្ស ច លោកន្ទស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ កន្តានំ សម្បយុ-
 ត្តកានញ្ច ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃនោគន្ធធមិផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា មិនមែនជាគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកគន្ធនៈផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈនប្បដង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធធមិ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។

[១០២] គន្ធធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធធមិ ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោ-
 គន្ធធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោគន្ធធមិ
 ជាបច្ច័យ នៃគន្ធធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធធមិ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ធធមិផង នៃនោគន្ធធមិផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេ-
 ជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធនៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ គន្ធធមិក្តី នោគន្ធធមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធធមិ

វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សង្ខតំ ។

[១០៣] កន្លោ ធម្មោ កន្ធស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋ-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ កន្លោ ធម្មោ
លោកន្ធស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហ-
ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា កន្លា សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អត្តិប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ បច្ឆាជាតា កន្លា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
កាយស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លោ ធម្មោ
កន្ធស្ស ច លោកន្ធស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ លោកន្លោ ធម្មោ លោ-
កន្ធស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ
បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្ធិយំ ។ សង្ខតំ ។ លោ-
កន្លោ ធម្មោ កន្ធស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតា លោកន្លា ខន្ធា
កន្ធានំ អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ
អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អាវត្ត វាលោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ វត្ថុ កន្ធានំ អត្តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
លោកន្លោ ធម្មោ កន្ធស្ស ច លោកន្ធស្ស ច ធម្មស្ស

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាៈ

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បំប្រញ ។

[១០៣] គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ១ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោគន្ថធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។
សហជាត គឺ ពួកគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង នៃពួក
ចិត្តសម្បជានុប្បផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកគន្ថៈ ជា
បច្ច័យ នៃកាយនេះដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១
ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ថ-
ធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អា-
ហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃគន្ថធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថៈ
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ
ចំពោះវត្ថុ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ្ឌ នូវវត្ថុ
នោះ ។ បេ ។ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ លោកន្តោ ឯកោ ខន្ធលោ តិល្លាន្នំ ខន្ធនំ
 កន្ធនញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ឆយេន
 បច្ឆយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សុទេតិ
 អភិធម្មតំ តំ អារត្ត កន្ធា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជន្តិ វត្ថុ កន្ធានំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ កន្ធា ច លោកន្តោ ច ធម្មា
 កន្ធិស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយ-
 កន្ធា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា អភិជ្ឈា កាយកន្ធិស្ស
 អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ចក្កំ ។ សហជាតោ សី-
 លព្វតបរាមាសោ កាយកន្ធា ច វត្ថុ ច អភិជ្ឈា កាយ-
 កន្ធិស្ស អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ចក្កំ ។ កន្ធា ច
 លោកន្តោ ច ធម្មា លោកន្ធិស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ឆ-
 យេន បច្ឆយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ លោកន្តោ ឯកោ ខន្ធា
 ច កន្ធា ច តិល្លាន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . សហជាតោ កន្ធា
 ច វត្ថុ ច លោកន្ធានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លុះ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកគន្លុះផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . គ្រែកអវ វិករាយ ចំពោះវត្ថុ ពួកគន្លុះក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ នូវវត្ថុនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្លុះផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គន្ធបិក្ខុ នោគន្ធបិក្ខុ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធបិក្ខុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ- ជាត ។ សហជាត គឺ សីលពូតបរមាសកាយគន្លុះផង សម្បយុត្ត- កក្កន្តផង ជាបច្ច័យ នៃអភិជ្ឈកាយគន្លុះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត ភប្បិធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សហជាត គឺ សីលពូតបរមាសកាយ- គន្លុះផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃអភិជ្ឈកាយគន្លុះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត ភប្បិធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ គន្ធបិក្ខុ នោគន្ធបិក្ខុ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធបិក្ខុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេ- ជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លុះក្តី ពួកគន្លុះក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តស- មុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . សហជាត គឺ ពួកគន្លុះ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លុះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

ធនុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

សហជាត គឺ ពួកគន្លះផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សម្មជានុរូប ដោយអត្ថិប្បច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកគន្លះផង ពួក
 សម្បយត្ថកកន្លងផង ជាបច្ច័យ នៃបុរេជាតកាយនេះ ដោយ អត្ថិប្បច័យ
 បច្ចាជាត គឺ ពួកគន្លះផង កពាទ្យិវិញ្ញាណវារផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអត្ថិប្បច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកគន្លះផង រូបដីវិត្រ្យនិយផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច័យ ។ គន្លងធម៌ក្តី នោគន្លងធម៌
 ក្តីជាបច្ច័យ នៃគន្លងធម៌ផង នៃនោគន្លងធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច័យ បុរេ-
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះ
 ផង សីលព្វតបរមាសកាយគន្លះផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃ
 អភិជ្ឈកាយគន្លះផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយអត្ថិប្បច័យ
 (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សហជាត គឺ សីលព្វត-
 បរមាសកាយគន្លះផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃអភិជ្ឈកាយគន្លះផង នៃ
 ពួកសម្បយត្ថកកន្លងផង ដោយអត្ថិប្បច័យ (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជា
 ចក្កៈផងចុះ ។

[១០៤] ក្នុងហេតុប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិ អាសវនេ នវ កម្មេ តីណិ វិចារកេ ឯកំ
អាហារេ តីណិ ស្រ្តិយេ តីណិ លារេ តីណិ មក្កេ
នវ សម្មយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា នវ
នត្តិយា នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

[១០៥] កន្លោ ធិម្មា កន្តស្ស ធិម្មស្ស អា-
រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្លោ
ធិម្មា លោកន្តស្ស ធិម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
កន្លោ ធិម្មា កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ធិម្មស្ស អា-
រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកន្លោ
ធិម្មា លោកន្តស្ស ធិម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ បុរាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស្រ្តិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ក្នុងសោសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៥] គន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 គន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធធម៌ផង នៃនោ-
 គន្ធធម៌ផង ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នោគន្ធធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

စန္ဒရံ ပဏ္ဍိတ

ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မော ဂစ္ဆန္တိ ဓမ္မန္တိ ဣန္ဒြိယာယုတ္တ-
 ယေ ဗဒ္ဓယော နာမာဓိကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော
 ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ဗျာဓိကဗျုတ္တယေ
 ဗဒ္ဓယော ။ ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မော ဂစ္ဆန္တိ ဗ ဇောကဏ္ဍော
 ဓမ္မန္တိ ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော နာမာဓိ-
 ကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော
 ဗျာဓိကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ။ ဂဏ္ဍော ဗ ဇောကဏ္ဍော
 ဓမ္မော ဂစ္ဆန္တိ ဓမ္မန္တိ ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓ-
 ယော နာမာဓိကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ဣန္ဒြိယာယုတ္တ-
 ယေ ဗဒ္ဓယော ။ ဂဏ္ဍော ဗ ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မော
 ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မော ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော
 နာမာဓိကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ
 ဗဒ္ဓယော ဗျာဓိကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ။ ဂဏ္ဍော
 ဗ ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မော ဂစ္ဆန္တိ ဗ ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မ-
 ဓမ္မန္တိ ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော နာမာဓိကဗျုတ္တ-
 ယေ ဗဒ္ဓယော ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ။

[၇၀၆] ဇောကဏ္ဍော ဓမ္မော ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော
 ဣန္ဒြိယာယုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ဗျာဓိကဗျုတ္တယေ ဗဒ္ဓယော ။

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយការម្មណ្យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌
 ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង ដោយការម្មណ្យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ក្តី នោគន្ថធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថ-
 ធម៌ ដោយការម្មណ្យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ក្តី នោគន្ថធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃនោគន្ថធម៌ ដោយការម្មណ្យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
 ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ក្តី នោគន្ថធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ផង
 នៃនោគន្ថធម៌ផង ដោយការម្មណ្យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាត-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១០៦] ក្នុងនេហតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្យប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោគវិគតប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០៧] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ នវ ។
សង្ខតំ ។ . . . នសមនន្តរេ នវ នអញ្ញាមញ្ញា ភីណិ
នឧបនិស្សយេ នវ សព្វត្ថ នវ នមក្កេ នវ នសម្ម-
យុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្តយា នវ នោ-
វិតតេ នវ ។

[១០៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
អធិបតិយា នវ អនុលោមបទានិ បរិបុណ្ណានិ កា-
តញ្ញានិ . . . អវិតតេ នវ ។

គន្ថទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គន្ថនិយទុកំ

បដិប្បវាណ

[១០៧] កន្ថនិយំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថនិយោ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្ថនិយំ ឯកំ ខន្ធនំ . . . ។
សង្ខតំ ។ យថា ច្បន្ទន្តរនុកេ លោកិយនុកំ ឯវ
វិភជិតតំ និដ្ឋានាករណំ ។

គន្ថនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០៧] កងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . កងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 កងនិកាយពាហ្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងនិកាយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 មូល ៧ កងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ កងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ កងនិកាយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងនិកាយប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ កងនិកាយនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងនិកាយវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[១០៨] កងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . កងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ អនុលោមបទទាំងឡាយ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ឲ្យបរិបូណ៌ . . . កងនិកាយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ គន្ថទុក ។

គន្ថនិយមៈ

បដិប្បវាទៈ

[១០៩] គន្ថនិយមិ (ធម៌ ដែលគួរដល់គន្ថៈ) អាស្រ័យ
 នូវគន្ថនិយមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជាគន្ថ
 និយៈ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ លោកិយទុកៈ កងចូឡន្តទុកៈ
 យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីចែករំលែក យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេង ។ គ្មានទេ ។

ចប់ គន្ថនិយមៈ ។

គន្ថសម្បយុត្តិកំ

បដិប្បវាណ

[១១០] កន្ថសម្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្ថសម្បយុត្តិ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធន្ថេ . . . ។

កន្ថសម្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្ថសម្បយុត្តោ ខន្ធន្ថេ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធន្ថេ បដិច្ច លោកោ ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទោមនស្សសហកតេ ខន្ធន្ថេ បដិច្ច បដិយំ ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ។

កន្ថសម្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្ថសម្បយុត្តិ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធន្ថេ . . . ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា លោកោ ច ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធន្ថេ . . . ទោមនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បដិយញ្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធន្ថេ . . . ។ កន្ថវិប្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច

គន្ថសម្បយុត្តធម៌៖

បដិច្ចារិ៖

(១១០) គន្ថសម្បយុត្តធម៌ (ធម៌ ដែលប្រកបដោយគន្ថៈ) អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ . . . ។

គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកគន្ថសម្បយុត្ត- កន្ថ លោភៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល ប្រាសចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោភៈ បដិយៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយពោមនស្ស ។ ពួកគន្ថសម្ប- យុត្តធម៌ក្តី ពួកគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយគន្ថៈ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង លោភៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតែប្រកបដោយលោភៈ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង បដិយៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល ប្រកបដោយពោមនស្ស នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ត-
 វិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ
 បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ បដិយំ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធា បដិច្ច . . . ។ សន្ធិត្តំ ។
 កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិយំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ។ កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ
 ច កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិយំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច
 កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច លោកញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធា . . . ទោមនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច បដិយញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច
 កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិបូបិណ្ឌ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសម្បជានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ធិៈ នូវខន្ធ ២
 . . . ចិត្តសម្បជានរូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ចិត្ត-
 សម្បជានរូប អាស្រ័យ នូវបដិមៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ កង្ខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ . . . ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវបដិមៈ ។ ពួកគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ក្តី ពួកគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសម្បជានរូបផង អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសម្បជានរូបផង អាស្រ័យ
 នូវបដិមៈ ។ គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង
 នូវគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតែប្រកបដោយលោកៈផង នូវ
 លោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រ-
 កបដោយទោមនស្សផង នូវបដិមៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ធិ-
 វិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង នូវគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង

កន្លងសម្បយុត្តរុកំ បដិច្ចវិហារ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្លងសម្បយុត្ត ខន្ធ ច
 មហាក្សត ច បដិច្ច ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធ ច លោកញ បដិច្ច
 ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទោមនស្សសហកតេ ខន្ធ ច
 បដិយញ បដិច្ច ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ។ កន្លងសម្បយុត្តញ
 កន្លវិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច កន្លងសម្បយុត្តោ ច កន្ល-
 វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានញ រូបំ ទ្រេ ខន្ធធ... ទោ-
 មនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធឯ បដិយញ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានញ រូបំ ទ្រេ ខន្ធធ... ។

[១១១] កន្លងសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្លងសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា កន្លងសម្ប-
 យុត្តំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្រេ ខន្ធធ... ។
 កន្លងសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្លវិប្បយុត្តោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកស-
 ហកតេ ខន្ធ បដិច្ច លោកោ ទោមនស្សសហកតេ
 ខន្ធ បដិច្ច បដិយំ ។ កន្លងសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្លងសម្បយុត្តោ ច កន្លវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយគន្ថៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រកបដោយលោកៈ
 ផង នូវលោកៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិមៈផង ។ ពួកគន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី
 ពួកគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នូវគន្ថវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃ ប្រ-
 កបដោយលោកៈផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស
 ផង នូវបដិមៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

[១១១] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយគន្ថៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
 នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រកបដោយលោកៈ បដិមៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ។ ពួកគន្ថសម្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ...
 ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 បដិយញ្ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ។ កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 កន្តវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ។ កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណា-
 ប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា បដិយំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ កន្តសម្ប-
 យុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុ-
 លោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច លោកញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច
 បដិយញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ។
 សន្ធិត្ថំ ។

[១១២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ធម អដិបតិយា
 នវ អនន្តរ ធម សមនន្តរ ធម សហជាតេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព ផង លោកៈផង អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រកបដោយលោកៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ព ផង បដិយៈផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
 ទោមនស្ស នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ធនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធវិ-
 ប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវបដិយៈ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នូវគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃ
 ប្រកបដោយលោកៈផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ព
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិយៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១១២] ក្នុងហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវិកេ

អញ្ញាមញ្ញោ ធនិស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ធន បុរេនាតេ
 ធន អាសេវនេ ធន កម្មេ នវ វិទាកេ ឯកំ អាហារេ
 នវ វេទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ មក្កេ នវ សម្ម-
 យុត្តេ ធន វិប្បយុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា ធន
 វិគតេ ធន អវិគតេ នវ ។

[១១៣] កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 កន្ថវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច កយោ ខន្ធា ចិត្តសម្ម-
 ដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា វិចីកិញ្ញាសហតតេ ឧទ្ធច្ចុសហតតេ ខន្ធធ្វេ
 បដិច្ច វិចីកិញ្ញាសហតតោ ឧទ្ធច្ចុសហតតោ មោហោ ។

[១១៤] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ

គន្ថសម្បយុត្ត្រកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងអរាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាក-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១១៣] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនេះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្មជានុប្បដង
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២
 . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហាៈ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១១៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពា-
 មពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នប្បវេជាតេ សត្ត ។ នប្បវេជាតេ វិភជន្តេន អរូបំ
 បឋមំ កាតតំ រូបំ យត្ត លត្តតិ បច្ឆា កាតតំ បដិ-
 យង្គ អរូបេ នត្តិ ។ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ
 នកម្មេ ចត្តាវិ នវិទាតេ នវំ នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិ-
 យេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្ម-
 យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ធ នោនត្តិយា តីណិ
 នោវិគតេ តីណិ ។

[១១៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអាម្មណោ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា នវំ ឯវំ កណោតតំ សន្ធិត្តំ . . . នោវិ-
 គតេ តីណិ ។

[១១៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អាម្មណោ ឯកំ . . .
 អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបំ ឯវំ កាតតោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។ បណ្ឌិត កាលចែករំលែក ក្នុង
 នបុរេជាតប្បច្ច័យ គប្បីធ្វើ ឲ្យជាអរូបជាបឋម រូប បណ្ឌិត បាន ក្នុង
 ទីណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងទីនោះ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឯបដ័យៈ
 មិនមាន ក្នុងអរូបទេ ។ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុង
 នសាសេវនប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវរៈ ៤ ក្នុងនវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ
 មានវរៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវរៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[១១៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះឯង
 សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[១១៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ។ ឯសហជាតវរៈ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះដែរ ។

ឯសហជាតវរៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចយវិហារ

(១១៧) កន្ថសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា . . . បដិសន្ធិកូលោ ខន្ធិ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធិ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . វត្ថុ បច្ចយា កន្ថវិប្បយុត្តា ខន្ធិ ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុ បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធិ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធិ បដិយំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធិ ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុ បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធិ មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធិ ចិត្តសម្បដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិយំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធិ ចិត្តសម្បដ្ឋានញ្ច រូបំ វត្ថុ បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តា ខន្ធិ ច លោកោ ច

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

(១១៧) គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើប

កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹង

បដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ទើប

កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាស

ចាកគន្ថៈ . . . វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ នឹងមហាក្ខត ១ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រាស

ចាកគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថ-

វិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្ត-

កន្ថ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថ ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈ

ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថ ពឹងផ្អែក នឹងបដិយៈ ។

ពួកគន្ថសម្បយុត្តធម៌ក៏ ពួកគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថវិប្បយុត្ត-

ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ

ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្ប-

យុត្តកកន្ថផង ពួកចិត្តសមដានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈ ដែលប្រាស

ចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថផង ពួកចិត្តសមដានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹង

បដិយៈ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តកកន្ថផង លោកៈផង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុំ បច្ចុយា ទោមនស្សសហគតា ខន្ធោ ច បដិ-
 យញ្ច ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចុ-
 យា កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា
 កន្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឯញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចុយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធលេ ... ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធឯញ្ច វត្ថុញ្ច លោកញ្ច បច្ចុយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធលេ ... ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯញ្ច វត្ថុ-
 ញ្ច បដិយញ្ច បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធលេ ... ។
 កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចុយា កន្ត-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា កន្តសម្ប-
 យុត្តោ ខន្ធលេ ច មហាក្កតេ ច បច្ចុយា ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នំ រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធលេ ច លោ-
 កញ្ច បច្ចុយា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ទោមនស្សសហគ-
 តេ ខន្ធលេ ច បដិយញ្ច បច្ចុយា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធលេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចុ-
 យា លោកោ ទោមនស្សសហគតេ ខន្ធលេ ច វត្ថុញ្ច
 បច្ចុយា បដិយំ ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បច្ចុយា កន្តសម្បយុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង បដិយៈផង ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង
នឹងគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង ដែលប្រកបដោយគន្ធនៈ នឹង
ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ព ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ព
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង នឹង
បដិយៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
គន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកគន្ធសម្បយុត្តកន
ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងលោកៈផង ចិត្តសមដានរូប
ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នឹងបដិយៈផង
លោកៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាក
ទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង បដិយៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
ទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង ។ ពួកគន្ធសម្បយុត្តធម៌ក៏ ពួកគន្ធវិប្បយុត្ត-
ធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បច្ចយវិហេ

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច
 វត្តញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . កន្ថសម្ប-
 យុត្តេ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្រតេ ច បច្ចយា ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច លោកញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្បជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 . . . ទោមនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច បដិយញ្ច បច្ច-
 យា តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្បជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 . . . ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្ត-
 ញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ទោមនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា បដិយញ្ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សង្កតំ ។

[១១៨] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សព្វត្តេ នវ
 វិទាតេ ឯកំ អាហារេ នវ អវិកតេ នវ ។

ធនុសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយគន្លះផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពាក្យគន្លងសម្បយុត្តកន្លងផង នឹងពាក្យមហាក្ខត្តផង ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
 វត្ថុប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង
 នឹងបដិយៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង លោកៈផង ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយលោកៈវត្ថុប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង បដិយៈផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែល
 ប្រកបដោយទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។

[១១៨] ក្នុងហេតុប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរៈប្បច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរៈប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងច្បាប់ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១១៧] កន្លឹវប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្លឹវប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 កន្លឹវប្បយុត្តំ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញ-
 សត្តា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយា-
 យតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុ-
 កា កន្លឹវប្បយុត្តា ខន្ធវា វិចីកិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធវេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីកិច្ឆាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[១២០] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ សង្ខតំ ។
 នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ សត្ត នបច្ឆាជា-
 តេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចា-
 កេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈា-
 នេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្ប-
 យុត្តេ ធន លោនត្ថិយា ភីណិ លោវិគតេ ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១១៧] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ មិនមានហេតុ
 ... អហេតុកប្បដ្ឋសន្តិ រហូតដល់ពួកអសពាសត្វ ចក្កវិញ្ញាណ ពឹង
 ផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយយតនៈ
 ពួកខន្ធដែលប្រាសចាកគន្ថៈ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

[១២០] កងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ កងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ៣ កងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ កងនអនន្តរ្យប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ កងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ ៣ កងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ កងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ ៧ កងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ កងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ ៤ កងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ កងនអាហារប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ ១ កងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ កងនឈានប្បដ្ឋយ មាន
 មានវរៈ ១ កងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ កងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ ៣ កងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ កងនោនតិប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ ៣ កងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

កន្លះសម្បយុត្តទុកេ សំសង្ការោ

[១២១] ហេតុប្បដ្ឋយា នហារម្មណោ តីណា ...
នអធិបតិយា នវ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

[១២២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ឯកំ ...
អវិកតេ ឯកំ ។

និស្សយវារោចិ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសង្ការោ

[១២៣] កន្លះសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ការោ កន្លះ
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្លះ
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ សំសង្ការោ តយោ ខន្ធា ទ្វេ
ខន្ធធ្វេ... ។ កន្លះសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ការោ កន្លះប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និដ្ឋិតតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតេ^(១) ខន្ធិ សំសង្ការោ លោកោ ទោ-
មនស្សសហគតេ ខន្ធិ សំសង្ការោ បដិយំ ។ កន្លះស-
ម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ការោ កន្លះសម្បយុត្តោ ច កន្លះប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និដ្ឋិតតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធិ សំសង្ការោ តយោ ខន្ធា
លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ... ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ
ខន្ធិ សំសង្ការោ តយោ ខន្ធា បដិយត្ថា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ... ។

១ ម. ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តេ លោកសហគតេ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ សំសង្ការៈ

[១២១] ក្នុងនការម្ពណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
យ៉ាងនេះចុះ ។

[១២២] ក្នុងនការម្ពណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

និស្សយវារៈ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

សំសង្ការៈ

[១២៣] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ ច្រឡំ នឹងខន្ធទ ដែល
ប្រកបដោយគន្ថៈ នឹង ខន្ធល . . . ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ថ-
សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ ច្រឡំ
នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ បដិយៈ ច្រឡំ
នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី
គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ច្រឡំ នឹងគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ ផង លោកៈផង ច្រឡំ នឹងខន្ធទ ដែលប្រកប
ដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នឹងខន្ធល . . . ខន្ធភ ផង បដិយៈ
ផង ច្រឡំ នឹងខន្ធទ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស នឹងខន្ធល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្តវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំ-
 សដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិ ។ កន្ត-
 វិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ សំសដ្ឋា
 សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិយំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា
 ខន្ធោ ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ សំ-
 សដ្ឋោ កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច
 លោកញ្ច សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ទោ-
 មនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច បដិយញ្ច សំសដ្ឋា
 តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[១២២] ហេតុយា ធម អាម្មលោ ធម អធិបតិយា
 ធម សព្វត្ត ធម វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ធម អវិកតេ ធម ។

[១២៥] កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កន្តវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 កន្តវិប្បយុត្តំ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិកិច្ចា-
 សហកតេ ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ធោ សំសដ្ឋោ វិចិកិច្ចា-
 សហកតោ ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ធុៈ នឹង
 ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹង
 លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹងបដិយៈ ។
 គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងលោកៈផង នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោម-
 នស្សផង នឹងបដិយៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

(១២៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(១២៥) គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ (នឹងធម៌) ប្រាសចាកគន្ធុៈ ជាអហេតុកៈ
 . . . មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

កន្លះសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

[១២៦] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ន ន-
បុរេជាតេ ន នបច្ឆាជាតេ ន នអាសេវនេ ន នកម្ម
ចិត្តាវិ នវិចារកេ ន នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ
នវិប្បយុត្តេ ន ។

[១២៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតិយា ន ...
នបុរេជាតេ ន នបច្ឆាជាតេ ន នអាសេវនេ ន នកម្ម
ចិត្តាវិ នវិចារកេ ន នវិប្បយុត្តេ ន ។

[១២៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
អនន្តរេ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

បញ្ញាវិពោ

[១២៩] កន្លះសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លះសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្លះសម្បយុត្តោ ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
កន្លះសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លះវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្លះសម្បយុត្តោ ហេតុ

ធនុសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១២៦] កង្កិនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ កង្កិនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ កង្កិនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ កង្កិនបច្ឆា ជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ កង្កិនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ កង្កិនកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៤ កង្កិនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ កង្កិនឈានប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ កង្កិនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ កង្កិនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ។

[១២៧] កង្កិនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ... កង្កិនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ កង្កិនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ កង្កិនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ កង្កិនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 កង្កិនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ កង្កិនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[១២៨] កង្កិនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ ... កង្កិនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ កង្កិនអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១ ។

បញ្ញាវារៈ

[១២៩] ធនុសម្បយុត្តធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃធនុសម្បយុត្តធម៌
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកធនុសម្បយុត្តហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធនុសម្បយុត្តធម៌ ជាបដ្ឋយ
 នៃធនុវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកធនុសម្បយុត្តហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ហេតុ លោកស្ស
 ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 នោមនស្សសហគតោ ហេតុ បដិយស្ស ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តវិប្បយុត្ត-
 យុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្តវិប្បយុត្ត-
 យុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 លោកស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ នោមនស្សសហគតោ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ កន្តវិប្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែល
 ប្រកបដោយលោកៈវិត្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោម-
 នស្ស ជាបច្ច័យ នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌
 ផង នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធិវិប្បយុត្ត-
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោកៈវិត្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធិវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ

គន្ថសម្បយុត្តកោ បញ្ញាវិហា

ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូទានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិយំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ
 រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។ កន្ថ-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិយំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស
 ច កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិយំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្ថសម្ប-
 យុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតោ ហេតុ ច លោកោ ច សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោមនស្សសហ-
 គតោ ហេតុ ច បដិយញ្ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ ច

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិវៈ

លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានរូប ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានរូប ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិយៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសម្បជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង បដិយៈផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្លូវីប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្លូវីប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវីប្បយុត្តលោក-
 សហគតោ ហេតុ ច លោកោ ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ
 រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតោ
 ហេតុ ច បដិយញ្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ កន្លូវីប្បយុត្តោ ច កន្លូវីប្បយុត្តោ
 ច ធម្មា កន្លូវីប្បយុត្តស្ស ច កន្លូវីប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវីប្បយុត្ត-
 លោកសហគតោ ហេតុ ច លោកោ ច សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតោ ហេតុ ច
 បដិយញ្ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣០] កន្លូវីប្បយុត្តោ ធម្មា កន្លូវីប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កន្លូវីប្បយុត្តោ ខន្ធានំ អារម្ម កន្លូវីប្បយុត្តោ ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ភិស្សបិ មូលា បុច្ឆិត្វា ។ កន្លូវីប្ប-
 យុត្តោ ខន្ធានំ អារម្ម កន្លូវីប្បយុត្តោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋផង លោកៈផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មជានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកប
 ដោយទោមនស្សផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មជានរូប
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋផង លោ-
 កៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង បដិយៈផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣០] គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ដោយ

អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធិសម្បយុត្តកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ខ្ញុំ
 ពួកគន្ធិសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត ត្រូវសួរ ក្នុងបទទាំង ៣ ។
 ពួកគន្ធិវិប្បយុត្តកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ខ្ញុំពួកគន្ធិសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។

គន្ថសម្បយុត្តុកេ បញ្ញាវារោ

កន្ថសម្បយុត្តុ ខន្ធោ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោក-
 សហគតា ខន្ធា ច លោកេវ ច ឧប្បជ្ជន្តិ នោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយញ្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ នត្វា សីលំ ... ឧបោ-
 សថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ បច្ច-
 វេក្ខតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អរិយា
 មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វោទានស្ស
 មក្កស្ស ដលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អរិយា កន្ថវិប្បយុត្តុ បហីនេ កិលេសេ
 បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ
 សមុទាចិណ្ណោ កិលេសេ ជានន្តិ ចក្កំ ... វត្ថំ ...
 កន្ថវិប្បយុត្តុ ខន្ធោ ច លោកញ្ច បដិយញ្ច អនិច្ចតោ
 ... វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អកិណ្ណតិ តំ អារត្ត កន្ថ-
 វិប្បយុត្តោ រកោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិកិត្វា ... ឧទ្ធច្ចំ ...
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ និព្វេន ចក្កេវ រូបំ បស្សនិ

ធនុសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ពួកខ្លួន ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋភ័ក្តិ លោភៈភ័ក្តិ កើត
 ឡើង និងពួកខ្លួន ដែលប្រកបដោយទោមនស្សភ័ក្តិ បដិមៈភ័ក្តិ កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បគ្គល ឲ្យ នូវទាន
 នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ
 ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ
 អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
 ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន
 ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ ពៅទានៈ មគ្គ ផល និងកិរិយា
 ស្រាវជ្រាវ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ រមែងពិចារណា
 នូវពួកកិលេស ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ពិចារណា
 នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹងច្បាស់ នូវពួកកិលេស
 ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ឃើញច្បាស់ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 . . . នូវពួកគន្ថវិប្បយុត្តកន្ថផង នូវលោភៈផង នូវបដិមៈផង តាម
 អនិច្ចលក្ខណៈ . . . គ្រេកអរ រីករាយ គន្ថវិប្បយុត្តកតៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវព្វ នូវធម្មជាតិមានចក្ខុជាដើមនោះ វិចិត្តិចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ
 . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

ទិញាយ សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាលោន កន្តវិប្បយុត្តិសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ
 អាតាសានញាយតនំ វិញ្ញាលាញាយតនស្ស អាកិ-
 ញញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាលាស្ស ដោជ្ជញាយតនំ កាយវិញ្ញាលាស្ស
 អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្តវិប្បយុត្តា ខន្ធា ឥទ្ធិ-
 វិជញ្ញាលាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាលាស្ស បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាលាស្ស យេថាកម្មបតញ្ញាលាស្ស អនាគ-
 តំសញ្ញាលាស្ស អាវជ្ជនាយ អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ...
 សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... តំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អាវុត្ត កន្តសម្បយុត្តោ វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 កន្តវិប្បយុត្ត ខន្ធា ច លោកញ បដិយញ អាវុត្ត
 ទិដ្ឋិកវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ ឧប្បជ្ជនិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្ន ឡូសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង ឡូចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នក
 ព្រមព្រៀងដោយគន្ថវិប្បយុត្តចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាភាសា-
 នញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាភិញ្ញាញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយជញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា ឡូ
 ឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ យថា-
 កម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ គន្ថ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 បុគ្គល (ឲ្យ) ឡូទាន . . . ឡូសីល . . . ឡូឧបោសថកម្ម . . .
 ត្រេកអរ រីករាយ និងកុសលកម្មនោះ គន្ថសម្បយុត្តរាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ ឡូគុណជាតមានទានជាដើមនោះ ទិដ្ឋិ . . . ទោមនស្ស
 កើតឡើង ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង
 នៃគន្ថវិប្បយុត្តផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ឡូចិត្ត . . . ឡូវត្ថុ
 . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តិ លោកៈក្តិ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សក្តិ បដិយៈក្តិ ប្រារព្ធ ឡូពួក
 គន្ថវិប្បយុត្តកន្ថផង ឡូលោកៈផង ឡូបដិយៈផង ទើបកើតឡើង ។

គន្ថសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិហ

កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្ថ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធច លោកញ្ច
 នោមនស្សសហកតេ ខន្ធច បដិយញ្ច អារត្ត
 កន្ថសម្បយុត្តោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ បុត្តិតតំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធច លោកញ្ច
 នោមនស្សសហកតេ ខន្ធច បដិយញ្ច អារត្ត
 កន្ថវិប្បយុត្តោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ បុត្តិតតំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធច លោកញ្ច
 នោមនស្សសហកតេ ខន្ធច បដិយញ្ច អារត្ត
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ ខន្ធា ច លោកោ ច
 នោមនស្សសហកតោ ខន្ធា ច បដិយញ្ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(១៣០) កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ កន្ថ-
 សម្បយុត្ត ខន្ធកំ កត្វា កន្ថសម្បយុត្តោ ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ កន្ថសម្បយុត្តាធិបតិ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាៈ

គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋផ្គផ្គន្ធ នូវ
 លោភៈផ្គផ្គ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផ្គផ្គ នូវបដិយៈផ្គផ្គ ។
 មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រវផ្គផ្គចុះ ពួកគន្ថវិប្បយុត្តកន្ថ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋផ្គផ្គ នូវ
 លោភៈផ្គផ្គ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផ្គផ្គ នូវបដិយៈ
 ផ្គផ្គ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រវផ្គផ្គចុះ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 លោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋក្តី លោភៈក្តី ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 ទោមនស្សក្តី បដិយៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋផ្គផ្គ នូវលោភៈផ្គផ្គ នូវពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផ្គផ្គ នូវបដិយៈផ្គផ្គ ។

[១៣១] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
 គន្ថសម្បយុត្តកន្ថ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ គន្ថសម្ប-
 យុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្ថ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
 ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ កន្តសម្បយុត្ត ខន្ធ ករុ
 កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហ-
 ជាតាធិបតិ កន្តសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូបា-
 នំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោ-
 កសហកតាធិបតិ លោកស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបា-
 នំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហ-
 កតាធិបតិ បដិយស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបា-
 នំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ កន្តសម្បយុត្ត ខន្ធ
 ករុ កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ ច
 លោកោ ច ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាធិបតិ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហកតាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 លោកស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបា-
 នំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហកតាធិបតិ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធនំ បដិយស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបា-
 នំ

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ
 លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្ធសម្ប-
 យុត្តកន្ធុ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ គន្ធសម្បយុត្តាធិបតិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ទិដ្ឋិតតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសម្មជា-
 នុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ពោមនស្សសហគតាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
 ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតកន្ធុ
 ផង លោកៈផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្ធសម្បយុត្តកន្ធុ ឲ្យជា
 ទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតាធិ-
 បតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្ធុផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសម្មជា-
 នុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ពោមនស្សសហគតាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកន្ធុផង នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញារាព

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . តំ ករុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 យាទា វុដ្ឋហិត្វា យានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ
 ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ កោត្រកុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថំ . . . កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ខន្ធធ លោកញ្ច ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ ករុំ កត្វា កន្ថវិប្បយុត្តោ វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ។
 សហជាតាធិបតិ កន្ថវិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ណានិ . . . យាទា វុដ្ឋហិត្វា យានំ . . . ចក្កំ . . .

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបា-
 សថកម្ម . . . ពិចារណា ព្រោះធ្វើ នូវកម្មមានទានជាដើមនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ពិចារណា ព្រោះធ្វើ (នូវពួកកុសល) ដែលខ្លួនសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន ឲ្យជាទីគោរព ចេញ អំពីឈាន ហើយធ្វើ
 នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពី
 មគ្គ ហើយធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវផល
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខិ វេទានៈ មគ្គ
 និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ
 នូវពាក្យគន្ថវិប្បយុត្តកន្ថផ្សំ នូវលោកៈផ្សំ ឲ្យជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ
 រីករាយ គន្ថវិប្បយុត្តកតៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម្មជាតិមានចក្ខុ
 ជាដើមនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ គន្ថវិប្បយុត្តា-
 ធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្ថផ្សំ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផ្សំ
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . .
 នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . . ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាល
 មុន . . . ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុំ ... កន្លូវប្បយុត្តោ ខន្ធច លោកញ្ច កវំ កត្វា
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ កវំ កត្វា កន្លសម្បយុត្តោ
 វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ កន្លូវប្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្លសម្បយុត្តស្ស ច កន្លូវប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ ...

វត្ថុំ ... កន្លូវប្បយុត្តោ ខន្ធច លោកញ្ច កវំ កត្វា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ ខន្ធច លោកោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ កន្លសម្បយុត្តោ ច កន្លូវប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា កន្លសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកស-
 ហកតោ ខន្ធច លោកញ្ច កវំ កត្វា កន្លសម្ប-
 យុត្តោ ខន្ធច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ^(១) ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតោ ខន្ធច លោកញ្ច កវំ
 កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ ឧប្បជ្ជតិ ។ មូលំ
 បុច្ឆិតតំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ ខន្ធច ច
 លោកញ្ច កវំ កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ
 ខន្ធច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

១ ម. មូល បុច្ឆិតតា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្លឹះប្បយុត្តកន្លង
ផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព គន្លឹះប្បយុត្តកតៈ កើតឡើង ទិដ្ឋ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកម្មមានទានជាដើមនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។
គន្លឹះប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្លឹះប្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្លឹះប្បយុត្តធម៌
ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវចក្ខុ . . .
នូវវត្ថុ . . . ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគត្តក្ខន្ធកិ លោកៈកិ កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្លឹះប្បយុត្តកន្លងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទី
គោរព ។ គន្លឹះប្បយុត្តធម៌កិ គន្លឹះប្បយុត្តធម៌កិ ជាបច្ច័យ នៃ
គន្លឹះប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ
ពួកគន្លឹះប្បយុត្តកន្លង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោ-
កសហគត្តក្ខន្ធផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត
ត្រូវសួរផងចុះ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគត្តក្ខន្ធផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។
មូល បណ្ឌិត ត្រូវសួរផងចុះ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគត្តក្ខន្ធកិ
លោកៈកិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហ-
គត្តក្ខន្ធផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។

កន្លះមួយយុគ្រា បញ្ញាវិបាក

[១៣២] កន្លះមួយយុគ្រា ធម្មា កន្លះមួយ-
យុគ្រា ធម្មា ធម្មា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
បុរិមា កន្លះមួយយុគ្រា ខន្ធា បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ កន្ល-
សម្បយុគ្រានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ម្ភលំ បច្ចិកតំ បុរិមា បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុគ្រាលោក-
សហកតា ខន្ធា បច្ចិមស្ស បច្ចិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុគ្រា លោកស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
បុរិមា ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា បច្ចិមស្ស បច្ចិ-
មស្ស បដិយស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្ល-
សម្បយុគ្រា ខន្ធា វិជ្ជានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ ម្ភលំ បច្ចិកតំ បុរិមា បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុគ្រា-
លោកសហកតា ខន្ធា បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ ទិដ្ឋិកត-
វិប្បយុគ្រាលោកសហកតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ធម្ម
អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្ស-
សហកតា ខន្ធា បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ ទោមនស្សសហ-
កតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ធម្ម អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ កន្លវិប្បយុគ្រា ធម្មា កន្លវិប្បយុគ្រា ធម្មា ធម្មា

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

(១៣២) គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក

គន្ថសម្បយុត្តកន្ថ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត

ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តលោកសហគត្តកន្ថ មុន ។ ជាបច្ច័យ

នៃទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តលោកៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្ស-

សហគត្តកន្ថ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃបដិមៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។

មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តលោកសហគត្តកន្ថ

មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តលោកសហគត្តកន្ថ ក្រោយ ។ ផង

នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគត្តកន្ថ មុន ។

ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគត្តកន្ថ ក្រោយ ។ ផង នៃបដិមៈផង

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តោ លោកោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរិមំ បុរិមំ ទោមនស្សសហាកតំ បដិយំ បច្ឆិមស្ស
 បច្ឆិមស្ស បដិយស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរិមោ បុរិមោ កន្តវិប្បយុត្តោ ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
 កន្តវិប្បយុត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អនុលោមំ កោត្រកុស្ស ជលសមាបត្តិយា អនន្តរប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមោ
 បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរិមំ បុរិមំ បដិយំ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សស-
 ហាកតាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាវុជ្ជនា
 កន្តសម្បយុត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ

ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ទោមនស្ស-

សហគតបដិយៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃបដិយៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្ត-

រាប្បច្ច័យ ពួកគន្ធិវិប្បយុត្តកន្ធិ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធិវិប្បយុត្តកន្ធិ

ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ

និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ

នៃគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ

មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តកន្ធិ ក្រោយ ។ ដោយអនន្ត-

រាប្បច្ច័យ បដិយៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតកន្ធិ

ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អារវជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធិសម្ប-

យុត្តកន្ធិ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ

គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ

គន្ថសម្បយុត្តទុកោ បញ្ញាវិហោ

បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ បច្ឆិមាទំ
 បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតាទំ ខន្ធាទំ
 លោកស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ
 បដិយំ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ
 ខន្ធាទំ បដិយស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាវជ្ជនា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតាទំ ខន្ធាទំ
 លោកស្ស ច ទោមនស្សសហគតាទំ ខន្ធាទំ បដិ-
 យស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ត-
 សម្បយុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោ-
 កោ ច បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតាទំ ខន្ធាទំ អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ្ច បច្ឆិ-
 មាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ ខន្ធាទំ អនន្ត-
 វប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតំ បុរិមា បុរិមា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស

ធនូសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោក-
សហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ បដិមៈ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ផង នៃ
បដិមៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគ-
តក្ខន្ធផង នៃបដិមៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តិ
គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ក្តិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
គឺ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ មុនៗផង លោកៈផង ជា
បច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយ
អនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ មុនៗ ក្តី បដិមៈក្តី ជា
បច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រវងផងចុះ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ
មុនៗក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកៈ ក្រោយៗ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយត្ថា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស
 បដិយស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយត្ថា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ
 ច បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 គតាទំ ខន្ធាទំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច
 បដិយត្ថា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ
 ខន្ធាទំ បដិយស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហគតាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ និស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្នុង មន្ទក្តី បដិយៈក្តី

ជាបច្ច័យ នៃបដិយៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទិដ្ឋិតត-

វិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈក្តី ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងក្តី

បដិយៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល

បណ្ឌិត ត្រូវស្រដៀងចុះ ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុង មន្ទ ។

ក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុង

ក្រោយ ។ ផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សស-

ហគតក្នុង មន្ទក្តី បដិយៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតក្នុង

ក្រោយ ។ ផង នៃបដិយៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្ត-

ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជា

បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហេ

[១៣៣] កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អាម្មណ្ណបនិស្សយោ អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិ-
ស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ កន្ថសម្បយុត្តា
ខន្ធា កន្ថសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ម្វលំ បុច្ឆិតតំ តីណិបិ ឧបនិស្សយោ
កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា កន្ធាវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្វលំ បុច្ឆិតតំ តីណិបិ
ឧបនិស្សយោ កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា និដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
លោកសហាគតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហាគតានំ ខន្ធា-
នំ បដិយស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
កន្ធាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ធាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្មណ្ណបនិស្សយោ
អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
បនិស្សយោ សន្និ ឧបនិស្សយោ នានំ ទេតិ ។ បេ ។
សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ មាណំ ជប្បតិ សីលំ ... ។ បេ ។
បញ្ចំ វាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាការៈ

[១៣៣] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ
និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ
ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
បណ្ឌិត ត្រូវស្នូរផងចុះ ឧបនិស្ស័យ ៣ យ៉ាង គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ
ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថវិប្បយុត្តកន្ថ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្នូរផងចុះ ឧបនិស្ស័យ ៣ យ៉ាង គឺ ពួកគន្ថសម្ប-
យុត្តកន្ថ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគត្តកន្ថផង នៃ
លោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សស-
ហគត្តកន្ថផង នៃបដិយៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
ដល់អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា ។ បេ ។
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវសីល . . . ។ បេ ។
នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហាៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាយំកំ ទុក្ខំ ទុក្ខំ កោជំ . . . សេនាសនំ ឧប-
និស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ
ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ កិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។
បញ្ញា រកោ ។ បេ ។ បត្តនា សេនាសនំ សទ្ធាយ
។ បេ ។ បញ្ញាយ រកស្ស ទោសស្ស មោហស្ស មា-
នស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
បនិស្សយោ សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ មាជំ ជ្រេប្បតិ ទិដ្ឋិ
កល្យាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ រកំ ។ បេ ។ មាជំ
ឧត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ចាលំ ហនតិ
។ បេ ។ សង កិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
រកស្ស ទោសស្ស មោហស្ស មាជនស្ស ទិដ្ឋិយោ
បត្តនាយ ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស
ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីលំ
សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ មាជំ ជ្រេប្បតិ សីលំ . . . ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន . . . ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ
 នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ ញ៉ាងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវ
 សត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា រាគៈ ។ បេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នា សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា
 រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្លឹប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្លសម្បយុត្តធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
 និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ដំឡើង នូវ
 មានៈ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។
 នូវបញ្ញា រាគៈ ។ បេ ។ មានៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា . . . សម្លាប់ នូវសត្វ
 ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ
 និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្លឹប្បយុត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃគន្លសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្លឹប្បយុត្តធម៌ផង ដោយឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ច័យ គឺ (ឧបនិស្ស័យ) ៣ យ៉ាង គឺ បុគ្គល ដំឡើង
 នូវមានៈ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា នូវសីល . . . ។ បេ ។

បញ្ញា វាគំ ទោសំ មោហំ មារំ បត្តំ កាយិកំ
 សុខំ . . . សេនាសំ ឧបនិស្សយ ចាលំ ហនតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ កិណ្ឌតិ សន្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា វាគោ
 ទោសោ មោហោ មារោ បត្តោ សេនាសំ ទិដ្ឋិ-
 កតិវ្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា លោកស្ស
 ច ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា បដិយស្ស ច
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ
 ច កន្ថវិវ្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្ថសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្មណ្យបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ ទិដ្ឋិកតិវ្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា
 ច លោកោ ច ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិ-
 យត្ថ កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ម្ងលំ ប្បច្ឆិតតំ^(១) ទិដ្ឋិកតិវ្បយុត្ត-
 លោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយត្ថ កន្ថវិវ្បយុត្តា ខន្ធា ទិដ្ឋិ-
 កតិវ្បយុត្តស្ស លោកស្ស ច បដិយស្ស ច ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្ងលំ ប្បច្ឆិតតំ ទិដ្ឋិ-
 កតិវ្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច

១ ម. កាតព្វន្តិ ទិស្សតិ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ

... សម្លាប់ នូវសត្វ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ បំបែក

នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តី

ប្រាថ្នា សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ

ផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធផង នៃបដិយៈផង

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី

ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់

អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ

បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធផង លោកៈផង

ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្ប-

យុត្តក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួក

ទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធក្តី លោកៈក្តី ពួកទោមនស្សសហគត-

ក្ខន្ធក្តី បដិយៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃទិដ្ឋគតវិប្បយុត្ត

លោកៈផង នៃបដិយៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត

ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធក្តី លោកៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ្ច ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច នោម-
នស្សសហគតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ច ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣២] កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជា-
តំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
អារត្ត កន្តវិប្បយុត្តោ រកោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិក្ខា . . .
ឧទ្ធច្ចំ . . . នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កេនា រូបំ
បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបា-
យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញា-
ណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ កន្តវិប្បយុត្តានំ
ខន្ធានំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស ច បដិយស្ស
ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្ម-
ណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងភ្នំ បដិយៈភ្នំ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្ប-
យុតលោភសហគតក្នុងផង នៃលោភៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគ-
តក្នុងផង នៃបដិយៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣៤] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវិតបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ នូវចក្ខុ . . . នូវវិត តាមអនិច្ចលក្ខណៈ
. . . ត្រេកអរ រីករាយ គន្ថវិប្បយុត្តរតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ
នូវចក្ខុជាដើមនោះ វិច្ឆិកិច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង
បុគ្គល ឃើញ នូវបុ ដោយទិព្វចក្ខុ ព្វ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយស្រព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវិតបុរេជាត គឺ ចក្ខុយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វិត (ជាបច្ច័យ)
នៃពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្នុងផង នៃទិដ្ឋិតវិប្បយុតលោភៈផង នៃបដិយៈផង
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវិតបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ និងចក្ខុ . . . និងវិត

គន្ថសម្បយុត្តទ្ធិ បញ្ញាវិហារ

តំ អារត្ត កន្ថសម្បយុត្តោ វាលោ ឧប្បជ្ជិតំ ទិដ្ឋិ . . .
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជិតំ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ
 កន្ថសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស ធម កន្ថវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ធម្មំ . . . វត្ថុំ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ខន្ធា ធម លោកោ ធម ទោមនស្សសហកតា
 ខន្ធា ធម បដិយត្តា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ធម
 ទោមនស្សសហកតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ធម បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣៥] កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស បច្ចាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ កន្ថ-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ចាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ ធម
 កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គន្ថសម្បយុត្តពតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឬវិធម្មជាតមានចក្ខុជាដើម
 នោះ ទិដ្ឋិ . . . ។ បេ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្បយុត្តក្នុង ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ គន្ថ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតបច្ច័យ បាទដល់ការមណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 ការមណ្ឌបុរេជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈ
 ក្តី ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងក្តី បដិយៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ
 នវចក្ខុ . . . នវវត្ថុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិ-
 គតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្ស-
 សហគតក្នុងផង នៃបដិយៈផង ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។

[១៣៥] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌

ដោយបច្ច័យជាតបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ច័យជាតបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ គន្ថ-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកា ច នោម-
នស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ្ច បុរេជាតស្ស
ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[១៣៦] កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាសវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អនន្ត-
រសទិសំ អាវជ្ជនាបិ វុដ្ឋានម្បិ នត្តិ ។

[១៣៧] កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្ត-
ស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ កន្តសម្ប-
យុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កក្កប្បដ្ឋយេន
បច្ឆយោ ។ កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតា ពា-
នាខណិកា ។ សហជាតា កន្តសម្បយុត្តោ ចេតនា
ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូបានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ទិដ្ឋិ-
កតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ចេតនា លោកស្ស ច
ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
នោមនស្សសហគតា ចេតនា បដិយស្ស ចិត្តសម្មដ្ឋា-
នានញ្ច រូបានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ ពានាខ-
ណិកា កន្តសម្បយុត្តោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោក-
សហគតក្ខន្ធផង្គ លោកៈផង ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធផង្គ បដិយៈផង
ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។

(១៣៦) គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយអាសវនប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងអនន្តប្បច្ច័យដែរ អាវជ្ជនៈភិ
វដ្តានភិ មិនមាន (ក្នុងទីនេះទេ) ។

(១៣៧) គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ គន្ធសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត
គឺ គន្ធសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ
ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតចេតនា ជាបច្ច័យ នៃលោកៈផង នៃពួក
ចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទោមនស្សសហគតចេតនា ជា
បច្ច័យ នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណិកៈ គឺ គន្ធសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ

គន្ថសម្បយុត្តទ្រព្យ បញ្ញាវិពេ

កេដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ កន្ថស-
 ម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស ច កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កន្ថសម្បយុត្តា
 ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច
 រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ លោកស្ស
 ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 ទោមនស្សសហគតា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 បដិយស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេ-
 ន បច្ចយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណា-
 ខណីកា ។ សហជាតា កន្ថវិប្បយុត្តា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណីកា កន្ថវិប្បយុត្តា
 ចេតនា វិចារកាណំ ខន្ធាណំ កេដត្តា ច រូបាណំ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[១៣៨] កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវា:

នៃពួកកងតារាបូជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
គន្ថសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
ចិត្តសម្បជានុបូជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទិដ្ឋិត្តវិប្បយុត្តលោកសហគត-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួក
ចិត្តសម្បជានុបូជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទោមនស្សសហគតចេតនា ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុបូ-
ជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។
សហជាត គឺ គន្ថវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុបូជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
គឺ គន្ថវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្ខន្ធផង នៃពួកកងតារាបូ-
ជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៣៨] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ

វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៣៧] កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ធ ។

[១៤០] កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ វិភជិតតំ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ កន្តសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធ ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ធ ទោមនស្សសហកតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ធ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តសម្បយុត្តោ ធ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដាន

[១៣៧] គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយភាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវេទ្រិយ-
ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៦ ។

[១៤០] គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ
បណ្ឌិត ត្រូវចែកផងចុះ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆា-
ជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកគន្ធសម្បយុត្តកុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្ត-
លោកសហគតកុនផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគតកុន
ផង នៃបដិយៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក៏

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សហជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច
 លោកោ ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូទានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា ច បដិ-
 យញ្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូទានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា
 ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា ច
 បដិយញ្ច បុរេជាតស្ស ឥសស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៤១] កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ
 បដិច្ចសទិសំ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សន្តិភ្នំ វិភជិតតំ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ
 ធម្មា កន្ថសម្បយុត្តស្ស ច កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចសទិ-
 សំ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិ-
 គតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមដានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធផង បដិ-
 យៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមដានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។
 ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធផង លោកៈផង
 ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។

[១៤១] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ មានវារៈ១ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថ-
 សម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ បណ្ឌិត ត្រូវចែក
 ផងចុះ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ មានវារៈ១ ប្រហែលគ្នា
 នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជា-
តំ អាហារំ វស្ស័យំ ។ សង្ខតំ វិភជិតំ ។ កន្តវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោមនស្សសហកតំ បដិយំ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិណ្ណតិ តំ អា-
រហ៍ កន្តសម្បយុត្តោ រកោ ... ទិដ្ឋិ ... នោមនស្សំ
ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ កន្តសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្ប-
យុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសម្មជានានោ រូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ បណ្ឌិត ត្រូវចែកផងចុះ ។ គន្ធិវិប្ប-
យុតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុតធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុតលោកៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុតកកន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ទោមនស្សស-
ហគតបដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុតកកន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
ឯបុរេជាត គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងចក្ខុ ... នឹងវត្ថុ គន្ធិ-
សម្បយុតកកនៈ ... ទិដ្ឋិ ... ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាណ
នូវវត្ថុ មានចក្ខុជាដើមនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធសម្បយុតកកន
ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុតធម៌
ផង នៃគន្ធិវិប្បយុតធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុតលោកៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុតកកនផង នៃពួកចិត្តសមដានរបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

កន្លះសម្បយុត្តកោ បញ្ញាវិញ

បដិយំ សម្បយុត្តកោនំ ខន្ធនំ ចិត្តសម្មជានានញ្ច
 រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជានំ ចក្កំ
 ... វត្ថុ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា
 ខន្ធន លោកោ ច ទោមនស្សសហកតា ខន្ធន
 ច បដិយញ្ច ឧប្បជ្ឈន្តិ វត្ថុ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហកតានំ ខន្ធនំ លោកស្ស ច ទោមនស្ស-
 សហកតានំ ខន្ធនំ បដិយស្ស ច អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្លះសម្បយុត្តោ ច កន្លះវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា កន្លះសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហជានោ កន្លះសម្ប-
 យុត្តោ ឯកោ ខន្ធន ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានោ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហកតោ ឯកោ ខន្ធន លោកោ ច
 តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធន
 ... ទោមនស្សសហកតោ ឯកោ ខន្ធន ច បដិ-
 យញ្ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ
 ខន្ធន ... ។ កន្លះសម្បយុត្តោ ច កន្លះវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 កន្លះវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជានំ បុរេជានំ បច្ឆាជានំ អាហារំ វត្ថុយំ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជានុបដិស
ដោយអត្ថិប្បច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកស-
ហគតក្នុងផង លោកៈផង ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងផង បដិយៈផង
កើតឡើង ព្រោះប្រាណ បូចក្ខុ . . . បូវត្ត វត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួក
ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោម-
នស្សសហគតក្នុងផង នៃបដិយៈផង ដោយអត្ថិប្បច័យ ។ គន្ថ-
សម្បយុត្តធម៌ក៏ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក៏ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
ដោយអត្ថិប្បច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហ-
ជាត គឺ គន្ថសម្បយុត្តក្នុង ១ ផង វត្តផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
ដោយអត្ថិប្បច័យ សហជាត គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុង ១
ផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច័យ ខន្ធ ២
. . . ទោមនស្សសហគតក្នុង ១ ផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
ដោយអត្ថិប្បច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក៏ គន្ថវិប្ប-
យុត្តធម៌ក៏ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច័យ បាន
ដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ធិយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតា កន្តសម្បយុត្តា ខន្ធា ច មហាក្កតា ច
 ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច
 លោកោ ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា ច
 បដិយញ្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច វត្ថុ ច
 លោកស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហ-
 កតា ខន្ធា ច វត្ថុ ច បដិយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា
 ច បដិយញ្ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា កន្តសម្បយុត្តា ខន្ធា ច
 កតទិដ្ឋិកតោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា កន្តសម្បយុត្តា
 ខន្ធា ច រូបដីវត្ថិទ្ធិយញ្ច កេដត្តារូបាណំ អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្តសម្បយុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច
 ទម្មា កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច ទម្មស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តកក្កនផង ពួកមហាក្កតផង ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកចិត្តសមដានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ សហជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតក្កនផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមដា-
 នរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ សហជាត គឺ ពួកទោមនស្សសហគតក្កន
 ផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមដានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្កនផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្កនផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃ
 បដិយៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោ-
 កសហគតក្កនផង លោកៈផង ពួកទោមនស្សសហគតក្កនផង បដិយៈ
 ផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ឆា-
 ជាត គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តកក្កនផង ភពឡើងវិញវារផង ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តកក្កនផង
 រូបដីវិត្តន្តិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី
 គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។

គន្ថសម្មយុត្តទុកេ បញ្ញវារោ

សហជាតោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធោ ច លោកោ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ...
 សហជាតោ នោមនស្សសហគតោ ឯកោ ខន្ធោ ច
 បដិយញ្ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... សហជាតោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ
 ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទ្វេ ខន្ធា ... សហជាតោ នោមនស្សសហគតោ
 ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ បដិយស្ស
 ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... ។

[១៤២] ហេតុយា នវ ការម្មណោ នវ អនិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញាមញ្ញា និ និស្សយេ នវ ទុបនិស្សយេ នវ
 ចុរជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្ធិយេ
 ចត្តារិ ណារេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ន

គន្ថសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

សហជាត គឺ ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ ១ ផង លោកៈផង
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពាក្យចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច័យ
 ខន្ធ ២ . . . សហជាត គឺ ទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ១ ផង បដិយៈផង
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពាក្យចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច័យ
 ខន្ធ ២ . . . សហជាត គឺ ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ ១ ផង
 វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃលោកៈផង ដោយអត្តិប្បច័យ
 ខន្ធ ២ . . . សហជាត គឺ ទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ១ ផង វត្ថុ
 ផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃបដិយៈផង ដោយអត្តិប្បច័យ
 ខន្ធ ២ . . . ។

[១៤២] កងហេតុប្បច័យ មានវរៈ ៧ កងអារម្មណប្បច័យ មាន
 វរៈ ៧ កងអធិបតិប្បច័យ មានវរៈ ៧ កងអនន្តរាប្បច័យ មានវរៈ ៧
 កងសមនន្តរាប្បច័យ មានវរៈ ៧ កងសហជាតប្បច័យ មានវរៈ ៧
 កងអញ្ញាប្បច័យ មានវរៈ ៦ កងនិស្សយប្បច័យ មានវរៈ ៧ កង
 ឧបនិស្សយប្បច័យ មានវរៈ ៧ កងបុរេជាតប្បច័យ មានវរៈ ៣ កង
 បច្ឆាជាតប្បច័យ មានវរៈ ៣ កងអាសេវនប្បច័យ មានវរៈ ៧ កង
 កម្មប្បច័យ មានវរៈ ៤ កងវិបាកប្បច័យ មានវរៈ ១ កងអាហារប្បច័យ
 មានវរៈ ៤ កងឥន្ទ្រិយប្បច័យ មានវរៈ ៤ កងឈានប្បច័យ មាន
 វរៈ ៤ កងមគ្គប្បច័យ មានវរៈ ៤ កងសម្បយុត្តប្បច័យ មានវរៈ ៦

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិប្បយុត្តោ បញ្ច អត្ថយា នវ នត្ថយា នវ វិគតេ នវ
អវិគតេ នវ ។

[១៤៣] កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អា-
 ម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កេម្ពប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ត-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធ កន្តវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ច្យុរ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កេម្ពប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ស្រ្រៃយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៧ ។

[១៤៣] គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយការម្មណប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធហិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋាយ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ
ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋាយ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផល នៃគន្ធហិប្បយុត្តធម៌ផល ដោយការម្មណប្បដ្ឋាយ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ដ្ឋាយ ។ គន្ធហិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធហិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្ម-
ណប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយអា-
ហារប្បដ្ឋាយ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាយ ។ គន្ធហិប្បយុត្តធម៌

ကရုဏာပျော်စရာက ဗျာကိယ

ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ အာရုံပေးသော ဗျာ-
 ကိယက ဗျာကိယပေးသော ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဗျာကိယက ဗျာကိယပေးသော ဗျာကိယက ၇ ကရုဏာ-
 ပျော်စရာက ဆန္ဒကရ ကရုဏာပျော်စရာက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဆန္ဒကရ အာရုံပေးသော ဗျာကိယက ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဗျာကိယက ၇ ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ
 ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ
 အာရုံပေးသော ဗျာကိယက ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော ဗျာကိယက ၇ ကရုဏာပျော်-
 စရာက ဆန္ဒကရ ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ ကရုဏာပျော်-
 စရာက ဆန္ဒကရ အာရုံပေးသော ဗျာကိယက ဗျာကိယက
 ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဗျာကိယက ၇ ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ
 ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ
 ကရုဏာပျော်စရာက ဆန္ဒကရ အာရုံပေးသော ဗျာကိယက
 ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော ဗျာကိယက နှစ်ဆင့်ပေးသော
 ဗျာကိယက ၇

ធនូសម្បយុត្ត្រៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្ត-
ធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធវិប្បយុត្តធម៌
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្ប-
យុត្តធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៤៤] នហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ នោអវិគតេ នវ ។

[១៤៥] ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
អធិបតិយា នវ សង្ខតំ... នសមនន្តរេ នវ អញ្ញា-
មញ្ញា ភីណិ ននិស្សយេ នវ នុបនិស្សយេ នវ
សង្ខតំ... នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
ន នោនតិយា នវ នោវិគតេ នវ ។

[១៤៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តារេតញ្ច ។
... អវិគតេ នវ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គន្ថគន្ថនិយទុកំ
បដិប្បវិណេ

[១៤៧] គន្ថោវ គន្ថនិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច គន្ថោ-
នេវ គន្ថនិយោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៤៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៥] ក្នុងនការម្មណាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងននិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៦] ក្នុងនការម្មណាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បី ឲ្យពិស្តាផងចុះ ។ . . . ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ គន្ថសម្បយុត្តទុក ។

គន្ថគន្ថនិយទុកៈ

បដិច្ចារិវៈ

[១៤៧] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ

គន្ថន្តនិយមកំ បដិច្ចវិញ

សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អភិជ្ឈកាយ-
 កន្ថោ អភិជ្ឈកាយកន្ថំ បដិច្ច សីលព្វតបរាមាសោ-
 កាយកន្ថោ ឥទំសច្ចាភិវិសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អ-
 ភិជ្ឈកាយកន្ថោ អភិជ្ឈកាយកន្ថំ បដិច្ច ឥទំសច្ចា-
 ភិវិសោ កាយកន្ថោ ។ កន្ថោវេកន្ថនិយព្វា ធម្មំ
 បដិច្ច កន្ថនិយោវេកន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោ-
 តុប្បច្ចយា កន្ថោ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
 សម្មជ្ឈានព្វា រូបំ ។ កន្ថោវេកន្ថនិយព្វា ធម្មំ បដិច្ច
 កន្ថោវេកន្ថនិយោ ធម្មោ កន្ថនិយោវេកន្ថោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហោតុប្បច្ចយា ។

បដិច្ចវិញ ភិវិសោ បដិច្ច ភិវិសោ បដិច្ច ភិវិសោ
 ភិវិសោ ភិវិសោ ភិវិសោ ភិវិសោ ភិវិសោ
 ភិវិសោ ភិវិសោ ភិវិសោ ភិវិសោ ភិវិសោ ។

បញ្ញាវិញ

(១៤៨) កន្ថោវេកន្ថនិយោ ធម្មោ កន្ថស្ស-
 វេកន្ថនិយស្ស ធម្មស្ស ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កន្ថោ ហោតុ សម្មយុត្តកានំ កន្ថានំ ហោតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឯវំ នវំ បញ្ញា វិញ្ញាណេតព្វា ។

គន្ថគន្ថនិយម្យុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ សីលព្វតប-
 រាមាសកាយគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ថៈ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសប្បុកិរិវេសកាយគន្ថៈ ឥទ្ធិសប្បុកិរិវេសកាយគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ថៈ ។ ធម៌ ជាគន្ថនិយៈទាំងនោះគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងនោះគន្ថនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថផង ចិត្តសម្បជានុប្បផង អា-
 ស្រ័យ នូវពួកគន្ថៈ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងនោះគន្ថនិយៈផង ធម៌ ជាគន្ថ-
 និយៈទាំងនោះគន្ថផង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងនោះគន្ថនិយៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី
 សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងគន្ថទុកៈដែរ មិន
 មានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

បញ្ញាវិវាទៈ

[១៤៨] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងនោះគន្ថនិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាគន្ថៈទាំងនោះគន្ថនិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បញ្ញាទាំង ៧
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៤៧] កន្លែងទេវកន្លែងយោង ធម្មោ កន្លែងស្ប-
 ទេវកន្លែងយស្បទ ធម្មស្ប អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ កន្លែ អាវត្ត កន្លា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្ងលំ បុច្ឆិតតំ
 កន្លែ អាវត្ត កន្លែនិយោទេវោនោមកន្លា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 ម្ងលំ បុច្ឆិតតំ កន្លែ អាវត្ត កន្លា ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ កន្លែនិយោទេវោនោមកន្លោ ធម្មោ
 កន្លែនិយស្បទេវោនោមកន្លស្ប ធម្មស្ប អាម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថ-
 កម្មំ . . . តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . យានំ
 . . . អរិយា កោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វោទានំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 បហំនេ កិលេសេ . . . វិក្ខមិតេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ
 បុព្វេ សមុទានិណ្ណោ កិលេសេ វានន្តិ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .
 កន្លែនិយោទេវោនោមកន្លោ ខន្ធា អនិច្ចតោ . . . ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ
 សោតនាតុយា សន្តំ សុណាតិ ។ សតំ វិន្តារេតតំ ។
 អាវជ្ជនាយ អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ល-
 និយោទេវោនោមកន្លោ ធម្មោ កន្លែស្បទេវ កន្លែនិយស្ប-
 ទ ធម្មស្ប អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៤៧] ធម៌ ជាគន្លងទាំងជាគន្លងនិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 គន្លងទាំងជាគន្លងនិយៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្លងៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកគន្លងៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រូវផងចុះ ពួក
 ខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោគន្លងៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកគន្លងៈ ។
 មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រូវផងចុះ ពួកគន្លងៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកគន្លងៈ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោគន្លងៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោគន្លងៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .
 ពិចារណា នូវកម្មមានទានជាដើមនោះ (នូវពួកកុសល) ដែលខ្លួន
 សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវគោត្រកូ ពិចារណា នូវវេទនាៈ នូវពួកកិលេស ដែល
 ខ្លួនលះបង់ហើយ . . . ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់
 សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលពុះពោរឡើងហើយ ក្នុងកាល
 មុន នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោគន្លងៈ
 តាមអនិច្ចលក្ខណៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ បទទាំងអស់
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ ជាបច្ច័យ នៃការស្រាវជ្រាវ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្លងទាំងជាគន្លងនិយៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . .

គន្ថគន្ថនិយមុកេ បញ្ញារិកេ

សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អារត្ត វាលោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . .
 ឧទ្ធច្ចំ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . .
 ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . កន្ទនិ-
 យេវេវោធនកន្ទេ ខន្ទេ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត
 វាលោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ កន្ទនិ-
 យោវេវោធនកន្ទោ ធម្មា កន្ទស្សវេវកន្ទនិយស្សថ
 កន្ទនិយស្សវេវ ទោធនកន្ទស្ស ថ ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ
 . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . កន្ទនិយេវេវោធនកន្ទេ ខន្ទេ
 អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត កត្វា ច សម្មយុត្ត-
 កា ច ខន្ទា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឃំ ឥតរេបំ តិណិ វិត្តា-
 រេតព្វា អារត្ត កាតព្វា ។

ឥមម្ហំ ទុកេ លោកុត្តរំ នត្តិ កន្ទទុកសទិសំ
 និច្ឆាណករណំ កន្ទនិយន្តិ និយាមេតត្ថំ ។

មត្តេ នវ បញ្ញា កាតព្វា ។

នូវសីល . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ
នឹងកុសលកម្មនោះ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . វិចិកិច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ
. . . ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលកម្មនោះ (នូវពួក
កុសល) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន
នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
ពួកខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងៈ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . .
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវធម្មជាតិ មានឈានជាដើម
នោះ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្លងៈ
ទាំងនោះគន្លងនិយៈផង នៃធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងផង ដោយ
អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម
. . . (នូវពួកកុសល) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ
អំពីឈាន នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល
ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងៈ ពួកគន្លងៈ
ផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវធម្មជាតិមាន
ឈានជាដើមនោះ ។ វារៈទាំង ៣ ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យវិស្ណុវ
ប្រារព្ធធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

លោកុត្តរៈ មិនមាន ក្នុងទុកៈនេះទេ តែបណ្ឌិត ត្រូវកំណត់
ថាគន្លងនិយៈ ប្រហែលគ្នានឹងគន្លងទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេង
គ្នាទេ ។ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យជាបញ្ហា ៧ ។

គុណគុណសម្បយុត្តទុកំ

បដិប្បិវោ

[១៥០] កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច
 កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្លំ បដិច្ច អភិជ្ឈា-
 កាយកន្លោ អភិជ្ឈា កាយកន្លំ បដិច្ច សីលព្វតបរា-
 មាសោ កាយកន្លោ ឥទំសច្ចាភិទិវេសំ កាយកន្លំ ប-
 ដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្លោ អភិជ្ឈា កាយកន្លំ បដិច្ច
 ឥទំសច្ចាភិទិវេសោ កាយកន្លោ ។ កន្លែងកន្លែ-
 ងសម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្លោ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តកា ធម្មំ
 បដិច្ច កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សី-
 លព្វតបរាមាសំ កាយកន្លំ បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្លោ
 សម្បយុត្តកា ធម្មោ ខន្ធ ។ កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តកោ-
 ធម្មំ បដិច្ច កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្លែងកន្លែងសម្បយុត្តកោ-
 ធម្មំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ

គន្ថគន្ថសម្បយុត្ត

បដិប្បវាណៈ

[១៥០] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ សីលព្វត-
 បរាមាសកាយគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ថៈ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវឥទំសច្ចាភិនវេសកាយគន្ថៈ ឥទំសច្ចាភិនវេសកាយគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ថៈ ។ ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោ-
 គន្ថៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ អាស្រ័យ នូវពួកគន្ថៈ ។
 ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ
 ផង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង
 អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈ
 ផងចុះ ។ ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធ ព អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តក្កោ បដិច្ចវិហោ

ទ្វេ ខទ្វេ . . . ។ កន្ថសម្បយុត្តក្កោវោ ធានកន្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្ថោវោវ កន្ថសម្បយុត្តោ ធានា ឧប្បជ្ជតិ ហោ-
 តុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តោវោវ ធានកន្ថ ខទ្វេ បដិច្ច
 កន្ថា ។ កន្ថសម្បយុត្តក្កោវោ ធានកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្ថោវោវ កន្ថសម្បយុត្តោ ធាន កន្ថសម្បយុត្តោវោវ ធា-
 នកន្ថោ ធា ធានា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា កន្ថសម្ប-
 យុត្តក្កោវោវ ធានកន្ថំ ឯកំ ខទ្វំ បដិច្ច តយោ ខទ្វា
 កន្ថា ធា ទ្វេ ខទ្វេ . . . ។ កន្ថក្កោវ កន្ថសម្បយុត្តក្កា
 កន្ថសម្បយុត្តក្កោវោវ ធានកន្ថក្កា ធម្មំ បដិច្ច កន្ថោ-
 វោវ កន្ថសម្បយុត្តោ ធានា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ច-
 យោ កន្ថ ធា សម្បយុត្តកោ ធា ខទ្វេ បដិច្ច កន្ថា ។
 កន្ថក្កោវ កន្ថសម្បយុត្តក្កា កន្ថសម្បយុត្តក្កោវោវ ធាន-
 កន្ថក្កា ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោវោវ ធានកន្ថោ
 ធានា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តក្កោវោវ ធា-
 នកន្ថំ ឯកំ ខទ្វក្កា កន្ថ ធា បដិច្ច តយោ ខទ្វា

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បដិច្ចវិរៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្មយ គឺ ពួកគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជា
 នោគន្ថៈ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តក្ក ធម៌ ជាគន្ថសម្ប-
 យុត្តទាំងជានោគន្ថៈក្ក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោ-
 គន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ពួកគន្ថៈ
 ផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ នូវខន្ធ ២
 . . . ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 គន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ពួកគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវពួកគន្ថៈ
 ផង នូវពួកសម្បយុត្តកន្ថផង ។ ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្ត
 ទាំងជានោគន្ថៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈផង នូវពួកគន្ថៈផង

អភិធម្មបិដកេ ឥន្ទ្រលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខទ្វេ . . . ។ កន្ត្រោញ្ចំ កន្ត្រោសម្បយុត្តញ្ចំ កន្ត្រោសម្ប-
យុត្តញ្ចំ លោមកន្ត្រោញ្ចំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ត្រោលោមកន្ត្រោ-
សម្បយុត្តោម កន្ត្រោសម្បយុត្តោលោម លោមកន្ត្រោ ម ធម្មា
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ត្រោសម្បយុត្តញ្ចំ លោមកន្ត្រោ
ឯកំ ខទ្វេញ្ចំ សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ត្រោញ្ចំ បដិច្ច
តយោ ខទ្វេ អភិជ្ឈា កាយកន្ត្រោ ម ទ្វេ ខទ្វេ . . .
មក្កំ ពន្ធិតតំ ។ សន្ធិតតំ ។

[១៥១] ហេតុយា នវំ អាម្មណោ នវំ សព្វត្ត
នវំ កម្មេ នវំ អាហារេ នវំ អភិកតេ នវំ ។

[១៥២] កន្ត្រោញ្ចំ កន្ត្រោសម្បយុត្តញ្ចំ ធម្មំ បដិច្ច
កន្ត្រោលោមកន្ត្រោសម្បយុត្តោម ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នអធិប-
តិប្បច្ចយា ។ សន្ធិតតំ ។ ឥធម ធមហេតុប្បច្ចយោ នត្តិ ។

[១៥៣] នអធិបតិយា នវំ នប្បវេជាតេ នវំ
នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសវនេ នវំ នកម្មេ វីណិ
នវំ បាតេ នវំ នវិប្បយុត្តេ នវំ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាមិ សហជាតវារោមិ
បច្ចយវារោមិ វិស្សយវារោមិ សំសដ្ឋវារោមិ
សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវារសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្តក្តី ជាគន្លសម្បយុត្តទាំងជានោគន្លះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្តផង ជាគន្លសម្បយុត្តទាំងជានោគន្លះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង អភិជ្ឈកាយគន្លះផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្លសម្បយុត្តះ ទាំងជានោគន្លះផង នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង នូវខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត គប្បីចង ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៥១] ក្នុងហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបថ្នយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ។

[១៥២] ធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បថ្នយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នហេតុប្បថ្នយ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។

[១៥៣] ក្នុងនអធិបតិប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិបាកប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ទាំង ២ ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី
និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

បញ្ញាវិវាទៈ

[១៥៤] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជា
 គន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនៈ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនៈ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ថៈផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនៈផង នៃពួកគន្ថៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
 នោះគន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
 នោះគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

កន្ត្រសម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ ធម្មា កន្ត្រស្សចៅ
 កន្ត្រសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បធូយេន បច្ច-
 យោ កន្ត្រសម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ កត្តានំ^(១) ហេតុប្បធូយេន បច្ចយោ ។ កន្ត្រ-
 សម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ ធម្មា កន្ត្រស្សចៅ កន្ត្រ-
 សម្បយុត្តស្ស កន្ត្រសម្បយុត្តស្សចៅ លោចកន្ត្រស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បធូយេន បច្ចយោ កន្ត្រសម្បយុត្តា-
 ចៅ លោចកត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខត្តានំ កត្តា-
 នញ្ច ហេតុប្បធូយេន បច្ចយោ ។ កត្តោចៅ កន្ត្រ-
 សម្បយុត្តោ ធម្ម កន្ត្រសម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ ធម្មា
 កន្ត្រស្សចៅ កន្ត្រសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ធូយេន បច្ចយោ កត្តោចៅ កន្ត្រសម្បយុត្តោ ធម្ម កន្ត្រ-
 សម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ ធម្ម ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 កត្តានំ ហេតុប្បធូយេន បច្ចយោ ។ កត្តោចៅ-
 កន្ត្រសម្បយុត្តោ ធម្ម កន្ត្រសម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ
 ធម្ម ធម្មា កន្ត្រសម្បយុត្តស្សចៅ លោចកន្ត្រស្ស ហេ-
 តុប្បធូយេន បច្ចយោ កត្តោចៅ កន្ត្រសម្បយុត្តោ ធម្ម
 កន្ត្រសម្បយុត្តោចៅ លោចកត្តោ ធម្ម ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខត្តានំ ហេតុប្បធូយេន បច្ចយោ ។

១ ធម. ១ ឆ្នាំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ធនៈទាំង
 ជាគន្ធសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ធសម្បយុត្ត
 ទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ធនៈទាំង
 គន្ធសម្បយុត្តផង ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ធសម្បយុត្ត ទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធនៈ នៃពួកគន្ធនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ធនៈទាំង
 ជាគន្ធសម្បយុត្តក៏ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈក៏ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្ធនៈទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជាគន្ធនៈទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្តផង ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ធនៈ
 ទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្តក៏ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈក៏ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ជាគន្ធនៈទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្តផង ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះ
 គន្ធនៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តទ្រព្យ បញ្ញាវិហ

កន្ថោចេវ កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថសម្បយុត្តោចេវ លោ-
 ចកន្ថោ ច ធម្មា កន្ថស្សចេវ កន្ថសម្បយុត្តស្សច
 កន្ថសម្បយុត្តស្សចេវ លោចកន្ថស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្ថោចេវ កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថ-
 សម្បយុត្តោចេវ លោចកន្ថោ ច ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធានំ កន្ថោនញ្ច ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(១៥៥) កន្ថោចេវ កន្ថសម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 កន្ថស្សចេវ កន្ថសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស អាម្ពណាប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្ថោ អាវុត្ត កន្ថោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ម្យលំ កាតតំ កន្ថោ អាវុត្ត កន្ថសម្បយុត្តោចេវ លោច-
 កន្ថោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ កាតតំ កន្ថោ អាវុត្ត
 កន្ថោ ច កន្ថសម្បយុត្តោ ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 កន្ថសម្បយុត្តោចេវ លោចកន្ថោ ធម្មា កន្ថសម្ប-
 យុត្តស្សចេវ លោចកន្ថស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណា-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្ថសម្បយុត្តោចេវ លោច-
 កន្ថោ ខន្ធា អាវុត្ត កន្ថសម្បយុត្តោចេវ លោចកន្ថោ
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ កាតតំ កន្ថសម្បយុត្ត-
 ោចេវ លោចកន្ថោ ខន្ធា អាវុត្ត កន្ថោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាការៈ

ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តក្កី ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោគន្ថៈក្កី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្ត
 ទាំងនោគន្ថៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថៈទាំង
 ជាគន្ថសម្បយុត្តក្កី ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោគន្ថៈក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកកន្ថផង នៃពួកគន្ថៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥៥] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថៈ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកគន្ថៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ
 ពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោគន្ថៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកគន្ថៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ពួកខន្ធ ជាគន្ថៈផង
 ជាគន្ថសម្បយុត្តផង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកគន្ថៈ ។ ធម៌ ជា
 គន្ថសម្បយុត្តទាំងនោគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
 នោគន្ថៈ ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
 នោគន្ថៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្ត
 ទាំងនោគន្ថៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ពួកគន្ថៈ កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនោគន្ថៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បូលំ កាកតត្ថំ កន្ទសម្បយុត្តោចេវ លោចកន្ទេ ទាន្ទេ

អារត្តា កន្ទា ច កន្ទសម្បយុត្តា ច ទន្ទា ឧបដ្ឋន្ទិ ។

ឯវំ ឥតរេបិ តីណិ បញ្ញា កាកតត្តា ។ អារម្មណសទិ-

សាយេវ អធិបតិយាបិ អនន្តរេបិ ឧបទិស្សយេបិ ។

វិគត្តោ(១) នត្ថិ ។

[១៥៦] ហេតុយោ នវ អារម្មណោ នវ អធិបតិ-

យោ នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ

អញ្ញាមញ្ញា នវ ទិស្សយេ នវ ឧបទិស្សយេ នវ អា-

សេវនេ នវ កកម្មេ តីណិ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ

តីណិ ឈានេ តីណិ មត្តេ នវ សម្បយុត្តេ នវ អត្ថិ-

យា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

១ ឆ. វិភាគោតិ ទិស្សតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ពួកគន្លឹះក៏ ពួកគន្លឹះសម្បយុត្តក្នុងក៏ កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ជាគន្លឹះសម្បយុត្តទាំងនោះគន្លឹះ ។
 បញ្ហាវារៈ ទាំង ៣ ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះដែរ ។
 ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យក៏ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យក៏ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យក៏
 ប្រហែលគ្នានឹងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យដែរ ។ ការចែក (ឲ្យផ្សេងពីនេះទៅ
 ទៀត) មិនមានទេ ។

[១៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ឱយយោគគោច្ចកទុកេ បដិច្ចវិវោ

អរូបំយេវ បច្ចុយំ ។ ឯកេកស្ស ភីណិ ភីណិ
កាតញ្ច ។ អារម្មណញ្ច សហជាតញ្ច ឧបនិស្ស-
យញ្ច នវសុបិ បវិវត្តេតតំ ។ ឯវំ បញ្ញាវារេថិ សតំ
កាតតំ ។

គន្ធតន្តសប្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គន្ធតន្តសប្បយុត្តនិយមទុកំ

បដិច្ចវិវោ

[១៥៧] គន្ធតន្តសប្បយុត្តំ គន្ធតន្តនិយមំ ធម្មំ បដិច្ច គន្ធត-
ន្តសប្បយុត្តោ គន្ធតន្តនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
គន្ធតន្តសប្បយុត្តំ គន្ធតន្តនិយមំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា... បដិសន្ធិក្ខណោ
ឯកំ មហាក្ខតំ... ។ បេ ។ យថា ច្ចុឡន្តរទុកេ លោ-
កិយទុកំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ និដ្ឋានាភារណំ ។

គន្ធតន្តសប្បយុត្តនិយមទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឱយយោគគោច្ចកទុកំ

បដិច្ចវិវោ

[១៥៨] ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច ... យោកំ ធម្មំ បដិច្ច

ឧបយោគគោត្តកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អរូបៈ ក៏មានបច្ច័យដែរ ។ (បញ្ញាវារៈ) បីៗ នៃបច្ច័យមួយៗ
 បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ។ អារម្មណ៍បច្ច័យក្តី សហជាតបច្ច័យក្តី
 ទបនិស្សយបច្ច័យក្តី បណ្ឌិត ត្រូវបង្វិលក្នុងវារៈ ទាំង ៧ ផងចុះ ។
 បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ក្នុងបញ្ញាវារៈ យ៉ាងនេះផងចុះ ។
 ចប់ គន្ថគន្ថសម្បយុត្តទុកៈ ។

គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥៧] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ (ធម៌ ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ) និង
 គន្ថនិយធម៌ (ធម៌ដែលគួរដល់គន្ថៈ) អាស្រ័យ នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 និងគន្ថនិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាគន្ថវិប្បយុត្តនិងជាគន្ថ-
 និយៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកណៈ មហាក្ខត ១ . . . ។ បេ ។
 លោកិយទុកៈ ក្នុងចូរ្យនរទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត ត្រូវឲ្យពិស្តារ យ៉ាង
 នោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយទុកៈ ។

ឧបយោគគោត្តកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥៨] អាស្រ័យ នូវឧបយោគនិយ . . . យោគធម៌ អាស្រ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យោគោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ទ្រេប
គោច្ចតា អាសវគោច្ចតស ទិសា ទិដ្ឋានា ករណា ។

ឧបយោគតោច្ចកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណទុកំ

បដិប្បវិរោ

(១៥៧) នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្តនីវរណំ បដិច្ច បីន-
មិទ្ធជនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ កាមច្ចន្ត-
នីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ព្យា-
ទាននីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធជនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ
អវិជ្ជានីវរណំ ព្យាទាននីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចនីវរណំ
អវិជ្ជានីវរណំ ព្យាទាននីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធជនី-
វរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ កុក្កុច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ
ព្យាទាននីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចនីវរណំ កុក្កុច្ច-
នីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ វិនិក្ខិច្ចានីវរណំ បដិច្ច
ឧទ្ធច្ចនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ បដិច្ច អវិជ្ជានីវរណំ ។
នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នោនីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវយោគធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ឯគោច្ចកៈ ទាំង
ពីរ (នេះ) ដូចគ្នានឹងអាសវគោច្ចកៈដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេង ។ ទេ ។

ចប់ ឧបាយោគគោច្ចកៈ ។

នីវរណទុកៈ

បដិប្បវិរៈ

(១៥៧) នីវរណធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងរាវ) អាស្រ័យ នូវ
នីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ បីនមិទ្ធនីវរណៈ
ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចនីវរណៈ ឧទ្ធច-
នីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចនីវរណៈ បីនមិទ្ធនីវ-
រណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវព្យាបាទនីវរណៈ
ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវព្យាបាទនីវរណៈ បីនមិទ្ធនី-
វរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ កក្កចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ
នូវព្យាបាទនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ កក្កចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ
អាស្រ័យ នូវព្យាបាទនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្តិច្ឆានីវ-
រណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធចនីវរណៈ ។ នានីវរណធម៌
(ធម៌មិនមែនជាគ្រឿងរាវ) អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង

នីវរណទុកេ បដិច្ចវិព

ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណោ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ។ នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កាមច្ចន្តនីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ
 អវិជ្ជានីវរណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញា
 រូបំ ចក្កំ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នោនីវរណោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោនីវរណំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 នោនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នោនីវរណោ ខន្ធ បដិច្ច នីវរណោ ។
 នោនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោនីវរណំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ នីវរណោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ នីវរណាញា នោនីវរណាញា
 ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា កាមច្ចន្តនីវរណាញា សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ
 បដិច្ច បីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ
 ចក្កំ ។ នីវរណាញា នោនីវរណាញា ធម្មំ បដិច្ច
 នោនីវរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

និរណទុក្ខៈ បដិច្ចវិវាៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសម្មជានុបដ្ឋនផង
 អាស្រ័យ នូវពួកនិរណៈ ។ និរណធម៌ក្តី នោនិរណធម៌ក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវនិរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិនមិទ្ធ-
 និរណៈផង ឧទ្ធចនិរណៈផង អវិជ្ជានិរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 ចិត្តសម្មជានុបដ្ឋនផង អាស្រ័យ នូវកាមច្ឆន្ទនិរណៈ បណ្ឌិត ត្រូវ
 ធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនិរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនោនិរណធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ និងចិត្តសម្មជានុប
 អាស្រ័យ នូវនោនិរណក្ខន្ធ ១ បដិសន្ធិ ។ និរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនោនិរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកនិរណៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកនោនិរណក្ខន្ធ ។ និរណធម៌ក្តី នោនិ-
 រណធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោនិរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ពួកនិរណៈផង ចិត្តសម្មជានុបដ្ឋន
 អាស្រ័យ នូវនោនិរណក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ និរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនិរណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ ចិនមិទ្ធនិរណៈ ឧទ្ធចនិរណៈ និងអវិជ្ជានិរណៈ
 អាស្រ័យ នូវកាមច្ឆន្ទនិរណៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង (បណ្ឌិត
 ត្រូវធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនិរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនិរ-
 ណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោនីវរណំ ឯកំ ខន្ធកា នីវរណាញា បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ នីវរណាញា
 នោនីវរណាញា ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ច នោនីវរណោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោនីវរណំ ឯកំ
 ខន្ធកា កាមច្ចន្តនីវរណាញា បដិច្ច តយោ ខន្ធា បីន-
 មិទ្ធុនីវរណំ ឧទ្ធុច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ចក្កំ ។ សង្ខតំ ។

[១៦០] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សព្វត្ថ នវ
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ អវិគតេ នវ ។

[១៦១] នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តាច្ឆានីវរណំ បដិច្ច អ-
 វិជ្ជានីវរណំ ឧទ្ធុច្ចនីវរណំ បដិច្ច អវិជ្ជានីវរណំ ។ នោ-
 នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នោនីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោនីវរណំ ឯកំ ខន្ធុ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 . . . អហេតុកប្បដិសន្តិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោ-
 នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ព្យ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ផង
នូវនីវរណៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី អា-
ស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ផង នូវនោនីវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព្យ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជា-
នីវរណៈ អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ផង នូវកាមចន្ទនីវរណៈផង នូវ
ខន្ធ ២ . . . (បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៦០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរៈប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរៈប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦១] នីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខានីវរណៈ
អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធចនីវរណៈ ។ នោនីវរណធម៌ អា-
ស្រ័យ នូវនោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ព្យ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ជា
អហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . តាំងពីអហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ។ នីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង

នីវេណទុកេ បដិច្ចវិហោ

នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។ ជីវណាញ ទោជីវណាញ
 ធម្មំ បដិច្ច ជីវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុ
 ប្បដ្ឋយា វិចិត្តិច្ឆាជីវណាញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ
 បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចជីវណាញ សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។

(១៦២) ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច ទោជីវណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បដ្ឋយា ជីវណោ បដិច្ច ចិត្តស-
 ម្បដ្ឋានំ រូបំ ។ ទោជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច ទោជីវណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បដ្ឋយា ទោជីវណោ ខន្ធេ
 បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ជីវ-
 ណាញ ទោជីវណាញ ធម្មំ បដិច្ច ទោជីវណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បដ្ឋយា ជីវណោ ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ ។
 សង្ខតំ ។ នអធិបតីប្បដ្ឋយា នអនន្តរប្បដ្ឋយា នស-
 មនន្តរប្បដ្ឋយា នអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា នឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋយា ។

និរណទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្នៈ ។ និរណធមិ អាស្រ័យ
 នូវនិរណធមិផង នូវនោនិរណធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិកិត្តានិរណៈផង នូវពួក
 សម្បយតកកន្ធផង អវិជ្ជានិរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្នៈនិរណៈផង នូវ
 ពួកសម្បយតកកន្ធផង ។

[១៦២] នោនិរណធមិ អាស្រ័យ នូវនិរណធមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសម្មជានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 និរណៈ ។ នោនិរណធមិ អាស្រ័យ នូវនោនិរណធមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសម្មជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកនោនិរណកន្ធ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោនិរណធមិ អា-
 ស្រ័យ នូវនិរណធមិផង នូវនោនិរណធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសម្មជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនិរណៈផង
 នូវពួកសម្បយតកកន្ធផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ព្រោះនអធិបតិប្ប-
 ដ្ឋយ ព្រោះនអនន្តប្បដ្ឋយ ព្រោះនសមនន្តប្បដ្ឋយ ព្រោះនអពាមពា-
 ប្បដ្ឋយ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(១៦៣) និវេណំ ធម្មំ បដិច្ច និវេណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ កាមច្ឆន្ទនិវេណំ
 បដិច្ច បីនមិទ្ធនិវេណំ ឧទ្ធច្ឆនិវេណំ អវិជ្ជានិវេណំ
 អរូបេ កាមច្ឆន្ទនិវេណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ឆនិវេណំ អវិជ្ជា-
 និវេណំ អរូបេ វិចិត្តិនិវេណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ឆនិវេណំ
 អវិជ្ជានិវេណំ អរូបេ ឧទ្ធច្ឆនិវេណំ បដិច្ច អវិជ្ជានិវេ-
 ណំ ។ និវេណំ ធម្មំ បដិច្ច នោនិវេណោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ និវេណោ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា និវេណោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 អវសេសា បញ្ញា សព្វេបិ វិត្តារេតព្វា អរូបំ បឋមំ
 កាតព្វំ រូបំ បច្ឆា យថា លត្តតិ ។ និវេណាញ លោ-
 និវេណាញ ធម្មំ បដិច្ច និវេណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន-
 បុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ នោនិវេណោ ខន្ធា ច កា-
 មច្ឆន្ទនិវេណាញ បដិច្ច បីនមិទ្ធនិវេណំ ឧទ្ធច្ឆនិវេណំ
 ចក្កំ ។ និវេណាញ នោនិវេណាញ ធម្មំ បដិច្ច នោនិវេ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ នោ-
 និវេណំ ឯកំ ខន្ធា និវេណោ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា

អភិធម្មចំណីក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៣] នីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជា-
 នីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមចន្ទនីវរណៈ ក្នុងអរូប ឧទ្ធចនីវរណៈ និង
 អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមចន្ទនីវរណៈ ក្នុងអរូប ឧទ្ធចនីវរណៈ និង
 អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិកិច្ចានីវរណៈ ក្នុងអរូប អវិជ្ជានីវរណៈ
 អាស្រ័យ នូវឧទ្ធចនីវរណៈ ក្នុងអរូប ។ នោនីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 នីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
 យតកក្កន អាស្រ័យ នូវពាក្យនីវរណៈ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកនីវរណៈ ក្នុងអរូប ។ បញ្ហា ដ៏សេសសល់ ទាំងអស់ បណ្ឌិត
 ត្រូវឲ្យពិស្តារផងចុះ អរូបទី ១ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ (ឲ្យដូចគ្នាផងចុះ) រូប
 បណ្ឌិត កាន់យក ដូចជាបទខាងក្រោយ ។ នីវរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនីវរណធម៌ផង នូវនោនីវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោ-
 នីវរណក្ខន្ធផង នូវកាមចន្ទនីវរណៈផង ក្នុងអរូប (បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យ)
 ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ផង នូវ
 នោនីវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ផង នូវពួកនីវរណៈផង ក្នុងអរូប

និរណទុកេ បដិច្ចវាពោ

ទ្វេ ទទ្វេ ... និរវណោ ច សម្បយុត្តកេ ច ទទ្វេ
 បដិច្ច ចិត្តសម្មជានំ រូបំ និរវណោ ច មហាក្កតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ។ និរវណាញ ខោនិរវណាញ
 ធម្មំ បដិច្ច និរវណោ ច ខោនិរវណោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នប្បរជាតប្បច្ចយា អរូបេ ខោនិរវណំ ឯកំ
 ទទ្វេញ កាមច្ចន្តនិរវណាញ បដិច្ច តយោ ទទ្វា បីន-
 មិទ្ធជិវណំ ឧទ្ធច្ចជិវណំ អវិជ្ជាជិវណំ ចក្កំ ។
 សន្និទ្ធិ ។

[១៦៤] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នប្បរជាតេ
 នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ភីណិ
 នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ ន-
 យានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្ប-
 យុត្តេ នវ ខោនត្តិយា ភីណិ ខោវិគតេ ភីណិ ។

[១៦៥] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ...
 នអធិបតិយា នវ ។ សន្និទ្ធិ ។

និរណទុក្ខៈ បដិច្ចវិវរៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវភ្នកនិរណៈផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកកនផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវភ្នកនិរណៈផង
 នូវភ្នកមហាក្ខតផង ។ និរណធម៌ក្តី នោនិរណធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវនិរណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ បីនមិទ្ធនិរណៈ ឧទ្ធច្ចនិរណៈ និងអវិជ្ជានិរណៈ
 អាស្រ័យ នូវនោនិរណកន្ធ ១ ផង នូវកាមច្ចនិរណៈផង ក្នុងអរូប
 (បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៦៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៥] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

[១៦៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ចត្តារិ...
មន្តេ ភីណិ អវិគតេ ចត្តារិ ។

សហជាតវារោចិ ឯវំ វិត្តារេតព្វោ ។

បបូយវិញ

[១៦៧] នីវរណំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ
បច្ចយា នោនីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
នោនីវរណំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា វត្តំ
បច្ចយា នោនីវរណោ ខន្ធា ។ នោនីវរណំ ធម្មំ បច្ច-
យា នីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
នីវរណោ ខន្ធា បច្ចយា នីវរណោ វត្តំ បច្ចយា
នីវរណោ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ច
នោនីវរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
នីវរណំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធា នីវរណោ
ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា... វត្តំ បច្ចយា
នីវរណោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ នីវរណញ្ច
នោនីវរណញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៦] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
 ឯសហជាតវារៈ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

បឋមវារៈ

[១៦៧] នីវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ នោនីវរណធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសមដានរបស់ ពឹងផ្អែក នឹងនោនីវរណក្ខន្ធ ១ រហូតដល់ពួក
 អដ្ឋតិកមហាក្ខត ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នីវរ-
 ណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ពួកនីវរណៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 នោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ពួកនីវរណៈផង ចិត្តសមដានរបស់ ពឹងផ្អែក នឹងនោនីវរណក្ខន្ធ ១
 នឹងខន្ធ ២ . . . ពួកនីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ ។ នីវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណធម៌ផង នឹងនោនីវរណធម៌ផង

និរណទុកេ បច្ចយនិពេ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កាមច្ចន្ធនិរវណាញ សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ធ បច្ចយា បីនមិទ្ធនិរវណំ ឧទ្ធច្ចនិរវណំ
 អវិជ្ជានិរវណំ ចក្កំ កាមច្ចន្ធនិរវណាញ វត្តញ បច្ច-
 យា បីនមិទ្ធនិរវណំ អវិជ្ជានិរវណំ ចក្កំ ។ និរ-
 វណាញ នោនិរវណាញ ធម្មំ បច្ចយា នោនិរវណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោនិរវណំ ឯកំ
 ខន្ធស្វា និរវណោ ច បច្ចយា តយោ ខន្ធវា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... និរវណោ ច វត្តញ
 បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធវា និរវណោ ច សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ធ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ និរវណោ
 ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ និ-
 រវណាញ នោនិរវណាញ ធម្មំ បច្ចយា និរវណោ ច
 នោនិរវណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
 និរវណំ ឯកំ ខន្ធស្វា កាមច្ចន្ធនិរវណាញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធវា បីនមិទ្ធនិរវណំ ឧទ្ធច្ចនិរវណំ អវិជ្ជានិរ-
 វណំ ទ្វេ ខន្ធ ... ចក្កំ កាមច្ចន្ធនិរវណាញ វត្តញ
 បច្ចយា បីនមិទ្ធនិរវណំ ឧទ្ធច្ចនិរវណំ អវិជ្ជានិរវណំ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធវា ចក្កំ ។ សង្ខតំ ។

និរវណទុកៈ បច្ចយវិរៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ បីនមិទ្ធនិរវណៈ ឧទ្ធចនិរវណៈ
និងអវិជ្ជានិរវណៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាមចន្ទនិរវណៈផង និងពួកសម្បយុត្ត-
កក្កនផង បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ បីនមិទ្ធនិរវណៈ និង
អវិជ្ជានិរវណៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាមចន្ទនិរវណៈផង និងវត្ថុផង បណ្ឌិត
ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនិរវណធមិ ពឹងផ្អែក នឹងនិរវណ-
ធមិផង និងនោនិរវណធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមដានុបផង ពឹងផ្អែក នឹងនោនិរវណក្កន្ធ ១ ផង
និងពួកនិរវណៈផង និងខន្ធ ២ . . . ពួកសម្បយុត្តកក្កន ពឹងផ្អែក
នឹងពួកនិរវណៈផង និងវត្ថុផង ចិត្តសមដានុប ពឹងផ្អែក នឹងពួកនិរវ-
ណៈផង និងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសមដានុប ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកនិរវណៈផង និងពួកមហាក្កតផង ។ និរវណធមិក្កិ នោនិរវណ-
ធមិក្កិ ពឹងផ្អែក នឹងនិរវណធមិផង និងនោនិរវណធមិផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ បីនមិទ្ធនិរវណៈ ឧទ្ធច-
និរវណៈ និងអវិជ្ជានិរវណៈ ពឹងផ្អែក នឹងនោនិរវណក្កន្ធ ១ ផង និង
កាមចន្ទនិរវណៈផង និងខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ឲ្យជា
ចក្កៈផងចុះ បីនមិទ្ធនិរវណៈ ឧទ្ធចនិរវណៈ អវិជ្ជានិរវណៈ និងពួក
សម្បយុត្តកក្កន ពឹងផ្អែក នឹងកាមចន្ទនិរវណៈផង និងវត្ថុផង បណ្ឌិត
ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អរិយធម៌បីពេក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៦៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ត
នវ វិហារកេ ឯកំ អវិភតេ នវ ។

[១៦៩] ជីវេណំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវេណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តាជីវេណំ បច្ចយា
អវិជ្ជាជីវេណំ ឧទ្ធច្ចជីវេណំ បច្ចយា អវិជ្ជាជីវេណំ ។
នោជីវេណំ ធម្មំ បច្ចយា នោជីវេណោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោជីវេណំ ឯកំ
ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធិ ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
ខន្ធិ... យាវ អសញ្ញាសត្តា វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
នោជីវេណោ ខន្ធិ ។ នោជីវេណំ ធម្មំ បច្ចយា ជី-
វេណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តា-
សហតតេ ឧទ្ធច្ចសហតតេ ខន្ធិ បច្ចយា អវិជ្ជាជី-
វេណំ វត្ថុំ បច្ចយា អវិជ្ជាជីវេណំ ។ ជីវេណាញ្ច នោ-
ជីវេណាញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ជីវេណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តាជីវេណាញ្ច សម្មយុត្តកេ ច
ខន្ធិ បច្ចយា អវិជ្ជាជីវេណំ ឧទ្ធច្ចជីវេណាញ្ច សម្ម-
យុត្តកេ ខន្ធិ ច បច្ចយា អវិជ្ជាជីវេណំ វិចីកិត្តា-
ជីវេណាញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា អវិជ្ជាជីវេណំ ឧទ្ធច្ចជីវេ-
ណាញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា អវិជ្ជាជីវេណំ ។ សន្និទ្ធិត្ថំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៩] និវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវិចិកិច្ចានិវរណៈ អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧទ្ធចនិវរណៈ ។ នោនិវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោនិវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្បជានុបដ្ឋាន ពឹងផ្អែក នឹងនោនិវរណក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វពួកនោនិវរណក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោនិវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធចៈ អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិវរណធម៌ផង នឹងនោនិវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវិចិកិច្ចានិវរណៈផង នឹងពួកសម្បយត្តកក្ខន្ធផង អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧទ្ធចនិវរណៈផង នឹងពួកសម្បយត្តកក្ខន្ធផង អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវិចិកិច្ចានិវរណៈផង នឹងវត្ថុផង អវិជ្ជានិវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧទ្ធចនិវរណៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីប្រែប្រាញ ។

និរណទុកេ បច្ចយវិពេ

[១៧០] ធម្មតុយា ចត្តារិ ធម្មាម្មណោ ភីណិ
 ធម្មតិបតិយា នវំ ធម្មនន្តរេ ភីណិ ធម្មសមនន្តរេ ភីណិ
 ធម្មញ្ញមញ្ញោ ភីណិ ធម្មឧបទិស្សយេ ភីណិ ធម្មរេ-
 ជាតេ នវំ ធម្មច្ឆាជាតេ នវំ ធម្មាសេវនេ នវំ ធម្ម-
 កម្មេ ភីណិ នវំពាកេ នវំ ធម្មាហារេ ឯកំ ធម្ម-
 ស្រ្តិយេ ឯកំ ធម្មាយានេ ឯកំ ធម្មក្កេ ឯកំ ធម្ម-
 សម្បយុត្តេ ភីណិ នវំប្បយុត្តេ នវំ ធម្មនត្តិយា ភីណិ
 នវំកតេ ភីណិ ។

[១៧១] ធម្មតុប្បច្ចយា ធម្មាម្មណោ ភីណិ ...
 ធម្មតិបតិយា នវំ ។ សុទ្ធិត្តំ ។

[១៧២] ធម្មតុប្បច្ចយា ធម្មាម្មណោ ចត្តារិ ...
 ធម្មនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ មក្កេ ភីណិ អវិ-
 កតេ ចត្តារិ ។

នីវេណទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១៧០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកមប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧១] ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[១៧២] ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ... ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សីលសិទ្ធិវារោ

[១៧៣] ជីវរណំ ធម្មំ សំសង្ខារោ ជីវរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្ធន្តជីវរណំ សំ-
សង្ខំ បីនមិទ្ធន្តជីវរណំ ឧទ្ធច្ចន្តជីវរណំ អវិជ្ជាជីវរណំ
ចក្កំ សត្វំ ជីវរណំ វិត្តារេតត្វំ ។

[១៧៤] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ត
នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[១៧៥] ជីវរណំ ធម្មំ សំសង្ខារោ ជីវរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិកិត្តាជីវរណំ
សំសង្ខំ អវិជ្ជាជីវរណំ ឧទ្ធច្ចន្តជីវរណំ សំសង្ខំ អវិជ្ជា-
ជីវរណំ ។ សង្ខិតំ ។

[១៧៦] នហេតុយា ចត្តារិ នអធិបតិយា នវ
នប្បរោជាតេ នវ នបច្ឆារោជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នលារនេ ឯកំ ន-
មក្កេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណានាបិ
សម្បយុត្តវារោបិ កាតត្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សំសង្ការៈ

[១៧៣] នីវរណធម៌ លាយឡំ នឹងនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ច័នមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ
ណាយឡំ នឹងកាមច្ឆន្ទនីវរណៈ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ
នីវរណៈទាំងអស់ បណ្ឌិត ត្រូវឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[១៧៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារមណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១៧៥] នីវរណធម៌ លាយឡំ នឹងនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនេហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ លាយឡំ នឹងវិចិក្ខានីវរណៈ
អវិជ្ជានីវរណៈ លាយឡំ នឹងឧទ្ធចនីវរណៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧៦] ក្នុងនេហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកមប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ
១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាង ដទៃទៀតនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

បញ្ញាវិពោ

[១៧៧] នីវរណោ ធម្មោ នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវរណា ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកាណំ នីវរណាណំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវរណា ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទាណំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ ធម្មោ នីវរណាស្ស ច នោនី-
 វរណាស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវ-
 រណា ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ នីវរណានញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទាណំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នោនីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោនីវរណា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទាណំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

នីវរណទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

បញ្ញាវិវរៈ

[១៧៧] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផ្សំ នៃពួកចិត្តសម្មជានុប្បដ្ឋន៍ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផ្សំ នៃនោនីវរណធម៌ផ្សំ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផ្សំ នៃពួកនីវរណៈផ្សំ នៃពួកចិត្តសម្មជានុប្បដ្ឋន៍ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផ្សំ នៃចិត្តសម្មជានុប្បដ្ឋន៍ ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៧៨] ជីវរណោ ធម្មោ ជីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ជីវរណោ អារត្ត ជីវ-
 ណា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ ជីវរណោ អារត្ត
 ទោជីវរណា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ ជីវ-
 រណោ អារត្ត ជីវរណា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ទោជីវរណោ ធម្មោ ទោជីវរណាស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ ... សីលំ
 ... ឧទោសថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខតិ តំ អស្សាទេតិ
 អភិធម្មតិ តំ អារត្ត ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ ... លាណា វុដ្ឋហិត្វា លាណំ
 ... អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ... ដលំ ... ទិព្វានំ
 ... ទិព្វានំ តោត្រកុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស
 អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ទោ-
 ជីវរណោ បហីនេ កិលេសេ^(១) បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ
 កិលេសេ ... បុព្វេ សម្មនាចិណ្ណោ ... ចក្កំ ... វត្តំ
 ទោជីវរណោ ខន្ធ អទិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

១ ម. តោនិវរណំ បហិនិវេសំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(១៧៨) និវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណធម៌ ដោយអារម្មណ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកនិវរណៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកនិវរណៈ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជន្នចុះ ពួកនោនិវរណក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាវព្វ នូវពួកនិវរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជន្នចុះ ពួកនិវរណៈ
 ក៏ ពួក វេទយត្តកក្ខន្ធក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកនិវរណៈ ។
 នោនិវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌ ដោយអារម្មណប្ប-
 ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម
 . . . ពិចារណា នូវកុសលកម្មនោះ ត្រេកអរ រីករាយ នឹងកុសល-
 កម្មនោះ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ
 នូវកុសលកម្មនោះ ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . បុគ្គល
 ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
 នូវមគ្គ . . . នូវផល . . . នូវនិព្វាន . . . និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រក្ខ វេទានៈ មគ្គ ផល និងអារិយៈ ដោយអារម្មណប្ប-
 ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកនោនិវរណកិលេស ដែលខ្លួន
 លះបង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសន្តត់សន្តិហើយ . . . (នូវ
 កងអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 នូវពួកនោនិវរណក្ខន្ធ ថាមិនឡើង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង

និរិទ្ធកថា បញ្ញាវិញ

ទិព្វន ចក្កនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុ-
 យា សង្ខំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន លោនីវរ-
 ណាចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ អាណាសានញ្ញាយតនំ
 វិញ្ញាលាញ្ញាយតនស្ស អាភិញ្ញាយតនំ លេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាលាស្ស
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាលាស្ស លោនីវរណា ខន្ធា
 វដ្ឋិវិញ្ញាលាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាលាស្ស បុព្វនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាលាស្ស យថាកម្មបកញ្ញាលាស្ស អ-
 នាគតិសញ្ញាលាស្ស អាវដ្ឋនាយ អាវុធាប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ លោនីវរណា ឆម្មា នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 អាវុធាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ សុចិណ្ណានិ ... លានំ ...
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... លោនីវរណោ ខន្ធា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អាវុធា វាតោ ឧប្បដ្ឋតិ ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តា
 ... ឧទ្ធច្ចំ ... ទោមនស្សំ ឧប្បដ្ឋតិ ។ លោនីវរណា
 ឆម្មា នីវរណាស្ស ច លោនីវរណាស្ស ច ធម្មស្ស
 អាវុធាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ សុចិណ្ណានិ ... លោនា...

នីវរណទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វ-
 សោតនាគុ ដឹង នូវចិត្ត នៃបុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនោនីវរណចិត្ត
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ ភកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋានៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ភិរយាតិចារណា នូវឥន្ទ្រវិគញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថ-
 កម្ម . . . (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវ
 ឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកនីវរណក្ខន្ធ ក្រេតកអរ-
 រឹករាយ ពតៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . .
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាវេណ្ណ នូវហេតុនោះ ។ នោនីវរណធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយ ការម្មណប្ប-
 ច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . (នូវ
 ពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .

អរិយធម៌ជីវិត អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . លោជីវលោ ខន្ធ អស្សុទេតិ អភិ-
នន្ទតិ តំ អារត្ត ជីវលោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ
ឧប្បជ្ជតិ ។ ជីវលោ ច លោជីវលោ ច ធម្មា ជីវ-
លាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តិណិ
អារត្ត កាតញ្ច ។

[១៧៧] ជីវលោ ធម្មា ជីវលាស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ជីវលោ
ករុំ កត្វា ជីវលោ ឧប្បជ្ជតិ ។ តិណិ អារម្មណាស-
ទិសំ ។ លោជីវលោ ធម្មា លោជីវលាស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហ-
ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . .
ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
អស្សុទេតិ អភិនន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . លាមា . . .
អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ . . . ផលំ . . . និព្វានំ . . .
និព្វានំ គោត្រកុស្ស រោទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . លោ-
ជីវលោ ខន្ធ ករុំ កត្វា អស្សុទេតិ អភិនន្ទតិ
តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវចក្ខុ . . . នូវភ្នែក . . . នូវនោនីវរណក្ខន្ធ គ្រុកអរ រីករាយ ពួក
នីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុ
នោះ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ វារៈ ព្យាបាលិត គប្បីប្រារព្ធផ្ទៃផងចុះ ។

[១៧៧] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះ
ធ្វើ នូវពួកនីវរណៈ ឲ្យជាទីគោរព ។ វារៈទាំង ព្យាបាលិត គ្រុកអរ គ្រុក
អារម្មណប្បច្ច័យដែរ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបា-
សថកម្ម ហើយធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
គ្រុកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវ
អំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព នូវពួកអំពើ ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាល
មុន . . . អំពើឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . .
នូវផល . . . នូវ ព្វាន . . . និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វោ-
ទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវភ្នែក . . .
គ្រុកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ
កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។

នីវរណទុកេ បញ្ញាវិហ

សហជាតាធិបតី នោនីវរណាធិបតី សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោនីវរណា ធម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជា-
 តាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... យាណ ... ចក្កំ ... វត្ថុ
 ... នោនីវរណោ ខន្ធា កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ កុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតី នោនីវរណាធិបតី សម្បយុត្ត-
 កាណំ នីវរណាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
 នីវរណោ ធម្មោ នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ ... សី-
 លំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... យាណ ... ចក្កំ
 ... វត្ថុ ... នោនីវរណោ ខន្ធា កុំ កត្វា អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា នីវរណា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតី នោនីវរណា-
 ធិបតី សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ នីវរណានញ្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

និរំណទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នោនីវរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណាធិបតិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពី ឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះ ធ្វើ នូវពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើត ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នោនីវរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនិរំណៈ ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណាធិបតិផង នៃនោនីវរណាធិបតិផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវ សីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវ ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ពួកនិរំណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន ក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហ- ជាតាធិបតិ គឺ នោនីវរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកនិរំណៈផង នៃពួកចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរណាស្ស
ធម្មស្ស អធិបតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
តិណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[១៨០] នីវរណោ ធម្មា នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នីវរណា បច្ច័-
មាណំ បច្ច័មាណំ នីវរណាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច័-
យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតត្វំ បុរិមា បុរិមា នីវរណា
បច្ច័មាណំ បច្ច័មាណំ នោនីវរណាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ច័-
យេន បច្ចយោ នីវរណា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតត្វំ ។ បុរិមា បុរិមា នីវរណា
បច្ច័មាណំ បច្ច័មាណំ នីវរណាណំ សម្បយុត្តកានត្វា
ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោនីវរណោ
ធម្មា នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោនីវរណា ខន្ធា បច្ច័មាណំ
បច្ច័មាណំ នោនីវរណាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច័-
យោ និរោធា វុដ្ឋានស្ស នេវសញ្ញា នាសញ្ញាយតនំ
សលសមាបតិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលា-
នំ បុច្ឆិតត្វានិ ។ បុរិមា បុរិមា នោនីវរណា ខន្ធា បច្ច័-
មាណំ បច្ច័មាណំ នីវរណាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ វារៈទាំង ៣ គឺ ការម្មណា-
ធិបតិហ្នឹងឯង ។

[១៨០] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអនន្ត-
រប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកនីវរណៈ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
ពួកនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ។ ពួកនីវរណៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរ-
ណៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ក្រោយៗ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាល
ចេញ អំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ។ ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

នីវេណទុកេ បញ្ញាវិពេ

អាវជ្ជនា នីវេណានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរិមា បុរិមា នោនីវេណា ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ
 នីវេណានំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា នីវេណានំ សម្បយុត្តកា-
 នញ្ច ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវេណា
 ច នោនីវេណា ច ធម្មា នីវេណាស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នីវេណា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នីវេ-
 ណានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ បុច្ឆិ-
 តញ្ចានិ ។ បុរិមា បុរិមា នីវេណា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោនីវេណានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវេណា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរិមា បុរិមា នីវេណា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នីវេណានញ្ច សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវេណា
 ធម្មា នីវេណាស្ស ធម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បយេន បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

និរណេត្តៈ បញ្ញាភិរៈ

អាវុជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណេត្តៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ពួក
 នោនិរណេត្តៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណេត្តៈ ក្រោយៗផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវុជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនិរណេត្តៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 និរណេត្តិក្កិ នោនិរណេត្តិក្កិ ជាបច្ច័យ នៃនិរណេត្តិ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនិរណេត្តៈ មុន ។ ផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណេត្តៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
 ទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីសួរផងថ្ងះ ។ ពួកនិរណេត្តៈ មុនៗ ក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោនិរណេត្តៈ ក្រោយៗ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ពួកនិរណេត្តិក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 វុជ្ជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ពួកនិរណេត្តៈ មុនៗ ក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណេត្តៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ និរណេត្តិ ជាបច្ច័យ នៃ
 និរណេត្តិ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៨១] ជីវេវលោកា ធម្មោ ជីវេវលាស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាមច្ចណ្ណាបនិស្សយោ
អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
ត្តបនិស្សយោ ជីវេវលោកា និ តីលំ ។ តោជីវេវលោកា
ធម្មោ តោជីវេវលាស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អាមច្ចណ្ណាបនិស្សយោ អនន្ត្របនិស្ស-
យោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ
សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ ... ឧទោស-
ថកម្មំ ... ឈានំ ឧប្បាទេតិ វិបស្សនំ ... មគ្គំ
... អភិញ្ញំ ... សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្ប-
តិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ ... វាគំ
ទោសំ មោហំ មាណំ ទិដ្ឋិ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ
កាយិកំ ទុក្ខំ ... សេវាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ
ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ កិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេវា-
សនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស ។ បេ ។ បត្ត-
នាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស
មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ តោជីវេវលោកា ធម្មោ ជីវេវលាស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មចំណែក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៨១] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយ-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថ-
 បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកនីវរណៈ មានវរៈ ៣ ។
 នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយឲ្យ
 នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ញ៉ាំងឈាន ឲ្យកើតឡើង
 ញ៉ាំងវិបស្សនា . . . ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងសមា-
 បត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។
 នូវបញ្ញា . . . នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ
 នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃ
 សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌

នីវរណទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ្យបនិស្ស-
 យោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។
 បកកត្តបនិស្សយោ សន្និំ ឧបនិស្សយ មាទំ ជប្បតិ
 ទិដ្ឋិំ កណ្ណាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ ទាលាំ ហានតិ ។ បេ ។ សដ្ឋំ កិណ្ឌតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនា-
 យ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោនីវរណោ
 ធម្មោ នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ្យបនិស្សយោ
 អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ សន្និំ ឧបនិស្សយ មាទំ ជប្បតិ
 ទិដ្ឋិំ កណ្ណាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 និស្សយ ទាលាំ ហានតិ ។ បេ ។ សដ្ឋំ កិណ្ឌតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ នីវរណានត្វា សម្បយុត្តកានត្វា
 ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ធម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ្យបនិស្ស-
 យោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ រេ ។ បកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសុទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . .
។ រេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ
។ រេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សុទ្ធា ។ រេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
នៃវាគៈ ។ រេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណ-
ធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អ-
នន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ រេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ
បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសុទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវ
ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ រេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ រេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សុទ្ធា ។ រេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណក្ខន្ធផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណ-
ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ រេ ។

អភិធម្មបំណិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បកត្តបនិស្សយោ និវរណា ច សម្បយុត្តកា ច
ខន្ធា និវរណានំ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
តីណិ ។

[១៨២] នោនិវរណោ ធម្មោ នោនិវរណាស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ
វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ តីណិ ។
បុរេជាតំ អារម្មណាសទិសំ កុសលាកុសលស្ស វិក-
ជិតតំ ។

[១៨៣] និវរណោ ធម្មោ និវរណាស្ស ធម្មស្ស
បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អាសេវន-
ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៨៤] នោនិវរណោ ធម្មោ នោនិវរណាស្ស
ធម្មស្ស កេម្ពប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតា ពា-
ពាខណិកា ។ សហជាតា នោនិវរណោ ចេតពា
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
កេម្ពប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ពាពាខណិកា នោនិវ-
រណោ ចេតពា វិហាកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ
កេម្ពប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ បុត្តិកញ្ចានិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកនិវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ
នៃពួកនិវរណៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[១៨២] នោនិវរណធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធមិ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
ការម្មណបុរេជាត គឺ ន្ទវចក្ខុ . . . ន្ទវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . ទោម-
នស្ស កើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ ។ បុរេជាតប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នា
នឹងការម្មណប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីចែក (តាមវារៈ) នៃកុសលនិង
អកុសលផងចុះ ។

[១៨៣] និវរណធមិ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណធមិ ដោយបច្ច័យជា-
តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ។

[១៨៤] នោនិវរណធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធមិ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនាណាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
នោនិវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
សមុដានុបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនាណាខណិកៈ គឺ នោ-
និវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកងត្តារូបផង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ។

និរវណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវា:

នោនិវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនិវរណៈ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ ។ នោនិវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង
នៃពួកនិវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៨៥] នោនិវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌ ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវិវា: ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៨៦] និវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ ប្រស្នាទាំង ៤
ដ៏សេស បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

[១៨៧] និវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណធម៌ ដោយអត្តិ-
ប្បច្ច័យ គឺ កាមច្នៃនិវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃចិន្ទនិវរណៈ ឧទ្ធច្នៃនិ-
វរណៈ និងអវិជ្ជានិវរណៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យ
ជាចក្កៈផងចុះ ។ និវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ ក្នុងនិវរណមូល

အင်္ဂါသတ္တဝါတော် အနုလောမဒုကဗျုတ္တံ

နိဗ္ဗာန် ၅ ဇောသိဝါလော ဇဗ္ဗာ ဇောသိဝါလောသ္မ
 ဇဗ္ဗသ္မ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော ဟေဝါသိဝါ
 ပဗ္ဗာမာဝိ အာဟာဝိ နိဗ္ဗိယံ ၅ ဟေဝါသိဝါ
 လော ဇဗ္ဗာ သိဝါလောသ္မ ဇဗ္ဗသ္မ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ
 ပဗ္ဗယော ဟေဝါသိဝါ ပဗ္ဗာမာဝိ ၅ ဟေဝါသိဝါ
 သိဝါလော ဇဗ္ဗာ သိဝါလောသ္မ ဇ ဇောသိဝါလောသ္မ ဇ
 ဇဗ္ဗသ္မ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော ဟေဝါသိဝါ ပဗ္ဗာမာ-
 ဝိ ၅ ဟေဝါသိဝါ သိဝါလော ဇ ဇောသိဝါလော ဇ ဇဗ္ဗာ
 သိဝါလောသ္မ ဇဗ္ဗသ္မ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော ဟေဝါ-
 သိဝါသိဝါ ၅ ဟေဝါသိဝါ ကာဗဗ္ဗသ္မသိဝါလောဗ္ဗ
 ဟေဝါသိဝါလော ဇ ၅ ဇော သိဝါသိဝါသိဝါလောသ္မ ၅ ဇဗ္ဗသ္မ
 သိဝါလောသ္မ အင်္ဂါသိဝါလောသ္မ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော
 ကာဗဗ္ဗသ္မသိဝါလောဗ္ဗ ဟေဝါသိဝါလောသ္မ အင်္ဂါ-
 သိဝါလောသ္မ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော ၅ သိဝါလော
 ဇ ဇောသိဝါလော ဇ ဇဗ္ဗာ ဇောသိဝါလောသ္မ ဇဗ္ဗသ္မ
 အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော ဟေဝါသိဝါ ပဗ္ဗာမာဝိ ပဗ္ဗာ-
 သိဝါ အာဟာဝိ နိဗ္ဗိယံ ၅ ဟေဝါသိဝါ ဇောသိဝါ-
 လော ဟေဝါ ၅ ဇော ဇ သိဝါလော ဇ နိဗ္ဗိယံ ၅ ဇောသိ
 သိဝါလောသ္မ ၅ ဇောသိဝါ အန္တိပဗ္ဗဗ္ဗယေဝ ပဗ္ဗယော

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ព្យ យ៉ាងនេះឯង ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ នៃថីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧច្ឆន្ទនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃថីនមិទ្ធនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជានោនីវរណៈផង ពួកនីវរណៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ព្យ ផង នៃពួកចិត្តសមដានរបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ

នីវរណទុកេ បញ្ញារិកេ

ទ្វេ ខន្ធ . . . នីវរណា ច វត្ថុ ច លោនីវរណានំ
 ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណា ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធ ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នីវរណា ច មហាក្ខតា ច ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆា-
 ជាតា នីវរណា ច, សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ បុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតា នីវរណា ច សម្មយុត្តកា ខន្ធ ច
 កតទ្ធិញ្ញិកា អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា នីវរណា ច
 សម្មយុត្តកា ខន្ធ ច រូបជីវិត្តិយក្ខ កដត្តារូ-
 ចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណា ច លោ-
 នីវរណា ច ធម្មា នីវរណស្ស ច លោនីវរណស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ លោនីវរណោ ឯកោ ខន្ធ
 ច កាមច្ឆន្តនីវរណក្ខ តិណ្ណន្តំ ខន្ធនំ បីនមិទ្ធិ-
 នីវរណស្ស ច ឧទ្ធច្ឆនីវរណស្ស អវិជ្ជានីវរណស្ស
 ចិត្តសម្មដ្ឋានានក្ខ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាករៈ

ខន្ធ ២ . . . ពួកនីវរណៈក្តី វត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណក្ខន្ធ ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ ពួកនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ នៃ

ពួកចិត្តសមដានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកនីវរណៈក្តី ពួកមហាកត្តក្តី

ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមដានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ

ពួកនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែល

កើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណៈផង ពួក

សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កតទ្បិញ្ញារាហារផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង រូប-

ជីវិត្រ្យ្និយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នីវរ-

ណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនី-

វរណធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។

សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជានោនីវរណៈផង កាមច្ចន្ធនីវរណៈផង ជា

បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃច័នមិច្ចនីវរណៈផង នៃខុច្ចនីវរណៈផង

នៃអវិជ្ជានីវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមដានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធា . . . កាមច្ឆន្ទនិវរណាញ វត្ថុ ច បីនមិទ្ធិនិវរ-
ណាស្ស ឧទ្ធច្ឆន្ទនិវរណាស្ស អវិជ្ជានិវរណាស្ស ច សម្ម-
យុត្តកាណញ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។

[១៨៨] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អធិប-

តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
កម្មេ តីណិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្មយុត្តេ នវ
វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ
នវ អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ២ . . . កាមច្ចន្តវរណៈកី វតកី ជាបច្ច័យ នៃច័នមិច្ចន្តវរណៈ
ផង នៃខុច្ចន្តវរណៈផង នៃអវិជ្ជន្តវរណៈផង នៃពួកសម្បយតកកន
ផង ដោយអតិប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត តប្បិធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។

- [១៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមណប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៧ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៧ ក្នុងកមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
- ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
- ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្ប-
- យតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
- អតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

સર્વલોકુત્તે પટ્ટનાશીતે

[૧૮૯] સર્વલોભા ઇત્યા સર્વલોભાસ્વ ઇત્યાસ્વ
 આત્મલોભાત્વત્વયેન ઇત્યા યા સહાધીકત્વત્વયેન
 ઇત્યા ઇત્યાસ્વયત્વત્વયેન ઇત્યા યા ૧ સર્વ-
 લોભા ઇત્યા ઇત્યા સર્વલોભાસ્વ ઇત્યાસ્વ આત્મલોભાત્વ-
 ત્વયેન ઇત્યા યા સહાધીકત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા-
 સ્વયત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા સહાધીકત્વત્વયેન ઇત્યા-
 યા ૧ સર્વલોભા ઇત્યા સર્વલોભાસ્વ ઇત્યા સર્વ-
 લોભાસ્વ ઇત્યાસ્વ આત્મલોભાત્વત્વયેન ઇત્યા યા
 સહાધીકત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા સ્વયત્વત્વ-
 યેન ઇત્યા યા ૧ ઇત્યા સર્વલોભા ઇત્યા ઇત્યા સર્વ-
 લોભાસ્વ ઇત્યાસ્વ આત્મલોભાત્વત્વયેન ઇત્યા યા સહા-
 ધીકત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા સ્વયત્વત્વયેન ઇત્યા-
 યા ઇત્યા સહાધીકત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા સહાધીકત્વત્વ-
 યેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા આત્મલોભાત્વત્વયેન ઇત્યા
 ઇત્યા સર્વલોભાત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ૧ ઇત્યા સર્વલોભા
 ઇત્યા સર્વલોભાસ્વ ઇત્યાસ્વ આત્મલોભાત્વત્વયેન ઇત્યા-
 યા સહાધીકત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા સ્વયત્વત્વ-
 યેન ઇત્યા ઇત્યા ઇત્યા સહાધીકત્વત્વયેન ઇત્યા ઇત્યા ૧

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

[១៨៩] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ ច
 នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរណស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ធម្មា នោនីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច
 ធម្មា នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៧០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ នអ-
 ធិបតិយា នវ សព្វត្ថេ នវ នោវិគតេ នវ នោអវិគតេ
 នវ ។

[១៧១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តាវិ ។

អភិធម្មចំណែក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌
 ក្តី ៖ នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌
 ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរ-
 ណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរ-
 ណធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៧០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 មានវារៈ ៧ ។

[១៧១] ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

នីវរណីយទុកេ បដិច្ចវិហោ

សង្ខតំ ។ . . . នសមនន្តរេ ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ
នឧបទិស្សយេ ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ . . . នមក្ក
ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ លោនត្ថ-
យា ចត្តារិ លោវគតេ ចត្តារិ ។

[១៧២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តារេតញ្ច ។
. . . អវគតេ នវ ។

នីវរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណីយទុកំ

បដិច្ចវិហោ

[១៧៣] នីវរណីយំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណីយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ . . . ។ នីវរណីយទុកំ យថា លោ-
កិយទុកំ ឯវំ កាតតំ និទ្ធានាករណំ ។

ទ្ធិក្ខតំ កាមច្ឆន្ទេន ចតុក្ខតំ បដិយេន ច
ឧទ្ធចំ វិចីក្ខា ច ឧកោបេតេ សកី សកី
នីវរណានំ នីវរណេហិ អដ្ឋវិធំ បយោជនំ ។

នីវរណទុកស្ស មាតិកា វេធ កតា ។

នីវរណីយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងន-
អញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនភ្ន-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៧២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ . . . ក្នុងនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ និរណ័យទុកៈ ។

និរណ័យទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៧៣] និរណ័យធម៌ អាស្រ័យ នូវនិរណ័យធម៌ ទើបកើត
ឡើង . . . ។ និរណ័យទុកៈ យ៉ាងណា លោកិយទុកៈ បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើផ្សេងគ្នាឡើយ ។

ការប្រកបដោយកាមច្ចនៈពីរលើក ការប្រកបដោយបដិយៈ
បួនលើក ឧទ្ធច្ចៈ ១ វិចិកិញ្ច ១ ទាំងពីរនេះ មានការប្រកប
មួយលើក ។ ការប្រកបនូវពួកនិរណៈដោយពួកនិរណៈ
មានប្រការ ៨ (យ៉ាងនេះឯង) ។

មាតិកានៃនិរណ័យទុកៈ លោកប្រានធ្វើទុក ក្នុងទីនេះ ។

ចប់ និរណ័យទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នីវរណសម្បយុត្តទកំ

បដិច្ចវិញ្ញា

[១៧៤] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណ-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
. . . ។ នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណសម្ប-
យុត្តោ ខន្ធធ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ នីវរណ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មំ នីវរ-
ណវិប្បយុត្តោ ធម្មំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរ-
ណសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
ម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ នីវរណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា នីវរណវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ យាវ
អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា ។ នីវរណសម្បយុត្តញ្ច នីវរ-
ណវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធធ ធម្ម
មហាក្ខតេ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និស្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៧៤] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជានីវរណសម្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ ... ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
នូវនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
សម្មជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្ល ។ នីវរណសម្ប-
យុត្តធម៌ក្តី នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនីវរណសម្បយុត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជានីវរណសម្បយុត្តផង នូវចិត្តសម្មជានរូបផង នូវខន្ធ ២ ... ។
នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្មជានរូបផង អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ជានីវរណវិប្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ ... បដិសន្និ មានដរាប
ដល់ពួកមហាក្ខតខានក្តី ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណ-
សម្បយុត្តធម៌ផង នូវនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្មជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្លផង
នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

នីវរណសម្បយុត្តុកោ បដិច្ចវិហ

[១៧៥] លោកុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អធិបតិ-
យា បញ្ច នត្តិយា ទ្វេ វិគតេ ទ្វេ អវិគតេ បញ្ច ។

[១៧៦] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នលោកុប្បច្ចយា វិចិ-
កិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច អវិជ្ជា-
នីវរណំ ។ នីវរណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នលោកុប្បច្ចយា អលោកុកំ
នីវរណវិប្បយុត្តំ . . . យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ សង្ខតំ ។

[១៧៧] នលោកុយា ទ្វេ នអារម្មណោ តីណិ
នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ បញ្ច នសមនន្តរេ បញ្ច
នអញ្ញាមញ្ញា បញ្ច នឧបនិស្សយេ តីណិ នប្រេរជា-
តេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
នកម្ម ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នស្រ្តិ-
យេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្ប-
យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ
នោវិគតេ តីណិ ។

និវរណសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[១៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
ក្នុងវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[១៧៦] និវរណសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនិវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ និវរណ-
វិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនិវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ជានិវរណវិប្បយុត្ត ជាអហេតុកៈ . . . ដរាបដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧៧] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអពាមពាប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
ក្នុងនានតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៧៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
នអធិបតិយា បញ្ច នបុរេជាតេ ចត្តារិ នកម្មេ ទ្វេ
នវិចារកេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ
នោនតិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[១៧៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ។ បេ ។
... មក្កេ ឯកំ ។ បេ ។ .. អវិគតេ ទ្វេ ។
សហជាតវារោចិ ឯកំ កាតព្វោ ។

បច្ចយវិញ្ញា

[២០០] ជីវណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវណ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។
ជីវណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ជីវណវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធ
បច្ចយា តយោ ខន្ធវា ចិត្តសម្មជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ
... បដិសន្ធិ ឯកំ មហាក្កតំ វត្ថុំ បច្ចយា ជីវណ-
វិប្បយុត្តោ ខន្ធវា ។ ជីវណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
ជីវណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៧៨] ក្នុងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ... ក្នុងនិកាយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិកាយបុរោហិតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនិកាយកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិកាយបុកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនិកាយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិកាយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនិកាយនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិកាយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៩] ក្នុងនិកាយមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ បេ ។ ... ក្នុងនិកាយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ បេ ។ ... ក្នុង
និកាយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឯសហជាតវារៈ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យជាវារៈ ១ ចុះ ។

បប្បយវារៈ

[២០០] និវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ និវរណ-
វិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ឈនរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
ជានិវរណវិប្បយុត្ត នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ពួកនិវរណវិប្បយុត្តកន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងមហាក្ខត១ នឹងវត្ថុ ។ និវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹង-
ផ្អែក នឹងនិវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

នីវរណសម្បយុត្តក្កកេ បច្ចយវាវេ

វត្ថុំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធ ។ នីវរណវិប្ប-
យុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តោ ច នីវរណ-
វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធ មហាក្កតេ បច្ចយា
ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ។ នីវរណសម្បយុត្តក្កំ នីវរណវិប្ប-
យុត្តក្កំ ធម្មំ បច្ចហេ នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តំ ឯកំ
ខន្ធកា វត្ថុកា បច្ចយា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។
នីវរណសម្បយុត្តក្កំ នីវរណវិប្បយុត្តក្កំ ធម្មំ បច្ចយា
នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា
ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ។ នីវរណសម្បយុត្តក្កំ នីវរណវិប្ប-
យុត្តក្កំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តោ ច នីវរណ-
វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណ-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា បច្ចយា តយោ ខន្ធ
ទ្វេ ខន្ធ . . . នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហាក្កតេ
ច បច្ចយា ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធិ ។

និរណសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវិវា:

ពាក្យនិរណសម្បយុត្តកន្ល ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និរណសម្បយុត្តធម៌ក្តី
និរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនិរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពាក្យនិរណសម្បយុត្តកន្ល ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ និរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិរណសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងនិរណវិប្បយុត្តធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
ជានិរណសម្បយុត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ និរណវិប្ប-
យុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិរណសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងនិរណវិប្បយុត្តធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក
នឹងពួកនិរណសម្បយុត្តកន្លផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ និរណសម្ប-
យុត្តធម៌ក្តី និរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនិរណសម្បយុត្តធម៌
ផង នឹងនិរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជានិរណសម្បយុត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹង
ខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកនិរណសម្បយុត្តកន្ល
ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២០១) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិប-
តិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ ។ បេ ។ វិចារកេ ឯកំ
អវិគតេ នវ ។

(២០២) ជីវណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវណ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិ-
កិច្ចាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធេ បច្ចយា អ-
វិជ្ជាជីវណំ ។ ជីវណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវណ-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
តុកំ ជីវណវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ
ខន្ធា ចិត្តសម្បដ្ឋានញ្ច រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខា-
យតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ច-
យា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា ជីវណ-
វិប្បយុត្តោ ខន្ធា ។ ជីវណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
ជីវណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
វត្ថុំ បច្ចយា វិចិកិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ
មោហោ ។ ជីវណសម្បយុត្តញ្ច ជីវណវិប្បយុត្តញ្ច
ធម្មំ បច្ចយា ជីវណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២០១] កងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងការមណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ កងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។ បេ ។ កងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។

[២០២] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នីវរណ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជានុបផង ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ជានីវរណវិប្បយុត្ត ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុកាយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 កាយាយតនៈ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
 នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង

នីវរណសម្បយុត្តកុរោ សំសជ្ជិវិហោ

នហេតុប្បដ្ឋយា វិចីកិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
ខន្ទេ ច វត្តញ្ច បដ្ឋយា វិចីកិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[២០៣] នហេតុយា ចត្តារិ នអាម្មណោ តីណិ
។ មេ ។ នបុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេ-
វនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្ត
តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ លោនតិយា តីណិ លោវិគតេ
តីណិ ។

ឃំ ឥតរេ ទ្វេ កណាណាបិ
និស្សយវារោបិ កោតញ្ច ។

សំសជ្ជិវិហោ

[២០៤] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នីវ-
រណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២០៥] ហេតុយា ទ្វេ អាម្មណោ ទ្វេ សព្វត្ត
ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។

និវរណសម្បយុត្តទុកៈ សំសដ្ឋិវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ នហេតុ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២០៣] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ។ ថេ ។ ក្នុងនបរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ចាជ្ជា-
តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្ប-
ដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្ត-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ទាំង ២ ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋិវារៈ

[២០៤] និវរណសម្បយុត្តធម៌ លាយឡំ នឹងនិវរណសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៦] ជីវរណាសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ជីវ-
 រណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា
 វិចិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធេ សំសដ្ឋោ
 វិចិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ ។
 ជីវរណាវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ... ។

[២០៧] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ ន-
 បុរេជានេ ទ្វេ នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នយានេ
 ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាណាបិ

សម្បយុត្តវារោបិ កាតព្វា ។

បញ្ញាវិវា
 ហិ

[២០៨] ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណា-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ជីវរណាសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ម្យលានិ បុច្ឆិតព្វានិ ។
 ជីវរណាសម្បយុត្តោ ហេតុ ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូចានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ហេតុ

អភិធម្មចំណីក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២០៦) នីវរណសម្បយុត្តធម៌ លាយឡំ នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុជា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុជា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ លាយឡំ នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ . . . ។

(២០៧) កងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ កងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ កងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ កងនកមប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ កងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ កងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ កងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ កងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ទាំង ២ ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

(២០៨) នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បស្រាវជ្រាវចុះ ។ ពួកនីវរណសម្បយុត្តហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃពួកចិត្តសម្មជានរូប ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ពួកនីវរណសម្បយុត្តហេតុ

នីវរណសម្បយុត្តុក្កោ បញ្ញាវិហោ

សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ នីវរណវិប្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិសន្ធិ ។

(២០៧) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វាគំ
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាគោ ទិដ្ឋិ វិចីក្ខត្វា
 ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ អស្សាទេតិ អភិ-
 ទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាគោ ទិដ្ឋិ វិចីក្ខត្វា ឧទ្ធច្ចំ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វិចីក្ខត្វំ អារត្ត វិចីក្ខត្វា ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចំ
 ទោមនស្សំ ឧទ្ធច្ចំ អារត្ត ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ...
 វិចីក្ខត្វា ឧប្បជ្ជតិ ទោមនស្សំ អារត្ត ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... វិចីក្ខត្វា ... ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុប្បផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុប្បផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ជា
 បដិសន្ធិ ។

[២០៧] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល គ្រេកអរ រីករាយ ចំពោះរាគៈ
 រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិក្ខុច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ហេតុនោះ គ្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទិដ្ឋិ រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិក្ខុច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ វិចិក្ខុច្ចា ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចៈ
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវិចិក្ខុច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវឧទ្ធច្ចៈ ទិដ្ឋិ . . . វិចិក្ខុច្ចា កើតឡើង ទោមនស្ស កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវទោមនស្ស ទិដ្ឋិ . . . វិចិក្ខុច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ
 កើតឡើង ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នីវរណាសម្ប-
 យុត្តោ បហំនេ កិលេសេ^(១) បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពតោ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ កិលេសេ
 ជានន្តិ នីវរណាសម្បយុត្តោ ខន្ធនេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ
 អនត្តតោ វិបស្សន្តិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន នីវរណា-
 សម្បយុត្តចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ នីវរណាសម្ប-
 យុត្តោ ខន្ធនោ ឥន្ទ្រវិជញ្ញាណាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណា-
 ស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស យថាតត្ថបកញ្ញា-
 ណាស្ស អនាគតិសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ និ-
 វរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . . តំ បច្ចវេក្ខតិ
 បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . លាណា វុដ្ឋហិត្វា លាណំ . . .
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ . . . ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ . . . និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស
 ដលស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ . . . វត្ថំ នីវរណាវិប្បយុត្តោ ខន្ធនេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ

១ ម. នីវរណសម្បយុត្តំ បហំនិក្កិលេសំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
 ជានិវរណសម្បយុត្ត ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
 ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសន្សំហើយ
 ក្នុងកាលមុន ឃើញ នូវពួកនិវរណសម្បយុត្តកន្ល ថាមិនទៀង ជាទុក
 ជាអនត្តា ដឹង នូវចិត្ត នៃបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនិវរណសម្បយុត្តចិត្ត
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកនិវរណសម្បយុត្តកន្ល ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណ យថាកមបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណ-
 ប្បច្ច័យ ។ និវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបា-
 សថកម្ម . . . ពិចារណា នូវហេតុនោះ (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . .
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . . ពិចារណា នូវផល
 នូវព្រះនិព្វាន . . . ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា នូវគោ-
 ត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . .
 ឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ នូវពួកនិវរណវិប្បយុត្តកន្ល ថាមិនទៀង ជាទុក

នីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពេ

អនត្តតោ វិបស្សតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ យាវ
 អាវជ្ជនាយ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ
 ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាន
 ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... នីវរណវិប្បយុត្តោ ខន្ធភស្សា-
 ទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត វកោ ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ឆំ
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២១០] នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 វកំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ ករុំ កត្វា វ-
 កោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្ប-
 យុត្តាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរ-
 ណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសម្មដ្ឋា-
 នានំ រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុត្តិ-
 តត្ថំ នីវរណសម្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ

និរណសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

ជាអនត្តា ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ដរាបអំពីការជួនៈ ។ និរណ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ
 គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ក្នុងកាល
 មុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវិត្ត ... បុគ្គល
 ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនិរណវិប្បយុត្តកន្ល រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិក្ខា
 ឧទ្ធច្ចៈ ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ទូរហេតុនោះ ។

[២១០] និរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិ-
 បតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវ
 រាគៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈ
 នោះឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ និរណសម្បយុត្តាធិ-
 បតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណសម្បយុត្តកន្ល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 និរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ និរណសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុទ្ររូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
 ផងចុះ និរណសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្លផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសម្មជ្ជានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ជីវណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . .
 ឧបោសថកម្មំ . . . តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ
 សុចិណ្ណិនិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . អរិយា
 មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ករុំ កត្វា . . . ផលំ . . . និព្វានំ
 . . . និព្វានំ តោត្រកុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតាធិបតិ ជីវណា-
 វិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 ម្មជ្ជានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ជីវណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវណាសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . .
 ។ បេ ។ បុព្វេ . . . ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ជីវណា-
 វិប្បយុត្តោ ខន្ធានុ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ
 តំ ករុំ កត្វា រាតោ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃពួកចិត្តសម្បជានុប្បដ្ឋាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម-
 ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន
 ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយពិចារណា (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុង
 កាលមុន ... ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ
 ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល ... នូវ
 ព្រះនិព្វាន ... ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ
 និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នីវរណវិប្ប-
 យុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផ្សំ នៃពួកចិត្តសម្បជានុប្ប-
 ដ្ឋាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណ-
 សម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវ
 ទាន ... ។ បេ ។ ក្នុងកាលមុន ... នូវឈាន ... នូវចក្ខុ ...
 នូវវិត្ត ... ធ្វើ នូវពួកនីវរណវិប្បយុត្តកក្កន ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេក-
 អរ រីករាយ ពគៈ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជា
 ទីគោរព ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកោ បញ្ញាវិហោ

[២០០] នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ចយោ
បុរិមា បុរិមា នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិ-
មានំ នីវរណសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ អនន្តរវ្យាប្បយេន
បច្ចយោ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ^(១) នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធា
វដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ចយោ ឥន បុរិមា បុរិ-
មា នត្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នីវរណវិប្បយុត្តានំ
ខន្ធានំ អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ចយោ អនុលោមំ ជលស-
មាបត្តិយា អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
រវ្យាប្បយេន បច្ចយោ អាវដ្ឋនា នីវរណសម្បយុត្តានំ
ខន្ធានំ អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សម-
នន្តរវ្យាប្បយេន បច្ចយោ ។ សហជាតវ្យាប្បយេន បច្ច-
យោ អញ្ញាមញ្ញាប្បយេន បច្ចយោ និស្សយវ្យាប្បយេន
បច្ចយោ ។

១ ម. មូល បុច្ឆិតតា ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

[២១១] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្ល មុន ។ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្ល ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវ ពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្ល ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ (ខន្ធ ៣) មុន ។ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ល មុន ។ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ល ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 អនុលោមញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ ការជ្រុះ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្ល ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាបប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០២] ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្យបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្យបនិស្សយោ វាគំ ឧបនិស្សយ
 ទាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ ទោសំ ...
 មោវំ មាទំ ទិដ្ឋី ... បត្តនំ ឧបនិស្សយ ទាណំ
 ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ វាគោ ។ បេ ។ បត្តនា
 វាកស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរ្យប-
 និស្សយោ បកត្យបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្យប-
 និស្សយោ វាគំ ឧបនិស្សយ ទាណំ ទេតិ សីលំ ...
 ឧទោសថកម្មំ យាទំ វិបស្សនំ មក្កំ អភិញ្ញំ ... ស-
 មាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទោសំ ... បត្តនំ ឧបនិស្សយ
 ទាណំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ វាគោ
 ។ បេ ។ បត្តនា សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ កា-
 យិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មក្កស្ស
 ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១២] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សុបនិស្ស័យ អនន្តរូប-
និស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
នូវទោសៈ . . . នូវមោហៈ មានៈ និងទិដ្ឋិ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តី
ប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវ សង្ឃ រាគៈ ។ បេ ។
សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃរាគៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រា-
ថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
រាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម ញ្ញាំង
ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា . . . ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
នូវទោសៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យ នូវទាន
។ បេ ។ ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា
(ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃចញ្ញា កាយិកសុខ
កាយិទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ្យបនិស្សយោ
 អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ...
 ។ បេ ។ មគ្គំ... អភិញ្ញំ... សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ
 សីលំ... ។ បេ ។ បញ្ញំ... ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បា-
 ទេតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បញ្ញាយ មគ្គស្ស ធម្មសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវ-
 រណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ្យបនិស្សយោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ
 បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ
 ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិំ កណ្ណាតិ សីលំ...
 ។ បេ ។ បញ្ញំ... កាយិកំ... ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ កិណ្ឌតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រាគស្ស ទោសស្ស
 មោហាស្ស មាណស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្យូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខ-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . ។ បេ ។ ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា
. . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . .
។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្យូបនិស្ស័យ អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អា-
ស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . .
។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . កាយិកៈ . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនា-
សនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ និង
សេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២០៣) ជីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ អនត្តតោ វិបស្សតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិញាយ សោតនាតុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ធម្មវិញាយាស្ស ដោដ្ឋញ្ច-
 យតនំ កាយវិញាយាស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កា-
 យតនំ ធម្មវិញាយាស្ស កាយាយតនំ កាយវិញា-
 យាស្ស វត្ថុ ជីវរណវិប្បយុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ជីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រកោ
 ខោសោ មោហោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ជីវរណសម្ប-
 យុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(២០៤) ជីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។
 អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៣] នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេ-
ជាន ។ ការម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . ឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ
ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណ ផោជញ្ជាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុ-
បុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ធ
ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណ-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និង
វត្ថុបុរេជាន ។ ការម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . គ្រេកអរ រីក-
រាយ ចំពោះវត្ថុ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ (កើតឡើង) ព្រោះប្រាជ្ញា
នូវហេតុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណ-
សម្បយុត្តកន្ធ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

[២១៤] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ២ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ២ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហេ

(២០៥) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នីវរណសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ កាកាញានិ ។
 សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា នីវរណ-
 សម្បយុត្តោ ចេតនា ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូបានំ កក្កប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា នីវរណសម្ប-
 យុត្តោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កក្កប្ប ច រូបានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ចេត-
 នា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណខណិកា ។ សន្តិភំ ។ វិចារកប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

(២០៦) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ភ្នៀយប្បច្ចយេន បច្ចយោ លាណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ ។

និរវណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវរៈ

[២១៥] និរវណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរវណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ និរវណសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិតតប្ប
 ធ្វើផងចុះ ។ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត
 គឺ និរវណសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ និរវណសម្បយុត្តចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 និរវណសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ និរវណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនិរវណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានា
 ខណិកៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ
 មានវរៈ ១ ។

[២១៦] និរវណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរវណសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៧] នីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណា-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធីតំ ។ នីវរណាវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ នីវរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សន្និទ្ធីតំ ។ នីវរណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណាសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេ-
 ជាតំ វត្ថុ នីវរណាសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។

[២០៨] នីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណា-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវរ-
 ណាសម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធានំ តិណ្ណានំ ខន្ធានំ អត្ថិ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 នីវរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា នីវរ-
 ណាសម្បយុត្តោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បច្ឆាជាតា នីវរណាសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៧] និវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតំ និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ និវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ និវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកនិវរណសម្បយុត្តកន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២១៨] និវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជានិវរណសម្បយុត្ត ជា
 បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ និវរណសម្បយុត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនិវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនិវរណសម្ប-
 យុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មដានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកនិវរណសម្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ និវរណសម្បយុត្តធម៌

នីវរណសម្បយុត្តស្ស បញ្ញាវាព

នីវរណសម្បយុត្តស្ស ច នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណសម្បយុត្តោ
 ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច
 រូមានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនំ ទ្ធិន្នំ ខន្ធនំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សង្ខតំ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធពតិ តំ អារត្ត រកោ
 ទិដ្ឋិ វិចីកិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុំ នីវរ-
 ណសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នីវរណសម្បយុត្តោ ច នីវរណវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ
 នីវរណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ
 ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនំ ច វត្ថុ
 ច ទ្ធិន្នំ ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរ-
 ណសម្បយុត្តោ ច នីវរណវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ

និរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ផង នៃនិរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយ
អត្ថប្បច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជានិរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច័យ ខន្ធ ២ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២
ដោយអត្ថប្បច័យ ។ និរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត
អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ និរណវិប្បយុត្តធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់បុរេជាត
គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុ . . . ក្រេតកអរ រីករាយ ចំពោះវត្ថុ រាគៈ ទិដ្ឋិ
វិចិកិថា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ទូរហេតុ
នោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណសម្បយុត្តកន្ធ ដោយអត្ថប្បច័យ ។
និរណសម្បយុត្តធម៌ក្តី និរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនិរណ-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជានិរណសម្បយុត្តផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច័យ ខន្ធ ២ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២
ដោយអត្ថប្បច័យ ។ និរណសម្បយុត្តធម៌ក្តី និរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នីវរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា
 នីវរណាសម្បយុត្តា ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តស-
 ម្មដ្ឋានំ រូទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា
 នីវរណាសម្បយុត្តា ខន្ធា ច កតធិវិញ្ញាណេ អាហារេ
 ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
 ជាតា នីវរណាសម្បយុត្តា ខន្ធា ច រូបដីវិត្តិយញ្ច
 កដត្តារូទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២០៧) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិទាកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត
 នត្ថិយា ចត្តារិ វិកតេ ចត្តារិ អវិកតេ សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកនីវរណវិប្បយុត្ត-
កូនផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមដានរូប ដោយអត្ថិ-
ប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តកូនផង កតទ្បិញ្ញាអាហារ
ផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួក
នីវរណសម្បយុត្តកូនផង រូបជីវិត្រិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

[២១៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកាលសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរា:

[២២០] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ផល នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផល ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណ-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ក៏

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ជីវរណារិប្បយុត្តោ ធន ធម្មា ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធន ជីវរណា-
 រិប្បយុត្តោ ធន ធម្មា ជីវរណារិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ចុជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ វេទ្ធិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២២០] នបោត្តយា សត្ត នអារម្មណោ សត្ត
 នអធិបតិយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ
 សត្ត នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញោ បញ្ច ននិស្ស័-
 យេ បញ្ច នឱបនិស្ស័យេ សត្ត នបុរេជាតេ ធន ធន-
 មន្តេ សត្ត នសម្បយុត្តោ បញ្ច នរិប្បយុត្តោ ធម្មានិ
 លោអត្តិយា ធម្មានិ លោនត្តិយា សត្ត លោវិគតេ
 សត្ត លោអវិគតេ ធម្មានិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

- [២២១] ក្តីនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្តីនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្តីនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្តីនអពាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្តីននិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្តីនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្តីនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្តីនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តីនោតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្តីនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនោវិត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្តីនោអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

នីវរណនីវរណីយទុកេ បដិច្ចវិរោ

[២២២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណោ ចត្តារិ ...
នអធិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
ចត្តារិ នអញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ន-
មក្កេ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ លោ-
នត្ថិយា ចត្តារិ លោកិកតេ ចត្តារិ ។

[២២៣] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ចត្តារិ ...
អធិបតិយា បញ្ច អនុលោមគណនា កាកញ្ចា អវិ-
កតេ សត្ត ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណនីវរណីយទុកំ

បដិច្ចវិរោ

[២២៤] នីវរណាញោវ នីវរណីយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
នីវរណោ ចេវ នីវរណីយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា កាមច្ចន្តនីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធុនីវរណំ
ឧទ្ធុច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ។ ឃំ សព្វេ គណនា
វិភជិតញ្ច ។ នីវរណាធុកសនិសា និប្បនាគរណា ។

នីវរណនីវរណិយទុកៈ បដិប្បវិរៈ

[២២២] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២២៣] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ការរាប់ជាអនុលោម បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បច្ចំ នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ ។

នីវរណនីវរណិយទុកៈ

បដិប្បវិរៈ

[២២៤] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មិនមិច្ឆានីវរណៈ ឧទ្ធច្ននីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្នន្ត-
 នីវរណៈ ។ ការរាប់ទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីចែក យ៉ាងនេះចុះ ។
 ប្រហែលគ្នានឹងនីវរណទុកៈដែរ ឥតមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាឡើយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បញ្ញាវិវា

[២២៥] ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ធម្មោ ដីវ-
 រណាស្សទេវ ដីវរណិយស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ដីវរណានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ធម្មោ ដីវរណិយស្សទេវ-
 នោចដីវរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ដីវរណា ទេវ ដីវរណិយោច ហេតុ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ធម្មោ ដីវ-
 រណាស្សទេវ ដីវរណិយស្សច ដីវរណិយស្សទេវនោច-
 ដីវរណាស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ហេតុ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ដីវរណានព្វ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូទានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ដីវរណិយោទេវនោចដីវរណា
 ធម្មោ ដីវរណិយស្សទេវនោចដីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ដីវរណិយោទេវនោចដីវរណា
 ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ
 រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវាទៈ

[២២៥] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានីវ-
 រណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជានីវរណិយៈនិងជានេនីវរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជា
 នីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជា
 នីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈផង នៃធម៌
 ជានីវរណិយៈនិងជានេនីវរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃ
 ពួកនីវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជានីវរណិយៈនិងជានេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណិយៈនិង
 ជានេនីវរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានីវរណិយៈនិងជា
 នេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិ ។

និរណនិរណីយទុកេ បញ្ញាវិហ

[២២២] និរណោ ចេវ និរណីយោ ច ធម្មោ និរណាស្ស ចេវ និរណីយស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ និរណោ អារត្ត និរណោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

មូលំ បុត្តិតតំ និរណោ អារត្ត និរណីយោ ចេវ នោច និរណោ ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុត្តិតតំ និរណោ អារត្ត និរណោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

និរណីយោ ចេវ នោច និរណោ ធម្មោ និរណីយស្ស ចេវ នោច និរណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ អារត្ត រាគោ ទិដ្ឋិវិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានំ . . . ឈានា អរិយា កោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វេនានំ . . . បហំនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ភិតេ កិលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . និរណីយោ ចេវ នោច និរណោ ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ ។ បេ ។ នោមនស្សំ . . .

និរិណនិរិណាយុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២២៦] ធម៌ ជានិរិណៈនិងជានិរិណាយៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជានិរិណៈនិងជានិរិណាយៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួក
និរិណៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឬពួកនិរិណៈ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីស្តារផងចុះ ។ ពួកខ្លួន ជានិរិណាយៈនិងជានោនិរិណៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រាណ ឬពួកនិរិណៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្តារផងចុះ
ពួកនិរិណៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឬពួក
និរិណៈ ។ ធម៌ ជានិរិណាយៈនិងជានោនិរិណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជានិរិណាយៈនិងជានោនិរិណៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឬ
ទាន ... ឬសីល ... ធ្វើ ឬខុបោសថកម្ម ហើយពិចារណា ឬ
ខុបោសថកម្មនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិត្តិយា ខុទ្ទច្ចៈ និង
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឬហេតុនោះ (ឬពួកអំពើ) ដែល
ខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពើឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ពិចា-
រណា ឬគោត្រក្ខ ឬវេទនាៈ ... ឬពួកកិលេស ដែលខ្លួនលះ
បង់ហើយ ... ឬពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ... ឬ
ពួកកិលេស ដែលខ្លួនដកឡើងព្រមហើយ ក្នុងកាលមុន ... ឬចក្ខុ
... ឬវត្ថុ ... ឬពួកខ្លួន ជានិរិណាយៈនិងជានោនិរិណៈ ថាមិន
ទៀង ... ឃើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ ។ បេ ។ ទោមនស្ស ...

អភិធម្មចិណ្ឌិត អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទិព្វេន ចក្កុនា ... យាវ អាវុជ្ជនា តាវ កាតញ្ចា ។
 ជីវណិយោចេវ នោចជីវណោ ធម្មោ ជីវណស្សចេវ-
 ជីវណិយស្សច ធម្មស្ស អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នាទំ ... សីលំ ... ឧចោសថកម្មំ ... បុព្វ
 សុចិណ្ណានិ ... លាណា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 ជីវណិយោចេវ នោចជីវណោ ខន្ធអស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អាវត្ត វាតោ ទិដ្ឋិ វិចិត្តិត្វា ឧទ្ធច្ចំ ទោ-
 មនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ ជីវណិយោចេវ នោចជីវណោ
 ធម្មោ ជីវណស្សចេវ ជីវណិយស្សច ជីវណិយស្ស-
 ចេវ នោចជីវណស្ស ច ធម្មស្ស អាម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នាទំ ... សីលំ ... ឧចោសថកម្មំ ...
 បុព្វ សុចិណ្ណានិ ... លាណា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 ជីវណិយោចេវ នោចជីវណោ ខន្ធអស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អាវត្ត ជីវណោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឃំ ឥតរេបិ តីណិ កាតញ្ចា ។ អា-
 វម្មណាសទិសា អធិបតិ ។ បុរេជាតម្បិ អាម្មណាស-
 ទិសំ ។ ឧបទិស្សយេបិ លោកុត្តរំ ន កាតតំ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយទិព្វចក្ខុ ... ការនឹករំលឹក (មាន) ត្រឹមណា បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ
ត្រឹមណោះ ។ ធម៌ ជានិវរណិយៈនិងជានោនិវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណិយៈ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ គឺ នូវ
ទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... (នូវពួកអំពើ) ដែល
ខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ...
នូវវត្ថុ ... បុគ្គល គ្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ ជានិវរណិយៈ
និងជានោនិវរណៈ រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ និងពោមនស្ស
កើតឡើង ព្រោះប្រាណ រូបិហេតុនោះ ។ ធម៌ ជានិវរណិយៈ
និងជានោនិវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណិយៈ
ផង នៃធម៌ ជានិវរណិយៈនិងជានោនិវរណៈផង ដោយការម្សុណប្ប-
ច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... (នូវ
ពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ...
នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... បុគ្គល គ្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ
ជានិវរណិយៈនិងជានោនិវរណៈ ពួកនិវរណៈក្តី ពួកសម្បយុតកកន្តក្តី
កើតឡើង ព្រោះប្រាណ រូបិហេតុនោះ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ នូវវារៈទាំង
៣ ដទៃ យ៉ាងនេះចុះ ។ អធិបតិប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងការម្សុណប្បច្ច័យ
ដែរ ។ សូម្បីបុរេជាតប្បច្ច័យ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងការម្សុណប្បច្ច័យដែរ ។
បណ្ឌិត មិនត្រូវធ្វើ នូវលោកុត្តរៈ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យឡើយ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកេ បដិប្បវាណេ

សង្ខតំ ។ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។ យថា នីវរណាទុកំ ឯវំ
បច្ចុវេក្ខិត្តា កាតតំ ។

នីវរណនីវរណិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកំ

បដិប្បវាណេ

[២២៧] នីវរណាញោវ នីវរណសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្ធនីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធនីវរណំ
ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ចក្កំ សព្វេបិ នី-
វរណា កាតត្យា ។ នីវរណាញោវ នីវរណសម្បយុត្តញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច នីវរណសម្បយុត្តោចេវ នោចនីវរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណោ បដិច្ច សម្ប-
យុត្តកា ខន្ធា ។ នីវរណាញោវ នីវរណសម្បយុត្តញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច នីវរ-
ណសម្បយុត្តោចេវ នោចនីវរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ
ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្ធនីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធនីវរណំ
ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
ចក្កំ ។ នីវរណសម្បយុត្តញ្ចោវ នោចនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវិវាហៈ

សេចក្តីបំប្រញ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។ នីវរណ-
ទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីពិចារណា ហើយធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ នីវរណនីវរណយទុកៈ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវិវាហៈ

[២២៧] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ
អាស្រ័យ នូវកាមច្ននីវរណៈ នីវរណៈទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្ត និងជានោនីវរណៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ត អាស្រ័យ នូវពួក
នីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណនិងជានីវរណៈសម្បយុត្តក៏ ជានីវរណ-
សម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជា
នីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មីន-
មិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ និងពួកសម្បយុត្តកក្កន្ត
អាស្រ័យ នូវកាមច្ននីវរណៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាចក្ក ផងចុះ ។
ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវ-
 ណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធេ ... ។
 ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវ-
 រណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ខន្ធេ
 បដិច្ច ជីវរណា ។ ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវ-
 ណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវរណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោ-
 ន ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោច-
 ជីវរណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ជីវរណា ច
 ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ ជីវរណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ជី-
 វរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ធម្មំ បដិច្ច ជីវ-
 រណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា កាមច្ឆន្តជីវរណោ សម្បយុត្តោន ច ខន្ធេ
 បដិច្ច វិនិច្ឆ័យជីវរណំ ឧទ្ធច្ឆជីវរណំ អវិជ្ជាជីវរណំ
 ចក្កំ ។ ជីវរណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ជីវរណ-
 សម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ធម្មំ បដិច្ច ជីវ-
 រណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិ-
 វរណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនិវរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ។ ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវ-
 រណសម្បយុត្តក្តី ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ផង ពួកនិវរណៈផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជា
 និវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណៈនិងជា
 និវរណសម្បយុត្តផង ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ បីនមិទ្ធនិវរណៈ ឧទ្ធច្ចនិវរណៈ អវិជ្ជា-
 និវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចនិវរណៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 បណ្ឌិត (គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្ត
 និងជានោនិវរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្ប-
 យុត្តផង ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈផង ទើបកើតឡើង

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណសម្បយុត្តញ្ចេវ នោចនីវរណំ
 ឯកំ ខុទ្ទកំ នីវរណោ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធេ . . . ។ នីវរណញ្ចេវ នីវរណសម្បយុត្តញ្ចេវ នីវរណ-
 សម្បយុត្តញ្ចេវ នោចនីវរណញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណា-
 បេវ នីវរណសម្បយុត្តោ ច នីវរណសម្បយុត្តោបេវ នោ-
 ចនីវរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណ-
 សម្បយុត្តញ្ចេវ នោចនីវរណំ ឯកំ ខុទ្ទកំ កាមច្ចន្តនីវ-
 រណញ្ចេវ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បីនមិទ្ធិនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវ-
 រណំ អវិជ្ជានីវរណំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ចក្កំ ។ សន្និទ្ធិ ។

[២២៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ សត្វត្តេ នវ កេម្មេ នវ អាហារេ នវ
 អវិគតេ នវ ។

[២២៩] នីវរណញ្ចេវ នីវរណសម្បយុត្តញ្ចេវ ធម្មំ
 បដិច្ច នីវរណាបេវ នីវរណសម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តា នីវរណំ បដិច្ច
 អវិជ្ជានីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ បដិច្ច អវិជ្ជានីវរណំ ។
 នីវរណសម្បយុត្តញ្ចេវ នោចនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរ-
 ណាបេវ នីវរណសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានីវរណសម្ប-
 យុត្តនិងជានោនីវរណៈផង នូវពួកនីវរណៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។
 ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្តក្តី ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជា
 នោនីវរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត
 ផង ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ជាបីនម្ពនីវរណៈ ឧទ្ធច្ននីវរណៈ និងអវិជ្ជា-
 នីវរណៈ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ
 ផង នូវកាមច្ននីវរណៈផង នូវខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត (គប្បីធ្វើ) ឲ្យ
 ជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២២៨] ក្តីហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្តីអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្តីកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្តីអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២២៩] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចក្ខន្ធនីវរណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ
 អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ននីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធ បដិច្ច អវិជ្ជានិវរណំ ។ និវរណាញោ និវរណា-
 សម្បយុត្តញ្ច និវរណសម្បយុត្តញ្ចោ នោចនិវរណញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច និវរណោបេវ និវរណសម្បយុត្តោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិញ្ញានិវរណញ្ច សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច អវិជ្ជានិវរណំ ឧទ្ធច្ចនិវរ-
 ណញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច អវិជ្ជានិវរណំ ។
 សង្ខតំ ។

[២៣០] នហេតុយា តីណិ នអធិបតិយា នវ
 នប្បវេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេវនេ នវ
 នកក្ខេ តីណិ នវិហាកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

[២៣១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតិយា នវ ។
 សង្ខតំ ។ ... នវិប្បយុត្តេ នវ ។

[២៣២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ តីណិ ...
 អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ សព្វត្ថ តីណិ មគ្គ
 តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធមិ ជានិវរណៈនិងជានិវរណ-
 សម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធមិ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្តផង ជា
 និវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខានិវរណៈផង នូវពួក
 សម្បយុត្តកុន្ធផង អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ច្ចនិវរណៈផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកុន្ធផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៣០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ។

[២៣១] ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[២៣២] ក្នុងនអាម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ . . . ក្នុងនអនន្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនប្បដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកោ បញ្ញាវិពោ

ឃុំ សហជាតវារោមិ បច្ចយវារោមិ និស្ស-
យវារោមិ សំសដ្ឋវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ
បដិច្ចវារសទិសា និដ្ឋានាការណា ។

បញ្ញាវិពោ

[២៣៣] នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោ ធន
ធម្មោ នីវរណស្សចេវ នីវរណសម្បយុត្តស្សធន ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណោចេវ នីវរណសម្ប-
យុត្តោ ធន ហេតុ សម្បយុត្តកានំ នីវរណានំ ហេតុ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោចេវ នីវរណសម្ប-
យុត្តោ ធន ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្សចេវ នោ ធននីវរ-
ណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណា-
ចេវ នីវរណសម្បយុត្តោ ធន ហេតុ នីវរណសម្បយុត្តានំ
ឧត្តានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោចេវ-
នីវរណសម្បយុត្តោ ធន ធម្មោ នីវរណស្សចេវ នីវរណ-
សម្បយុត្តស្សធន នីវរណសម្បយុត្តស្សចេវ នោ ធននីវរ-
ណស្ស ធន ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរ-
ណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោ ធន ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
ឧត្តានំ នីវរណានក្ក ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

សហជាតវារៈក្តី បច្ចុយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី
សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ មិន
មានការធ្វើឱ្យផ្សេងគ្នាទេ ។

បញ្ញាវិវាទៈ

(២៣៣) ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
ហេតុ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្លឹ-
វរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃពួកនីវរណសម្បយុត្តក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិង
ជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្ប-
យុត្តផង ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកហេតុ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកនីវរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២៣៤) ជីវរណោចេវ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ច

ធម្មោ ជីវរណាស្សចេវ ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ជីវរណោ អារត្ត ជីវរ-
 ណា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ^(១) ជីវរណោ អារត្ត
 ជីវរណាសម្បយុត្តោ នោចជីវរណា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 ម្យលំ បុច្ឆិតតំ ជីវរណោ អារត្ត ជីវរណា ច សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោ-
 ចជីវរណោ ធម្មោ ជីវរណាសម្បយុត្តស្សចេវ នោចជីវរ-
 ណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ជីវរ-
 ណាសម្បយុត្តោចេវ នោចជីវរណោ ខន្ធ អារត្ត ជីវរ-
 ណាសម្បយុត្តោចេវ នោចជីវរណា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 ម្យលានិ បុច្ឆិតតានិ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 ជីវរណោ ខន្ធ អារត្ត ជីវរណា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ជីវរណា-
 សម្បយុត្តោចេវ នោចជីវរណោ ខន្ធ អារត្ត ជីវរណា ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ជីវរណោចេវ ជី-
 វរណាសម្បយុត្តោ ច ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោចជីវរ-
 ណោ ច ធម្មោ ជីវរណាស្សចេវ ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

១ ម. ម្យលំ កាតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣៤] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយ ការម្សុណប្បច្ច័យ គឺ
ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកនីវរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកនីវរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រា
វជ្រាវចុះ ពួកនីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ
នូវពួកនីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ដោយ ការម្សុណ-
ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ កើតឡើង
ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ។ មូល
ទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ។ ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ។ ពួក
នីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ
ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជា
នីវរណសម្បយុត្តក្តី ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយ ការម្សុណប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈៗ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហោ

[២៣៥] នីវរណោ ចេវ នីវរណាសម្បយុត្តោ ច
 ធម្មោ នីវរណស្ស ចេវ នីវរណាសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ។
 តីណី កុក្ការម្មណាយេវ ។ នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ-
 នោ ច នីវរណោ ធម្មោ នីវរណាសម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ-
 ច នីវរណស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច នីវរណោ ខន្ធកុក្ក កត្វា
 នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច នីវរណោ ខន្ធកុក្ក ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 សហជាតាធិបតិ នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច នីវរណា-
 ធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធកុក្ក អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ម្ធាណិ បុច្ឆិតត្វាណិ ។ នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ-
 នោ ច នីវរណោ ខន្ធកុក្ក កត្វា នីវរណោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 សហជាតាធិបតិ នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច នីវរណា-
 ធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ នីវរណាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច នីវរណោ ខន្ធកុក្ក
 កត្វា នីវរណោ ច សម្បយុត្តកាណំ ច ខន្ធកុក្ក ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ សហជាតាធិបតិ នីវរណាសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច នី-
 វរណោ ធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធកុក្ក នីវរណោ ធម្មា

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

(២៣៥) ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយអធិបតិប្បច័យ បាន
ដល់ការម្មណាធិបតិ ។ វារៈទាំង ៣ បានដល់គុការម្មណ៍ហ្នឹងឯង ។
ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរ-
ណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ ដោយអធិបតិប្បច័យ បានដល់ការម្ម-
ណា ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ជា
នីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ
ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ ឲ្យជាទីគារព ។ ឯសហជា-
តាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត
គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ។ ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជា
នីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ ឲ្យជាទីគារព សហជាតាធិបតិ គឺ
អធិបតិ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ ជាបច្ច័យនៃ ពួកសម្បយុត្ត-
កនីវរណៈ ដោយអធិបតិប្បច័យ ។ ពួកនីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានេនីវរណៈ
ឲ្យជាទីគារព សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជានីវរណសម្បយុត្តនិង
ជានេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកនីវរណៈផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ជីវរណោចេវ ជីវរណា-
សម្បយុត្តោ ច ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ លោ ចជីវរណា
ច ធម្មា ជីវរណាស្សចេវ ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស ច
ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណាធិ-
បតិ ។ ភីណិ ។

[២៣៦] អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារជ្ជនាបិ
វុដ្ឋានម្បិ នត្តិ សព្វត្ត បុរិមា បុរិមា កាកត្យា ។ សម-
នន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ សហជាតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ នវ ។ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។
និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ នវ អារម្មណាសទិសំ វិកុដ្ឋោ នត្តិ ។
អាសេវនប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៣៧] ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ លោ ចជីវរណា
ធម្មា ជីវរណាសម្បយុត្តស្សចេវ លោ ចជីវរណាស្ស
ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ជីវរណាសម្បយុត្តា-
ចេវ លោ ចជីវរណា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលានិ បុត្តិកញ្ញានិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្តក្តី ជា
នីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណៈនិង
ជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ ។
គឺ មានវារៈ ៣ ។

(២៣៦) ជាបច្ច័យ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការវដ្តនៈក្តី វដ្តនៈក្តី
មិនមានទេ (ពួកខន្ធ) មុន ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។
ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាមប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ដូចគ្នានឹងការម្ម-
ណប្បច្ច័យដែរ វិភង្គី មិនមានទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ ។

(២៣៧) ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
ចេតនា ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្នាចុះ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទ្រព្យ បញ្ញាវិញ

នីវរណសម្បយុត្តទ្រព្យ ទោតនីវរណា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកាណំ នីវរណាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នីវរណសម្បយុត្តទ្រព្យ ទោតនីវរណា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកាណំ ខន្ធាណំ នីវរណានត្ថ កម្មប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។

[២៣៨] នីវរណសម្បយុត្តទ្រព្យ ទោតនីវរណា
 ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្ស ទោតនីវរណស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។ ឥន្ទ្រិ-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។ ឈានប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ភីណិ ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។
 សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អត្ថិប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នវ ។ នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ វិក
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អវិកតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នវ ។

[២៣៩] ហេតុយា ភីណិ អាម្មណោ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 អាសវនេ នវ កម្មេ ភីណិ អាហារេ ភីណិ ឥន្ទ្រិយេ

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ចេតនា ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតនា ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធនិង នៃពួកនីវរណៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៣៨] ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយណាមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្មយុត្តេ នវ
អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

[២៤០] នីវរណោចេវ នីវរណាសម្មយុត្តោ ច
ធម្មោ នីវរណាស្សចេវ នីវរណាសម្មយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឃំ នវចិ
តិសុ បទេសុ បវិវត្តតព្វា ។

[២៤១] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ គោ-
អវិគតេ នវ ។

[២៤២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ ...
នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នមក្កេ តីណិ នវិញ្ញ-
យុត្តេ តីណិ គោនត្តិយា តីណិ គោវិគតេ តីណិ ។

[២៤៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ...
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។ ...
អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤០] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
វារៈទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីប្រែត្រឡប់ ក្នុងបទទាំង ៣ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៤១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៤៣] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ ... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា
បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុក ។

បរាមាសទុកេ បដិច្ចវាវោ

នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកំ

បដិច្ចវាវោ

(២៤៤) នីវរណវិប្បយុត្តំ នីវរណិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 នីវរណវិប្បយុត្តោ នីវរណិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា នីវរណវិប្បយុត្តំ នីវរណិយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ...
 បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្តំ ។ យថា ច្ចុទ្ធសន្តរទុកេ លោកិយ-
 ទុកំ ឯវំ កាតតំ និទ្ធានាករណំ ។

នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសទុកំ

បដិច្ចវាវោ

(២៤៥) បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច លោបរាមាសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បរាមាសំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ លោបរាមាសំ
 ធម្មំ បដិច្ច លោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា លោបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា មហាក្ខតា ។ លោបរាមាសំ ធម្មំ

បរាមាសទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(២២២) ធម៌ ជានីវរណវិប្បយុត្តនិងជានីវរណិយៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជានីវរណវិប្បយុត្តនិងជានីវរណិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានីវរណវិប្បយុត្តនិងជានីវរណិយៈ នូវខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ លោកិយទុកៈ កងចូឡនូវទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាឡើយ ។
 ចប់ នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកៈ ។

បរាមាសទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(២២៥) នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមាសៈ ។ នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោ-
 បរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាបរាមាសៈ នូវខន្ធ ២
 . . . បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ពួកមហាក្ខត ។ បរាមាសធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិច្ច បរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោបរាមាសេ ខន្ធិ បដិច្ច បរាមាសោ ។ នោបរា-
 មាសំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោបរាមាសំ ឯកំ
 ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បរាមាសោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធិ ... ។ បរាមាសញ្ច នោបរាមា-
 សញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នោបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច បរាមា-
 សញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធិ ... ។

[២២៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ បញ្ច
 សព្វត្ថ បញ្ច វិចារតេ ឯកំ អវិចារតេ បញ្ច ។

[២២៧] នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមា-
 សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ នោ-
 បរាមាសំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុ-
 ដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធិ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា វិចិកិត្តាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធិ
 បដិច្ច វិចិកិត្តាសហគតោ ឧទ្ធិច្ចុសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 បកមាសៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោបកមាសក្នុង ។ បកមាសធម៌ក្តី នោ-
 បកមាសធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង បកមាសៈផង ចិត្តសម្បជានុប្បដ្ឋាន អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាសៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នោបកមាសធម៌
 អាស្រ័យ នូវបកមាសធម៌ផង នូវនោបកមាសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្បជានុប្បដ្ឋាន អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាសៈផង នូវបកមាសៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

[២៤៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[២៤៧] នោបកមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្បជានុប្បដ្ឋាន
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ មិនមែនជាបកមាសៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 អហេតុកៈសន្តិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

បរាមាសទុកេ បដិច្ចវារោ

[២៤៨] បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច លោបរាមាសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បរាមាសំ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ លោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 លោបរាមាសេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា ។ បរាមាសញ្ញ លោបរាមាសញ្ញ ធម្មំ
 បដិច្ច លោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្ប-
 ច្ចយា បរាមាសញ្ញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[២៤៩] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
 នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ
 នសង្ក្រិយេ ឯកំ នលារនេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្ប-
 យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច លោនត្តិយា តីណិ
 លោវិតតេ តីណិ ។

បរាមាសទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២៤៨] នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវ
 បរាមាសៈ ។ នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោបរាមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប ដរាបដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាបរាមាសៈ ។ នោបរា-
 មាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌ផង នូវនោបរាមាសធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវ
 បរាមាសៈផង នូវពួកសម្បយត្តកក្ខន្ធផង ។

[២៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាមប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតិប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសវិន-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥០] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ ...
នអធិបតិយា បញ្ច នវិចារកេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ តី-
ណិ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោនតិយា តីណិ នោវិគតេ
តីណិ ។

[២៥១] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
អនន្តរេ ឯកំ សព្វត្ត ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។
សហជាតវារោចិ បដិច្ចវារសទិសោ ។

បបូយវិវោ

[២៥២] បរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា នោបរាមា-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសំ បច្ច-
យា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ នោ-
បរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា
តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទេ ខន្ទេ ... បដិ-
សន្ធិ យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា វត្ថុំ បច្ចយា នោប-
រាមាសា ខន្ធា ។ នោបរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមា-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោបរាមាសេ
ខន្ទេ បច្ចយា បរាមាសោ វត្ថុំ បច្ចយា បរាមាសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥០] កងនិកាយមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... កងនិកាយសតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ កងនិកាយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 កងនិកាយសម្បយត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងនិកាយវិប្បយត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 កងនិកាយនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងនិកាយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥១] កងនិកាយមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនិហេតុប្បច្ច័យ
 ... កងនិកាយអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កងនិកាយបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ១ កងនិកាយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បឋមវិវរៈ

[២៥២] នោបរាមាសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយត្ថកកន្លង ចិត្តសម្បជានុ
 រូបផង ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាស : ។ នោបរាមាសធម៌ ពឹងផ្អែក, នឹង
 នោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសម្បជានុរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាបរាមាស :
 នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ដកបដិសន្ធិពួកមហាក្ខត ខាងកង ពួក
 នោបរាមាសកន្លង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ បរាមាសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ បរាមាស :
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោបរាមាសកន្លង បរាមាស : ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

បរាមាសទុកេ បច្ចយវារោ .

នោបរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសោ ច នោបរា-
 មាសោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា នោបរា-
 មាសំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា បរាមាសោ
 ច ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទ្រេ ខន្ធេ . . . វត្ថុំ បច្ចយា
 បរាមាសោ មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ វត្ថុំ
 បច្ចយា បរាមាសោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។
 បរាមាសញ្ច នោបរាមាសញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នោបរា-
 មាសោ ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា នោបរាមាសំ
 ឯកំ ខន្ធឯ បរាមាសញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សម្មជ្ជានំ រូបំ ទ្រេ ខន្ធេ . . . បរាមាសញ្ច សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធេ បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ បរា-
 មាសញ្ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ
 បរាមាសញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា នោបរាមាសា ខន្ធា ។
 សង្ខតំ ។

[២៥៣] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច អធិ-
 បតិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច វិចារកេ ឯកំ អវិកតេ
 បញ្ច ។

បរាមាសទុកៈ បច្ចយវារៈ

បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោបរាមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា ផង បរាមាសៈផង ចិត្តស-
 មដានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធទ មិនមែនជាបរាមាសៈ នឹងខន្ធល ។ . . .
 បរាមាសៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត
 បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោបរាមាស-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសធម៌ផង នឹងនោបរាមាសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា ក្តី ចិត្តសមដានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធទ
 មិនមែនជាបរាមាសៈផង នឹងបរាមាសៈផង នឹងខន្ធល ។ . . . ចិត្តសមដា-
 នរូប ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកកន្តផង ចិត្តសមដា-
 នរូប ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាបរាមាសៈ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[២៥៣] ក្តីហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្តីអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្តីអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្តីបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៥ ក្តីវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្តីអវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ។

អរិយធម៌ជីវិត អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥៤] លោមភមាសំ ធម្មំ បច្ចុយា លោមភ-
 មាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចុយា អហេតុកំ
 លោមភមាសំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្រេ ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បជិសន្តិ
 យាវ អសញ្ញាសត្តា ធម្មាយតនំ បច្ចុយា ធម្មវិញ្ញាណំ
 កាយាយតនំ បច្ចុយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចុយា
 អហេតុកា លោមភមាសា ខន្ធា វិចិត្តិញ្ញាសហតតេ
 ឧទ្ធច្ចុសហតតេ ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចុយា វិចិត្តិញ្ញាស-
 ហតតេ ឧទ្ធច្ចុសហតតេ មោហោ ។ សង្ខត្តំ ។

[២៥៥] នហេតុយា ឯកំ នអាម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ ។ បេ ។ នឧប-
 ទិស្សយេ តីណិ នបុរេជានេ បញ្ច នបញ្ញាជានេ បញ្ច
 នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច
 នអាហារេ ឯកំ នស្រ្រ្មិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
 នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច
 នោនត្តិយា តីណិ នោវិចតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥២] នោបកមាសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោបកមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុប្បដ្ឋាន
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាសៈ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ...
 អហេតុកប្បដ្ឋាននិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
 នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកខន្ធ មិន
 មែនជាបកមាសៈ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីប្រញ ។

[២៥៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរវ្យដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជា-
 តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេ-
 វនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ នកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិពោ

[២៥៦] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ តីណិ ...
ន អធិបតិយា បញ្ច ។ ឯវំ សព្វត្ថ កាតតំ ។

[២៥៧] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
អវិគតេ ឯកំ ។

និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសង្ការោ

[២៥៨] បរាមាសំ ធម្មំ សំសង្កា នោបរា-
មាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសំ
សំសង្កា សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ ឯវំ បញ្ច បញ្ញា
កាតព្វា អរូបេយេវ ។

សំសង្ការោចិ សម្បយុត្តវារោចិ ឯវំ កាតព្វា ។

បញ្ញាវិពោ

[២៥៩] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នោបរាមាសោ ហេ-
តុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសម្បដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ
បរាមាសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២៥៦] ក្នុងនាមអរហន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនាមអរហន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
បច្ច័យទាំងអស់ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៥៧] ក្នុងនាមអរហន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

និស្សយវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្កេតៈ

[២៥៨] នោបរាមាសធម៌ លាយឡំ នឹងបរាមាសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន លាយឡំ នឹង
បរាមាសៈ ។ បញ្ញា ៥ ក្នុងអរូប បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះដែរ ។
សំសង្កេតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

[២៥៩] នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោបរាមាសា ហេតុ បរាមាសស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្ម
 នោបរាមាសស្ស ធម្ម ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ នោបរាមាសា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 បរាមាសស្ស ធម្ម ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ្ច រូនានំ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២២០] បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្ម-
 ស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បរាមាសំ អារត្ត
 បរាមាសោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ មូលានំ កាតព្វានំ ។ បរា-
 មាសំ អារត្ត នោបរាមាសា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ បរា-
 មាសំ អារត្ត បរាមាសោ ធម្ម សម្បយុត្តកា ធម្ម ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នានំ . . . សី-
 លំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ បដ្ឋវេក្ខតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រាតោ វិចិត្តញ្ច ឧទ្ធច្ចំ
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ បុត្រេ សុចិណ្ណានំ . . . យានា
 វុដ្ឋហិត្វា យានំ . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បដ្ឋ-
 វេក្ខន្តិ ដលំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ និព្វានំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ និព្វានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកហេតុ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរា-
មាសធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាបរាមាសៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃបរាមាសៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋ-
នរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(២៦០) បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសៈ ប្រាវត្ត នូវបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ។
មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ពួកខន្ធ មិនមែនជាបរា-
មាសៈ ប្រាវត្ត នូវបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ។ បរាមាសៈក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រាវត្ត នូវបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ។ នោបរាមា-
សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល
នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា
នូវអំពើនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ វិចិកិច្ចា ខ្ពង់ខ្ពស់ ទិដ្ឋិទោមនស្ស
កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវអំពើនោះ (នូវអំពើទាំងឡាយ) ដែល
ខ្ពង់ខ្ពស់ហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន (ពិចារណា)
នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន

បរាមសុត្តន្ត បញ្ញាវិញ្ញាណ

គោត្រកុស្ម វោទានស្ម មត្តស្ម ធលស្ម អាវជ្ជនាយ
 អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នោបរាមសេ
 បហំនេ កំលេសេ ... វិត្តម្ហិតេ កំលេសេ ...
 បុព្វេ ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... នោបរាមសេ ខន្ធ
 អនិច្ចតោ វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អាត្ម
 រាគោ វិចិកិច្ចា ឧទ្ធច្ចំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុយា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្តិ
 សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន នោបរាមសេ ចិត្តស-
 មន្តិស្ម ចិត្តំ ជានាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនស្ម អាគិញ្ញញ្ញាយតនំ លេសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនស្ម រូមាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ម ដោជ្ជ-
 ញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ម នោបរាមសោ ខន្ធ ឥន្ទ្រ-
 វិចញ្ញាណស្ម ចេតោបរិយញ្ញាណស្ម បុព្វេនិវាសា-
 នស្មតិញ្ញាណស្ម យេវាកម្មបកញ្ញាណស្ម អនាគត-
 សញ្ញាណស្ម អាវជ្ជនាយ អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោបរាមសោ ធម្មោ បរាមសស្ម ធម្មស្ម
 អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... តំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
 អាត្ម ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ... ណាមា ... ។ បេ ។

បរាមាសទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ ផល និងអាវជ្ជនៈ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួកកិលេស មិនមែនជាបរាមាសៈ ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែលសន្តត្តសន្តិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . (ព្រះអរិយៈ) ពិចារណាឃើញ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាបរាមាសៈ ថាមិនឡើង ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ វិចិក្ខា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវហេតុនោះ (ព្រះអរិយៈ) ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយបរាមាសចិត្ត ដោយចេតោបរិយញាណ អាកាសានញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញាណញាយតនៈ អាកាសញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញាណញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញាណផោជញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញាណ ពួកខន្ធ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ យថាភម្មបុគ្គញាណ អនាគតំសញាណ និងការពិចារណា ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . . ត្រេកអរ រីករាយ និងអំពើនោះ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវអំពើនោះ ក្នុងកាលមុន . . . អំពើឈាន . . . ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចក្កំ... វត្ថុំ... លោមរាមាសេ ខន្ធ អស្សនេតិ អ-
 ភិទន្ធតិ តំ អារត្ត ទិដ្ឋិ ... ។ លោមរាមាសោ ធម្មា
 មរាមាសស្ស ច លោមរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ ... សីលំ ... ឧទោ-
 សថកម្មំ ... តំ អស្សនេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត
 មរាមាសោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ បុព្វ
 ... យាទា ... ចក្កំ... វត្ថុំ... លោមរាមាសេ ខន្ធ
 អស្សនេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត មរាមាសោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មរាមាសោ ច
 លោមរាមាសោ ច ធម្មា មរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ មរាមាសត្ថ សម្បយុត្តកេ ច
 ខន្ធ អារត្ត ... តីណិ ។

[២៦០] មរាមាសោ ធម្មា មរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ មរាមាសំ កុរុ
 កត្វា មរាមាសោ តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ
 កាតញ្ច ។ លោមរាមាសោ ធម្មា លោមរាមា-
 សស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នាទំ ... សីលំ ... ឧទោសថកម្មំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាបរាមាសៈ ទិដ្ឋិ ប្រាវត្ត នូវខន្ធនោះ . . . ។ នោបរាមាសធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង ដោយការម្សុណ-
 ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ត្រេក-
 អរ រីករាយ នឹងអំពើនោះ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវអំពើនោះ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ
 មិនមែនជាបរាមាសៈ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវត្ត នូវខន្ធនោះ ។ បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ គឺ ប្រាវត្ត នូវ
 បរាមាសៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង . . . មានវារៈ ៣ ។

[២២១] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសៈ (កើតឡើង) ព្រោះធ្វើ នូវបរាមាសៈ
 ឲ្យជាទីគោរព បានដល់ការម្សុណាធិបតិហ្មឺនឯង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យមាន
 វារៈ ៣ ចុះ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សុណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អា-
 រម្សុណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិពោ

តំ កុំ កត្វា បច្ចុវេត្តតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 កុំ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ... ឈាជា ...
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា ... ដលំ កុំ
 ... ទិញាទំ កុំ... ទិញាទំ គោត្រកុស្ស វោទានស្ស
 មត្តស្ស ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ ... លោបរាមាសេ ខន្ធកុំ កត្វា អស្សា-
 ទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។
 សហជាតាធិបតិ លោបរាមាសាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណានញ្ច រូបាទំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិ-
 បតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ...
 សីលំ ... ឧទោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាជា ...
 ។ បេ ។ ចក្កំ ... វត្ថុំ ... លោបរាមាសេ ខន្ធកុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា
 ទិដ្ឋិ ... ។ បេ ។ សហជាតាធិបតិ លោបរាមាសាធិ-
 បតិ បរាមាសស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បុគ្គល ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវកុសលកម្មនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយ
 ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព . . . នូវផល ឲ្យជាទីគោរព . . . នូវព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព . . . ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេ-
 ទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
 បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាបរាមាសៈ
 ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអ-
 ធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .
 ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ។ បេ ។ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជា
 បរាមាសៈ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព . . . ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិន
 មែនជាបរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោមនាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ច លោមនា
 មាសស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ . . .
 យាណា . . . ។ បេ ។ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . លោមនាសោ
 ខន្ធករុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធតិ តំ ករុំ កត្វា
 បរាមាសោ ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធករុំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 សហជាតាធិបតិ លោមនាសោធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធករុំ បរាមាសស្ស ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានត្ថា រូទានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសោ ច លោ-
 មនាសោ ច ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ បរាមាសត្ថា
 សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធករុំ កត្វា បរាមាសោ . . .
 តីណិ ។

(២៦២) បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ
 បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស អនន្តរច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ម្ធានំ កាតត្ថំ ។ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម
 . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ។ បេ ។ នូវចក្ខុ . . .
 នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាបរាមាស; ឲ្យជាទីគោរព បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ
 គឺ អធិបតិ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 នៃបរាមាសៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអ-
 ធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ បរាមាសៈ ធ្វើ នូវបរាមាសៈ
 ផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ឲ្យជាទីគោរព . . . មានវារៈ ព ។

[២៦២] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអ-
 នន្តរប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ បរាមាសៈ មុន ។

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិហ

បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ លោបរាមាសាណំ ខន្ធាណំ អនន្ត-
 រវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ បរាមាសោ វុជ្ជានស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ ម្យលំ កាតត្បំ បុរិមោ
 បុរិមោ បរាមាសោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមា-
 សស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យច្ឆយេន
 បច្ឆយោ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ លោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ បុរិមោ បុរិមោ
 លោបរាមាសោ ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ លោបរាមា-
 សាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ អនុលោម
 ជលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។
 ម្យលានិ កាតត្បានិ^(១) ។ បុរិមោ បុរិមោ លោបរាមា-
 សោ ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ អារិដ្ឋនា បរាមាសស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ បុរិមោ បុរិមោ លោបរាមាសោ
 ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស ច សម្ប-
 យុត្តកានញ្ច ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ
 អារិដ្ឋនា បរាមាសស្ស ច សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាណំ
 អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ បរាមាសោ ច

១ ម. ម្យលំ កាតត្បំ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកនោបរាមាសក្នុង ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ បរា-
 មាសៈ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ (ការចេញអំណឺណាន) ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ បរាមាសៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ
 ក្រោយៗ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ នោប-
 រាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 នោបរាមាសក្នុង មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោបរាមាសក្នុង ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអ-
 នន្តរាប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ពួកនោបរា-
 មាសក្នុង មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
 អាវដ្ឋនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ពួកនោបរា-
 មាសក្នុង មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ក្រោយៗ ផង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្នុងផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អាវដ្ឋនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី

នោបរាមាសោ ច ធម្មា បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមា-
 សស្ស អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ មូលានិ កា-
 តញ្ញានិ ។ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ ច សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធោ បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ នោបរាមាសាណំ
 ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ បរាមាសោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យច្ឆយេន
 បច្ឆយោ ។ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស
 សម្បយុត្តកានព្វំ ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆ-
 យោ ។ បរាមាសោ ធម្មា បរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 សមនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ សហជាតវ្យច្ឆយេន
 បច្ឆយោ អញ្ញមញ្ញវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ និស្សយវ្យច្ឆ-
 យេន បច្ឆយោ បញ្ច ។

(២៦៣) បរាមាសោ ធម្មា បរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ អារម្ម-
 ណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកក្ខបនិស្សយោ
 ។ បេ។ បកក្ខបនិស្សយោ បរាមាសោ បរាមាសស្ស^(១)

១ ម. នោបរាមាសស្សាតិ វិស្សាតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 បរាមាសៈ មុន ។ ផង ពួកសម្បយុត្តកកន្តផង ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើផងចុះ ។ បរាមាសៈ មុន ។ ក៏ ពួកសម្បយុត្តកកន្តក៏ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនោបរាមាសកន្ត ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បរាមាសៈក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកកន្តក៏ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសៈ មុន ។ ក៏ ពួកសម្បយុត្តកកន្តក៏ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ
 ក្រោយ។ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកកន្តផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បរា-
 មាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៣] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្យូប-
 និស្ស័យ ។ បេ។ បកត្យូបនិស្ស័យ គឺ បរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិហេ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តីណំ ។ លោបរា-
 មាសោ ធម្មោ លោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តប-
 និស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ . . .
 ។ បេ ។ បញ្ញំ វាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ
 កាយិកំ សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ ចាណំ ហនតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស ។ បេ ។ បត្ត-
 នាយ កាយិកស្ស សុខស្ស មត្តស្ស ដលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តប-
 និស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទិដ្ឋិំ កល្យាណតិ សីលំ
 . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ វាគំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ . . .

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ៣ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិ-
ស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកក្ខបនិស្ស័យ
គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ
ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . អាស្រ័យ
នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
ឡើង សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
សនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តី
ប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។
បកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
. . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ បរាមាសស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមា-
 សស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តប-
 និស្សយោ សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សី-
 លំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទិដ្ឋិ
 កណ្ណាតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ បរាមាសស្ស
 សម្បយុត្តកានត្វា ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ឧបនិស្សយា(១) បរាមាសោ ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធព បរាមាសស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ តីណិ ។

[២៦៤] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេ-
 ជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ ចក្កំ . . .

១ ម. អយំ បាយិ ភត្តិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ សុទ្ធ ។ បេ ។ សេ-
 នាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោប-
 មាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបមាសធម៌ផង ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបូជនិស្សយ អនន្តបូជនិស្សយ និង
 បកត្ថបូជនិស្សយ ។ បេ ។ បកត្ថបូជនិស្សយ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសុទ្ធ
 ហើយប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ... ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនា-
 សនៈ ហើយប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ សុទ្ធ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃបរាមាសៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសធម៌ក្តី នោបមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ឧបនិស្សយទាំង ៣ គឺ បរាមាសៈក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 មានវរៈ ៣ ។

[២២៤] នោបមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបមាសធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 ការម្មណ្ឌបុរេជាត គឺ បុគ្គល ពិចារណាឃើញ នូវចក្ខុ ...

បរាមាសុភេ បញ្ញាវិញ

វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ តំ
 អារត្ត រាគោ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ លោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុណា រូបំ បស្សនិ ទិញាយ សោតនាតុ-
 យា សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ជញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ លោបរាមាសានំ ខន្ធនំ បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ តំ អារត្ត
 ទិដ្ឋិ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសស្ស បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ បរា-
 មាសស្ស ច លោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ
 តំ អារត្ត បរាមាសោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធនំ
 ឧប្បជ្ជនិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសស្ស ច សម្ម-
 យុត្តកានិ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង . . . គ្រេកអរ រីករាយ វិចិត្រិញ ខ្ពង់ខ្ពស់ៈ និង
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាណ រូបវេទនា បុគ្គល ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 មិនមែនជាបរាមាសៈ ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន
 និងវត្ថុបុរេជាន ។ អារម្មណបុរេជាន គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . គ្រេកអរ រីក-
 រាយ និងវត្ថុ ទិដ្ឋិ (កើតឡើង) ព្រោះប្រាណ រូបវេទនា . . . ។
 ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។
 នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 អារម្មណបុរេជាន គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . គ្រេកអរ រីករាយ និង
 វត្ថុ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ រូប
 វេទនា ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកកនផង ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

[២៦៥] បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ តីណិ បច្ឆា-
ជាតា កាតញ្ច ។ អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ នវ ។

[២៦៦] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
ធម្មស្ស កុម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតា នាណ-
ខណិកា ។ សហជាតា នោបរាមាសា ចេតនា
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
កុម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ នាណខណិកា នោបរា-
មាសា ចេតនា វិចាកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ
កុម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ មូលានំ កាតញ្ចានំ ។
នោបរាមាសា ចេតនា បរាមាសស្ស កុម្មប្បដ្ឋយេន
បច្ឆយោ ។ នោបរាមាសា ចេតនា បរាមាសស្ស ច
សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
កុម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[២៦៧] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមា-
សស្ស ធម្មស្ស វិចាកប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ឯកំ ។
អាហារប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ តីណិ ។ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋ-
យេន បច្ឆយោ តីណិ ។ ឈានប្បដ្ឋយេន បច្ឆ-
យោ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៦៥] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
បច្ចាជានុបច្ច័យ គឺ វារៈទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាបច្ចាជានុ
ជាបច្ច័យ ដោយការសេវនបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៦៦] នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
កម្មបច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
នោបរាមាសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផ្សំ នៃពួកចិត្តស-
មុដានុបផ្សំ ដោយកម្មបច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោបរាមាស-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្កន្តផ្សំ នៃពួកកង្ការុបផ្សំ ដោយកម្ម-
បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផ្សំចុះ ។ នោបរា-
មាសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយកម្មបច្ច័យ ។ នោបរា-
មាសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈផ្សំ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផ្សំ នៃ
ពួកចិត្តសមុដានុបផ្សំ ដោយកម្មបច្ច័យ ។

[២៦៧] នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌
ដោយវិបាកបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារបច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឈានបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិហ

[២៦៨] បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស មគ្គប្បវដ្ឋយេន បច្ឆយោ បរាមាសានិ មគ្គដ្ឋានិ
 ... ឯវំ បញ្ច បញ្ញា កាតញ្ច ។ សម្បយុត្តប្បវដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ បញ្ច ។

[២៦៩] បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បវដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរា-
 មាសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បវដ្ឋយេន បច្ឆយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោបរា-
 មាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បវដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ បុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បវដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បវដ្ឋយេន បច្ឆយោ បុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសស្ស
 ច សម្បយុត្តកានេវ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បវដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ ។ បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច
 ធម្មោ នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បវដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

បរាមាសទុក្ខៈ បញ្ញាវាវៈ

[២៦៨] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
 មគ្គប្បច្ច័យ បានដល់ពួកអង្គនៃមគ្គ ជាបរាមាសៈ . . . បញ្ញាទាំង ៥
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៩] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។
 នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ នោ-
 បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរា-
 មាសៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បរា-
 មាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧០] បរាមាសោ ធម្មោ លោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ចា-
 ជាតំ ។ សហជាតោ បរាមាសោ សម្បយុត្តកានិញ្ច
 ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានិញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ចាជាតោ បរាមាសោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោបរាមា-
 សោ ធម្មោ លោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រ-
 យំ ។ សង្ខតំ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមា-
 សស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ លោបរាមាសោ ខន្ធា បរាមា-
 សស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ...
 វត្ថុំ អស្សនេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អាវត្ត ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ
 វត្ថុំ បរាមាសស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ច លោបរាមាសស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ លោបរាមាសោ ឯកោ ខន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៧០] បរមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរមាសធម៌ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ បរម-
មាសៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ បរមមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃ
កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ នោបរមាសធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃនោបរមាសធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេ-
ជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោបរម-
មាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរមាសធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោបរមាសក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃបរមមាសៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . .
ត្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឬវិតនោះ
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរមមាសៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ នោបរមាសធម៌
ជាបច្ច័យ នៃបរមមាសធម៌ផង នៃនោបរមាសធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ នោបរមាសក្ខន្ធ ១

បរមាសុទ្ធកេ បញ្ញាវិហារ

តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ បរមាសស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារត្ត បរមាសោ
 ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ វត្ថុំ បរមាសស្ស
 ច សម្មយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បរមាសោ ច នោបរមាសោ ច ធម្មា
 នោបរមាសស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ នោបរមាសោ ឯកោ ខន្ធា ច បរមា-
 សោ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... បរមាសោ
 ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរមាសោ ច មហាក្ខតា ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរ-
 មាសោ ច វត្ថុំ ច នោបរមាសានំ ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតោ បរមាសោ ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតោ បរមាសោ ច

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវិវាៈ

ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃបរាមាសផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង

ដោយអត្ថប្បច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ បុគ្គល នឹងចក្ខុ . . . ក្រេតកអវ រីក-

រាយ នឹងវត្ថុ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ

នូវវត្ថុនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកកន្តផង

ដោយអត្ថប្បច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ

នោបរាមាសៈ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចា-

ជាត អាហារ នឹងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ នោបរាមាសកន្ត ១ ក្តី

បរាមាសៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយ

អត្ថប្បច័យ ខន្ធ ២ . . . បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី ជាបច្ច័យ

នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ បរាមាសៈផង ពួកមហាកូត

ផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប ដោយអត្ថប្បច័យ បរាមាសៈក្តី

វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោបរាមាសកន្ត ដោយអត្ថប្បច័យ ។ បុរេ-

ជាត គឺ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ

ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ បរាមាសៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សឃ្យយុត្តកា ច ខន្ធ កតជ្ឈិក្ការោ អាហារោ
ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតោ បរាមាសោ ច សឃ្យយុត្ត-
កា ច ខន្ធ រូបជីវិត្រ្តិយេ កដត្តារូបាណំ អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។

[២៧០] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
បញ្ច អញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ
នវ បុរេជាតេ តីណិ បន្ទាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
កម្មេ តីណិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
តីណិ លារនេ តីណិ មគ្គេ បញ្ច សឃ្យយុត្តេ បញ្ច
វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា បញ្ច នត្តិយា នវ វិគតេ
នវ អវិគតេ បញ្ច ។

[២៧២] បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិណ្ឌិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី កតឡើងវិញហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើត
មុន ដោយអត្ថប្បច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី
រូបជីវិតទ្រុឌក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកងតារូប ដោយអត្ថប្បច័យ ។

[២៧១] ក្តីហេតុប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្តី ការម្មណប្បច័យ
មានវារៈ ៧ ក្តី អធិបត្តិប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្តី អនន្តរាប្បច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្តី សមនន្តរាប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្តី សហជាតប្បច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្តី អពាមពាមប្បច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី និស្សយប្បច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្តី ឧបនិស្សយប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្តី បុរេជាតប្បច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្តី បច្ចាជាតប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្តី អាសវនប្បច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្តី កម្មប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្តី វិបាកប្បច័យ មានវារៈ ១ ក្តី
អាហារប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្តី វត្ថុទ្រុឌប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្តី
ឈានប្បច័យ មានវារៈ ៣ ក្តី មគ្គប្បច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី សម្ប-
យុត្តប្បច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី វិប្បយុត្តប្បច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី អត្ថប្ប-
ច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី នត្ថប្បច័យ មានវារៈ ៧ ក្តី វិតតប្បច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្តី អវិតតប្បច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៧២] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយ
ការម្មណប្បច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច័យ ។ បរាមា-
សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយការម្មណប្បច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច័យ

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិញ

បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កេត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 វ័ន្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោបរា-
 មាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បរាមាសោ ច នោប-
 រាមាសោ ច ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាកប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាស-
ធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌
ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ចាជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌
ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
ហជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាកប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃ
នោបរាមាសធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
កប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជា-
កប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមា-
សធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវដ្តានំ

បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច ធម្មា នោបរាមា-
សស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសោ ច
នោបរាមាសោ ច ធម្មា បរាមាសស្ស ច នោបរា-
មាសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧៣] នហេតុយា នវំ នអារម្មណេ នវំ
សត្វត្ថ នវំ នោអវិគតេ នវំ ។

[២៧៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ...
នអធិបតិយា ភីណិ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភី-
ណិ នអញ្ញាមញ្ញា ឯកំ នឧបនិស្សយេ ភីណិ ។ បេ ។
នមត្តេ ភីណិ នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ
នោនត្តិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[២៧៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវំ...
អធិបតិយា នវំ ។ អនុលោមមាតិកា កាតញ្ច ។
... អវិគតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី
 នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផល នៃនោបរាមាសធម៌
 ផល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៧៣] ក្តីនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តីនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្តីនបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្តីនោវិភតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[២៧៤] ក្តីនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្តីនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្តីនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្តីនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្តីនអតាយញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្តីនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្តីនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្តីនសម្បយុតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្តីនវិប្បយុតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្តីនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្តីនោវិភតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។

[២៧៥] ក្តីនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្តីនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើប៉ុន្តែ ។ . . . ក្តីនោវិភតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

បរាមជ្ជទុកំ

បដិច្ចវិវោ

[២៧៦] បរាមជ្ជំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមដោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បរាមជ្ជំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ...
 បដិសន្ធិ យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា ។ បរាមជ្ជំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ បរាមជ្ជទុកំ យថា ចូឡន្តរទុកេ
 លោកិយទុកំ ឯកំ កាតតំ ទិដ្ឋានាករណំ ។

បរាមជ្ជទុកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវិវោ

[២៧៧] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរា-
 មាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បរា-
 មាសសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធទ្វេ ... ។ បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរា-
 មាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បរា-
 មាសសម្បយុត្តោ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

បរាមជ្ជទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៧៦] បរាមជ្ជធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ជធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព ក្តី ចិត្តសម្មជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 បរាមជ្ជកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកមហាក្សត ខាង
 ក្នុង ។ អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ជធម៌ ... ។ លោកិយទុកៈ
 ក្នុងច្បាប់នូវទុកៈ យ៉ាងណា បរាមជ្ជទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនោះចុះ
 មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ បរាមជ្ជទុកៈ ។

បរាមាសសម្បយត្តទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៧៧] បរាមាសសម្បយត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
 សម្បយត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព អាស្រ័យ
 នូវបរាមាសសម្បយត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ បរាមាសវិប្បយត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្បយត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ចិត្តសម្មជានុប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសសម្បយត្តកន្ធ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ធម្មំ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មំ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា បរាមាសសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ
 មហាក្ខតំ ... បរាមាសសម្បយុត្តញ្ច បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ ធម្ម
 មហាក្ខតេ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្ធិតំ ។

[២៧៨] ហេតុយា បញ្ច អាវច្ឆណោ ទ្វេ អនិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជា-
 តេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្ម
 បញ្ច វិនាតេ ឯកំ អាហារេ បញ្ច ។ សន្ធិតំ ។

អភិធម្មបំណែក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
 សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្ត-
 សម្បជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធទ ខ នូវខន្ធ ២ . . . ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពាផង ចិត្តសម្បជានុបដង អាស្រ័យ នូវ
 បរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធទ ខ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ វត្ត
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ត នូវមហាក្ខត ១ . . .
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នូវ
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត-
 សម្បជានុប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធទផង នូវពួកមហា-
 ក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៧៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អពាមពាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេ-
 វនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បដិច្ចវិហារ

មត្តេ បញ្ច សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា
បញ្ច នត្តិយា ទ្វេ វិភតេ ទ្វេ អវិភតេ បញ្ច ។

[២៧៧] បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមា-
សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេ-
តុកំ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធិ ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធិ . . . អហេតុ-
កប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ
ឧទ្ធច្ឆសហគតេ ខន្ធិ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ
ឧទ្ធច្ឆសហគតោ មោហោ ។

[២៨០] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរា-
មាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បដ្ឋយា
បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធិ បដិច្ច ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ។
បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បដ្ឋយា បរាមាសវិប្បយុត្តេ
ខន្ធិ បដិច្ច ចិត្តសម្មជានំ រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។
បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បរាមាសវិប្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បដិច្ច
បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បដ្ឋយា
បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធិ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
ចិត្តសម្មជានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងមត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្តប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

[២៧៧] បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តស-
ម្បជានុរូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធទ ជាអហេតុកៈ នូវ
ខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បជិសន្និ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ
ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ច័យៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ច័យៈ ។

[២៨០] បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្បជានុ-
រូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធទ ។ បរាមាសវិប្បយុត្ត-
ធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការ-
ម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្បជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្ត-
កន្ធទ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវ
បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នូវបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្បជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមា-
សសម្បយុត្តកន្ធទផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨១] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ ន-
 បុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ
 បញ្ច នកម្មេ ទ្វេ នវិទាកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ
 នស្រ្ត្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ ន-
 សម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា ភីណិ
 នោវិគតេ ភីណិ ។

[២៨២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតិយា បញ្ច ។

ឯវំ កណោតតំ ។

[២៨៣] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
 អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បប្ផយវិញ្ញា

[២៨៤] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដ្ឋយា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ

អភិធម្មបិដក អនុណោមកុប្បដ្ឋាន

[២៨១] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៨២] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៨៣] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បឋមយវិញ្ញាណ

[២៨៤] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាស-
 សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣

បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បច្ចយារាពោ

បដិច្ចវារសទិសា ។ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិ យាវ
 អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា វត្ថុំ បច្ចយា បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធា ។ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធា ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ច បរាមា-
 សវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធា មហាក្ខតោ បច្ច-
 យា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ។ បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បរា-
 មាសវិប្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តំ
 ឯកំ ខន្ធា វត្ថុក្កោ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... ។ បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បរាមាសវិប្បយុត្តក្កោ
 ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចុយវារៈ

ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមា-
សវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
សមដានុបដន្ត ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . .
បដិសន្ធិ ដកបដល់ពួកមហាក្ខតខាងកង ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ពឹង
ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក៏ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ក៏
ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានុប ពឹង
ផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរា-
មាសសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ១
ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហា-
 ក្កតេ ច បដ្ឋយា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ បរាមាស-
 សម្បយុត្តញ្ច បរាមាសវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដ្ឋយា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធា
 វត្តញ្ច បដ្ឋយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ... បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បដ្ឋយា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធិតំ ។

[២៨៥] ហេតុយា នវ អាម្មណោ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ នវ អញ្ញាមញ្ញា ចត្តារិ និស្សយេ នវ
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ
 ចត្តារិ កក្កេ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ ។ បេ ។
 អវិគតេ នវ ។

[២៨៦] បរាមាសវិប្បយុត្តំ^(១) ធម្មំ បដ្ឋយា បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា
 អហេតុកំ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធា បដ្ឋយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ...

១ ម. បរាមាសសម្បយុត្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្មជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកបរាមាស-
 សម្បយុត្តកន្តផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក៏
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នឹង
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសសម្បយុត្តកន្ត ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ចិត្តសម្មជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្តផង នឹងពួក
 មហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអារសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។
 ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៨៦] បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្មជានុរូបផង
 ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ត ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . .

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បច្ចយវិហេ

អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ
 បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ បច្ចយា
 អហេតុកា បរាមាសវិប្បយុត្តា ខន្ធវា វិចិកិត្តាសហ-
 កតេ ឧទ្ធច្ចុសហកតេ ខន្ធច វត្ថុញ បច្ចយា វិចិ-
 កិត្តាសហកតោ ឧទ្ធច្ចុសហកតោ មោហោ ។

[២៨៧] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញមញ្ញំ ភីណិ នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជ្ជា-
 តេ ចត្តារិ នបច្ឆាជ្ជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្ម
 ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នវត្ថុយេ ឯកំ
 នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ ន-
 វិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ភីណិ នោវកតេ ភីណិ ។

[២៨៨] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ . . .
 នអធិបតិយា នវ ។

ឯវំ កណេតត្ថំ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុក្ខៈ បច្ចយវិវរៈ

អហេតុក្ស័យសន្និ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយានៈ នឹងកាយាយានៈ . . . ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្នុង ជា
អហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង វត្ថុផង ។

[២៨៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាមប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងននត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៨៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បណិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវឌ្ឍនំ

[២៨៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ឯកំ . . .

អវិគតេ ឯកំ ។

និស្សយវារោ បដ្ឋយវារសនិសោ ។

សំសជ្ជិវិញ្ញា

[២៧០] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ បរា-

មាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៧១] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ សព្វត្ត

ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។

[២៧២] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ទ្វេ

នបុរេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ

នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នណនេ ឯកំ នមក្ក

ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណនាបិ

សម្បយុត្តវារោបិ កាតញ្ចា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៨៧] កងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហេតុប្បច្ច័យ
 . . . កងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។
 និស្សយវារៈ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

[២៨០] បរាមាសសម្បយុត្តធមិ លាយឡំ នឹងបរាមាសសម្បយុត្តធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៨១] កងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ កងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៨២] កងនេហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនបរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនអាសវានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កងនមត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

បញ្ញាវិពោ

[២៧៣] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 បរាមាសសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ម្ហូលាណំ កាតញ្ញាណំ ។
 បរាមាសសម្បយុត្តោ ហេតុ ចិត្តសម្មដ្ឋាណាណំ រូបាណំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសម្មដ្ឋាណាណញ្ច
 រូបាណំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធាណំ ចិត្តសម្មដ្ឋាណាណញ្ច រូបាណំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

[២៧៤] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្មណាប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ រាតំ អស្សាទេតិ អភិណ្ណតិ តំ អារត្ត រាតោ
 ឧប្បជ្ឈតិ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធាណំ អស្សាទេតិ អ-
 ភិណ្ណតិ តំ អារត្ត រាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

បញ្ញាវិវរៈ

[២៧៧] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចដិសន្តិ ។

[២៧៨] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ រាគៈ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវរាគៈនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកបរាមាសសម្បយុត្តកក្កន្ធ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវខន្ធ នោះ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បរាមាសសម្ប-
 យុត្តេ បហំនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខមិត្តេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ កិលេសេ
 ជាទន្តិ បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធិ អនិច្ចតោ ...
 វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត បរាមាស-
 វិប្បយុត្តោ រកោ វិចិក្ខិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ចេតោបរិយញ្ញាណោន បរាមាសសម្បយុត្តចិត្ត-
 សមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាទាតិ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អា-
 វជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមា-
 សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ...
 ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខនិ អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត បរាមាសវិប្បយុត្តោ រកោ វិចិ-
 ក្ខិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ
 ... លាទា ... អរិយា មត្តា វជ្ជហិត្វា មត្តំ
 បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ ... និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកបរាមាស-
សម្បយុត្តកិលេស ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
ដែលខ្លួនស្អប់ស្អីនហើយ ដឹង នូវកងកិលេស ដែលពុះពោរហើយ
កងកាលមុន ពិចារណាឃើញ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ថាមិនឡើង
... គ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលជាបរាមាសវិប្បយុត្ត វិចិក្ខា ឧទ្ធច្ចៈ
និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ដឹង នូវចិត្ត
របស់បុគ្គលដែលជាបរាមាសសម្បយុត្តសម្ព័ន្ធ ដោយចេតោបរិយញាណ
ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា នូវចេតោបរិ-
យញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ យថាកម្មបគញាណ និងអនាគតំ-
សញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវ
សីល ... ភ្លើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវបញ្ចកម្មមានទាន
ជាដើមនោះ គ្រេកអរ រីករាយ (នឹងអំពើនោះ) រាគៈ ដែលជាបរាមា-
សវិប្បយុត្ត វិចិក្ខា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
នូវអំពើនោះ (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ កងកាលមុន ...
អំពើឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចា-
រណា នូវមគ្គ នូវផល ... ពិចារណា នូវព្រះនិរ្វាន ឯព្រះនិរ្វាន

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

កោត្រកុស្ណ រោណានស្ស មកុស្ណ ជលស្ស អាវជ្ជ-
 នាយ អាវុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយាបរា-
 មាសវិប្បយុត្តេ បហំនេ កំលេសេ . . . វិក្ខម្ហិតេ
 កំលេសេ . . . បុព្វេ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . បរាមា-
 សវិប្បយុត្តេ ខន្ធភិណិច្ឆតោ . . . វិបស្សនិ អស្សា-
 នេតិ អភិណន្តតិ តំ អាវត្ត បរាមាសវិប្បយុត្តោ រកោ
 វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ឆំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្ក-
 នា រូបំ បស្សនិ ទិព្វាយ សោតទានុយា សន្និ សុ-
 ណាតិ ចេតោបរិយញ្ញណេន បរាមាសវិប្បយុត្តចិត្ត-
 សមន្និស្ស ចិត្តំ ជានាតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនស្ស អាតិញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោ-
 ជញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធភិណិច្ឆវិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញណស្ស បុព្វេ-
 និវាសានុស្សនិញ្ញាណស្ស យថាភម្មបកញ្ញាណស្ស
 អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ អាវុណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាវុណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . .

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ វេទានៈ មគ្គ ផល និងអារ្យដ្ឋានៈ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណាយើញ) នូវពួកបរាមា-
 សវិប្បយុត្តកិលេស ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ . . . នូវកងកិលេស ដែល
 ខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ . . . កងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវភ្នែក
 . . . នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ថាមិនទៀង . . . ពិចារណាយើញ
 ត្រេកអរ រីករាយ បរាមាសវិប្បយុត្តកតៈ វិចិកិច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ និង
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ យើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ព្រ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ស្គាល់ នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គល ដែលជាបរាមាសវិប្បយុត្តចិត្តសមន្តី ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ
 អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយ-
 តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 កាយវិញ្ញាណ ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃភិរិយាពិចារណា
 នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យ-
 ថាកម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុព្វេ . . . ឈានា . . . ធម្មំ . . . វតំ បរាមាសវិប្ប-
យុត្តេ ខន្ធ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត រាតោ
ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៧៥] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
ណាធិបតិ រតំ ករំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
ករំ កត្វា រាតោ ឧប្បជ្ជតិ បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធ
ករំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ ករំ កត្វា រា-
តោ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ បរាមាសសម្បយុត្តា-
ធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធ ករំ កត្វា អស្សាទេតិ
អភិទន្ធតិ តំ ករំ កត្វា បរាមាសវិប្បយុត្តោ រាតោ
ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ បរាមាសសម្បយុត្តាធិបតិ
ធិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ត្រេកអរ
រីករាយ ចំពោះពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្ខន្ធ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
នូវហេតុនោះ ។

[២៧៥] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជា-
តាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះ
ធ្វើ នូវរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្ត-
ក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទី
គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តាធិបតិ ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បរាមាស-
សម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ
បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្ខន្ធ
ឲ្យជាទីគោរព បរាមាសវិប្បយុត្តរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធ
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តា-
ធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហោ

បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ច
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធិបតិ
 សម្បយុត្តកាធំ ខន្ធាធំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានញ រូបាធំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ទាធំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ
 តំ ករុំ កត្វា បរាមាសវិប្បយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
 បុព្វេ . . . ឈានា . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ
 ករុំ . . . ផលំ . . . ទិញាធំ . . . ទិញាធំ កោត្រកុស្ស
 រោទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . បរាមាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធធ្វ
 ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធិបតិ សម្បយុត្តកាធំ ខន្ធាធំ

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវា

បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ
 បរាមាសសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អា-
 រម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អាម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន
 ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបាសថកម្ម ធ្វើ នូវបុព្វកម្មមានទាន
 ជាដើមនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ បរា-
 មាសវិប្បយុត្តកតៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ក្នុងកាលមុន ... អំពើឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
 (ហើយធ្វើ) នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល ... នូវនិព្វាន ...
 ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ
 នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព បរាមាសវិប្បយុត្តកតៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ
 គឺ បរាមាសវិប្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសម្មជ្ជានានា រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្មយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 នានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិធម្មតិ តំ ករុំ កត្វា បរាមា-
 សសម្មយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ... លាណា ...
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... បរាមាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធករុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិធម្មតិ តំ ករុំ កត្វា បរាមា-
 សសម្មយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៧៦] បរាមាសសម្មយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
 សម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា បរាមាសសម្មយុត្តោ ខន្ធជា បច្ឆិមានំ
 បច្ឆិមានំ បរាមាសសម្មយុត្តានំ ខន្ធជានំ អនន្តរវ្យ-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្មយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ បរាមាសសម្មយុត្តោ ខន្ធជា វិជ្ជានស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា បរាមាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធជា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃពួកចិត្តសម្បជានុប្បដន៍ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវបុព្វកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 បរាមាសសម្បយុត្តភាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ក្នុងកាលមុន . . . អំណិយាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
 ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ល ឲ្យជាទីគោរព
 បរាមាសសម្បយុត្តភាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ។

(២៧៦) បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ល មុន ។ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ល ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ល ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនោះ ដោយ
 អនន្តរាប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ល មុន ។

បរាមាសសម្បយុត្តុកោ បញ្ញាវិពោ

បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ បរាមាសវិប្បយុត្តានំ ខន្ធាទំ អនុ-
 លោមំ ធលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជណ បរាមា-
 សសម្បយុត្តានំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៥៧] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បញ្ច ។ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។ និស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។

[២៥៨] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាវុត្តណ្ណបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បក-
 ត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ វកោ . . . មោហោ បត្តណ . . .
 បរាមាសសម្បយុត្តស្ស វកស្ស មោហស្ស បត្តណ-
 យ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ក្រោយ ។ អនុលោមៈ ជាបច្ច័យ
នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការជួនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
សមនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២៩៧) បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អពាមពាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៧ ។

(២៩៨) បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការមណ្ឌូបនិស្សយ អនន្ត-
រូបនិស្សយ និងបកតូបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្សយ គឺ
បរាមាសសម្បយុត្តកតៈ . . . មោហៈ សេចក្តីប្រាថ្នា . . . ជាបច្ច័យ
នៃបរាមាសសម្បយុត្តកតៈ មោហៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកក្ខបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ក្ខបនិស្សយោ បរាមាសសម្បយុត្តំ រាគំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ។ បេ ។ បរាមាសម្បយុត្តំ មោហំ ... បត្តនំ
 ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ចាលាំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិទ្ធតិ បរា-
 មាសសម្បយុត្តោ រាគោ មោហោ បត្តនា សទ្ធាយ
 ។ បេ ។ បញ្ញាយ រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស
 មាណស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស ជលស-
 មាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកក្ខបនិស្សយោ ។ បេ ។
 បកក្ខបនិស្សយោ សង្ឃំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ...
 ។ បេ ។ បញ្ញំ រាគំ មាណំ ... បត្តនំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ចាលាំ
 ហានតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិទ្ធតិ កាយិកំ សុខំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
បរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ។ បេ ។ នូវបរាមាសសម្បយុត្តរមោហៈ
... អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យ នូវទាន ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យ
កើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវ
សង្ឃ បរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ មោហៈ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃសត្វ
។ បេ ។ នៃបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កា-
យិកសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បរាមាស-
វិប្បយុត្តធមិ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធមិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយឲ្យ
នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវ
សីល ... ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ និងមានៈ ... អាស្រ័យ នូវ
សេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ នូវកាយិកសុខ ...

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា វាគោ មាណា
 បត្តនា កាយិកំ សុខំ សេនាសនំ សទ្ធាយ បញ្ញាយ
 វកស្ស មាណស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ វាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 បត្តនា សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ បរាមាសសម្ប-
 យុត្តស្ស វកស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[២៧៧] បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិ-
 ប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ហបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណ្ហបុរេជានំ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ អនិច្ចតោ ... វិបស្សតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិណ្ឌតិ តំ អារត្ត បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 វាគោ វិចិក្ខា ឧទ្ធិច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

បរាមាសសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា រាគៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងសេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា បញ្ញា រាគៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិ-
 កសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្មណ្ឌបូជនិស្ស័យ អនន្តបូជនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា នូវសីល
 ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា សទ្ធា (កើតឡើង) ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនា-
 សនៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ និង
 សេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២៧៧) បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
 ជាត ។ ការម្មណ្ឌបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ...
 ពិចារណាឃើញ ត្រេកអរ រីករាយ បរាមាសវិប្បយុត្តរាគៈ វិចិក្ខុ
 ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវខន្ធនោះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និព្វេន ចក្កនា រូបំ បស្សនិ ទិញាយ សោតនាតុយា
 សន្និ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋ-
 ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចុ-
 យោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ។ បរាមា-
 សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុ-
 រេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សា-
 ទេតិ អភិធម្មតិ តំ អារម្ម បរាមាសសម្បយុត្តោ រកោ
 ទុប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសសម្បយុត្តានំ
 ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ។

[៣០០] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ។
 សន្និតំ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ។
 សន្និតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយជញ្ជាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ដោយបុរេជាន-
 ប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌
 ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 អារម្មណបុរេជាន គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . គ្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ
 បរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ នូវវត្ថុនោះ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ដោយ
 បុរេជានប្បច្ច័យ ។

[៣០០] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយបច្ចុជានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ចុជានប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

[៣០១] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ទ្វេ ។

[៣០២] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បរាមាសសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ
ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតា នាណាខណីកា ។ សហជាតា
បរាមាសសម្បយុត្តោ ចេតនា ចិត្តសម្បដ្ឋានានំ រូចានំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណីកា បរាមា-
សសម្បយុត្តោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កក្កត្តា ច
រូចានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្ភលំ បុត្តិតតំ
បរាមាសសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសម្បដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណា-
ខណីកា ។ សហជាតា បរាមាសវិប្បយុត្តោ ចេតនា
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្បដ្ឋានានញ្ច រូចានំ

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[៣០១] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយការសេវីប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២ ។

[៣០២] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្កនផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ បរាមាសវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នាណាណិកា បរាមា-
សវិប្បយុត្តា ចេតនា វិហាកានំ ខន្ធានំ កក្កត្តា ធន-
រូបានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ វិហាកប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ឯកំ ។ អាហារប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។
វត្ថុយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។ ឈានប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ចត្តារិ ។ មត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។
សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[៣០៣] បរាមាសសម្បយុត្តា ធម្មោ បរាមា-
សវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ បរាមាសវិប្ប-
យុត្តា ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
យុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តា ធម្មោ បរា-
មាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ បុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៣០៤] បរាមាសសម្បយុត្តា ធម្មោ បរាមាស-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បរា-
មាសសម្បយុត្តា ឯកោ ខន្ធានំ តិណ្ណានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ បកមាសវិប្បយុត្តចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវេទន្តិយប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។
 ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។

[៣០៣] បកមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចា-
 ជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបក-
 មាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកបកមាសសម្បយុត្តកក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៣០៤] បកមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ បកមាសសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ បកមាសសម្បយុត្តកក្នុង ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣

បរាមាសសម្បយុត្តស្តុកេ បញ្ញាវិហា

អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធ
 ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ម្ហំ កាកតំ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តស្ស ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ឯកោ
 ខន្ធ តិណ្ណំ ខន្ធ ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ អត្តិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សន្និទ្ធិតំ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ
 ធម្មំ . . . វត្តំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត រាតោ
 ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ វត្តំ បរាមាសសម្បយុត្តានំ ខន្ធ អត្តិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

បរាមាសសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្កន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាស-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ
 បរាមាសសម្បយុត្តក្កន្ធ ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ចុប្បន្ន អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បុរេជាត គឺ នឹងចក្ខុ . . . បគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ
 រាគៈ និងទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្កន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធា ធម៌
 វត្ថុ ធម៌ តិណ្ណំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 ទ្វេ ខន្ធា ... ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម៌
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម៌ ធម្មា បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា ធម៌ មហាក្ខតោ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អត្ថិប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ បច្ឆាជាតោ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា ធម៌ កតតន្ត្រីក្ការោ អាហារោ ធម៌ ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ ខន្ធា ធម៌ រូបដីតិឥន្ទ្រិយញ្ច កដត្តារូបំ
 អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

(៣០៥) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិបាកេ ឯកំ អាហារេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 បរាមាសសម្បយុត្តកន្ត ១ ក្តី វិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ
 ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្តក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត
 សម្ពោនរប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកបរាមាសសម្ប-
 យុត្តកន្តក្តី កតាឡិណ្ឌារហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្តក្តី រូបជីវិត្រ្យិយក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដតារប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

(៣០៥) ក្តី ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្តី អធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី អនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្តី សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្តី អពោមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្តី និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តី
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្តី
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្តី អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្តី កម្ម-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្តី អាហារប្បច្ច័យ

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មគ្គេ ចត្តារិ
សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្តិយា សត្ត
នត្តិយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

[៣០៦] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បច្ចាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កេម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្ប-
យុត្តស្ស ច បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស សហ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ប្រាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ចា-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កេម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[៣០៦] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
 ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមា-
 សវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវឌ្ឍនំ

បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា បរាមាសសម្មយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្មយុត្តោ
 ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា បរាមាសសម្ម-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្មយុត្តោ
 ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភ័ន្ត្រិ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០៧] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ
 បញ្ច នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ច នបច្ឆាជាតេ
 សត្ត សព្វត្ត សត្ត នមក្កេ សត្ត នសម្មយុត្តេ បញ្ច
 នវិប្បយុត្តេ ធម្មាវិ លោកត្តិយា ធម្មាវិ លោកត្តិយា
 សត្ត លោកតេ សត្ត លោកតេ ធម្មាវិ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ បកមាសសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 បកមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបក-
 មាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ ។

[៣០៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអពាមពាមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិទ្ធកំ បដិប្បវិរោ

[៣០៨] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណោ ចត្តារិ . . .
ន អធិបតិយា ចត្តារិ ន អនន្តរេ ចត្តារិ ន សមនន្តរេ
ចត្តារិ ន អញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ ន ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ សព្វត្ថ
ចត្តារិ ន មក្កេ ចត្តារិ ន សម្បយុត្តេ ទ្វេ ន វិប្បយុត្តេ
ទ្វេ នោនតិយា ចត្តារិ នោវិកតេ ចត្តារិ ។

[៣០៩] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ចត្តារិ . . .
អធិបតិយា បញ្ច អនុលោមមាតិកា កាតញ្ច . . .
អវិកតេ សត្ត ។

បរាមាសសម្បយុត្តកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិទ្ធកំ

បដិប្បវិរោ

[៣១០] បរាមាសញ្ជៅបរាមជ្ឈញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
បរាមដ្ឋោចេវនោធបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា បរាមាសំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
សម្មដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ បរាមជ្ឈញ្ជៅនោធបរាមាសំ ធម្មំ
បដិច្ច បរាមដ្ឋោចេវនោធបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

បរាមាសបរាមជ្ឈិទ្ធកៈ បដិច្ចវារៈ

[៣០៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៣០៩] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 ផងចុះ ... ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ បរាមាសសម្បយុត្តទ្ធកៈ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិទ្ធកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៣១០] បរាមជ្ឈិទ្ធកៈនឹងនោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
 ធម៌នឹងបរាមជ្ឈិទ្ធកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កន្តក្តី បិត្តសម្បជានុប្បក្តី អាស្រ័យ នូវបរាមាសៈ ។ បរាមជ្ឈិទ្ធកៈនឹងនោ-
 បរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ឈិទ្ធកៈនឹងនោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមជ្ឈញ្ញោវនោធិបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អជ្ឈត្តិកា មហាក្កតា ។
 បរាមជ្ឈញ្ញោវនោធិបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសោ-
 ចេវបរាមជ្ឈាធិ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរា-
 មជ្ឈេវនោធិបរាមាសេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច បរាមាសោ ។
 បរាមជ្ឈញ្ញោវនោធិបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសោចេវ-
 បរាមជ្ឈាធិ បរាមជ្ឈាចេវនោធិបរាមាសោ ធិ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមជ្ឈញ្ញោវនោធិបរាមាសំ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បរាមាសោ ធិ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ។ បរាមាសញ្ញោវបរា-
 មជ្ឈញ្ច បរាមជ្ឈញ្ញោវនោធិបរាមាសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 បរាមជ្ឈាចេវនោធិបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា បរាមជ្ឈញ្ញោវនោធិបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធា
 បរាមាសញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ។ សន្ធិត្តំ ។ សព្វេ វារា យថា បរា-
 មាសទុកំ ឯវំ កាតតំ និដ្ឋានាករណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ដរាបដល់ពួកមហាក្ខត
 ខាងក្នុង ក្នុងខណៈវេនបដិសន្ធិ ។ បរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ អាស្រ័យ
 នូវបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ បរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាបរាមជ្ជៈនិងនោបរាមាសៈ ។
 បរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ក្តី បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ផង បរាមាសៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវបរា-
 មជ្ជកន្លងនិងនោបរាមាសក្ខន្ធ ១ និងខន្ធ ២ ... ។ បរាមជ្ជធម៌និងនោ-
 បរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ផង នូវបរាមជ្ជធម៌
 និងនោបរាមាសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ជកន្លងនិងនោបរាមាសក្ខន្ធ ១
 ផង នូវបរាមាសៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ វារៈ
 ទាំងអស់ យ៉ាងណា បរាមាសទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ
 មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាឡើយ ។

បញ្ញាវិញ្ញា

[៣០១] បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមជ្ឈស្សចេវនោចបរាមាសស្ស ធម្មស្ស ហេតុច្ប-
 ង្គយេន បង្គយោ បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសា ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុច្បង្គយេន បង្គយោ បដិសន្ធិ ។ បរាមជ្ឈាចេវ-
 នោចបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្សចេវ បរាមជ្ឈស្សច
 ធម្មស្ស ហេតុច្បង្គយេន បង្គយោ បរាមជ្ឈាចេវនោច-
 បរាមាសា ហេតុ បរាមាសស្ស ហេតុច្បង្គយេន បង្គ-
 យោ ។ បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ បរា-
 មាសស្សចេវ បរាមជ្ឈស្សច បរាមជ្ឈស្សចេវនោចបរា-
 មាសស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុច្បង្គយេន បង្គយោ
 បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ បរាមាសស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុច្បង្គយេន បង្គយោ ។

[៣០២] បរាមាសោចេវបរាមជ្ឈាច ធម្មោ បរា-
 មាសស្សចេវ បរាមជ្ឈស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាច្បង្គយេន
 បង្គយោ តីណី អារត្ត កាតញ្ច បរាមាសទុក្ខសនិសា ។

បរាមាសបរាមជ្ជិកុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

បញ្ញាវិវរៈ

[៣១១] បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមជ្ជ-
 ធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមជ្ជហេតុនិងពួក
 នោបរាមាសហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយត្រកកន្តផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។ បរាមជ្ជធម៌និង
 នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមជ្ជហេតុនិងពួកនោបរាមាសហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 បរាមាសៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ផង នៃបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាស-
 ធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមជ្ជហេតុនិងពួកនោបរាមាស-
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយត្រកកន្តផង នៃបរាមាសៈផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១២] បរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌
 និងបរាមជ្ជធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ៣ (បរាមជ្ជទិកៈ)
 ប្រហែលគ្នានឹងបរាមាសទិកៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធ ហើយធ្វើចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បរាមដ្ឋោចេវ លោចបរាមាសោ ធម្មោ បរាមដ្ឋស្ស-
 ចេវ លោចបរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទានំ . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 កត្តា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ អារត្ត
 រកោ វិចិកិត្តា ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ . .
 លាណ . . . អរិយា កោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វេទានំ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ បហំនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ភិតេ កិលេសេ
 . . . បុព្វេ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . បរាមដ្ឋោចេវ លោចប-
 រាមាសេ ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ យាវ អាវជ្ជនាយ សត្វំ
 កាតត្វំ ។ បរាមដ្ឋោចេវ លោចបរាមាសោ ធម្មោ បរា-
 មាសស្សចេវ បរាមដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ . . . លាណ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . បរាមដ្ឋោចេវ
 លោចបរាមាសេ ខន្ធ អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ អា-
 រត្ត ទិដ្ឋិ . . . ។ បរាមដ្ឋោចេវ លោចបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្សចេវ លោចបរាមាសស្សច ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោ-
 សថកម្មំ . . . បុព្វេ . . . លាណ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាស-
ធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវ
ឧបាសថកម្ម ហើយពិចារណា ក្រេតកអរ រីករាយ នឹងអំពើនោះ រាគៈ
វិចកិច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ
កងកាលមុន ... អំពើឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវ
គោត្រកិច្ច ពិចារណា នូវវេទនាៈ នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ
... នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសងតស្កិនហើយ ... កងកាលមុន
... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកបរាមជ្ជកន្លងនិងពួកនោបរាមាស-
កន្លង ថាមិនឡើង ... ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
ដោយទិព្វចក្ខុ ដរាបដល់អារវជ្ជនៈ មូលទាំងអស់ ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។
បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌
ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបា-
សថកម្ម ... កងកាលមុន ... អំពើឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវ
វត្ថុ ... ក្រេតកអរ រីករាយ ចំពោះពួកបរាមជ្ជកន្លងនិងពួកនោបរាមាស-
កន្លង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ... ។ បរាមជ្ជ-
ធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងនោបរាមាសធម៌
ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបាសថ-
កម្ម ... កងកាលមុន ... អំពើឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកេ បដិប្បវិវា

បរាមជ្ឈេវេវេវោ ចបរាមាសេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ ... វិប-
ស្សតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត បរាមាសោ
ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធភ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ឯវំ ឥតរេបិ តិណិ
អារត្ត កាតត្វា ។ ឥមំ ទុកំ បរាមាសទុកសទិសំ ។
លោកុត្តរំ យម្ហិ ន លត្តតិ តម្ហិ^(១) ន កាតត្វំ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកំ

បដិប្បវិវា

[៣០៣] បរាមាសវិប្បយុត្តំ បរាមជ្ឈំ ធម្មំ បដិច្ច
បរាមាសវិប្បយុត្តោ បរាមជ្ឈោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា បរាមាសវិប្បយុត្តំ បរាមជ្ឈំ ឯកំ ខន្ធភ បដិច្ច
តយោ ខន្ធភ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្រេ ខន្ធភ ... ។
បរាមាសវិប្បយុត្តំ អបរាមជ្ឈំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្ប-
យុត្តោ អបរាមជ្ឈោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
សង្កតំ ។

យថា ច្ចុទ្ធសន្តរទុកេ លោកិយទុកំ
ឯវំ កាតត្វំ ចិន្ទាណាករណំ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ បុរិមំ ។

១ម. យហំ ន លត្តតិ តហំ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ បដិច្ចវិវាវៈ

ពិចារណាយេមិញ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកបរាមជ្ឈកុននិងពួកនាប-
រាមាសក្នុង ថាមិនឡើង . . . បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកុនក្តី
កើតឡើង ព្រោះប្រាណ រូបខន្ធនោះ ។ សូម្បីក្នុងវារៈដទៃ បណ្ឌិត
ក៏គប្បីប្រាណវារៈទាំង ៣ ហើយធ្វើយ៉ាងនេះដែរ ។ ទុកៈនេះ ប្រហែល
គ្មាននឹងបរាមាសទុកៈវែង ។ លោកុត្តរៈ ដែលបណ្ឌិត មិនគប្បីបាន
ក្នុងទុកៈណា ក៏មិនគប្បីធ្វើ ក្នុងទុកៈនោះ ។

ចប់ បរាមាសបរាមជ្ឈិទុកៈ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ

បដិច្ចវិវាវៈ

[៣១៣] បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ អាស្រ័យ បរាមាស-
វិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
ផង ចិត្តសមុជ្ឈនរូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈកុន ១
នូវខន្ធ ២ . . . ។ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
វិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
ចម្រើន ។

លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរទុកៈ យ៉ាងណាមិញ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ ។

ចប់ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន ខាងដើម ។

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស អដ្ឋមោ ភាគោ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
សុត្តន្ត ជនទុកំ	១
សុត្តន្ត ជនិយទុកំ	២២
សុត្តន្ត ជនសម្បយុត្តទុកំ	២៣
សុត្តន្ត ជនសុត្តន្ត ជនិយទុកំ	៦០
សុត្តន្ត ជនសុត្តន្ត ជនសម្បយុត្តទុកំ	៦៣
សុត្តន្ត ជនិយទុកំ សុត្តន្ត ជនិយទុកំ	៧៣
គុទ្ធិទុកំ	៧៤
គុទ្ធិនិយទុកំ	៧៨
គុទ្ធិសម្បយុត្តទុកំ	៧៧
គុទ្ធិគុទ្ធិនិយទុកំ	១៤០
គុទ្ធិគុទ្ធិសម្បយុត្តទុកំ	១៤៤

អភិធម្មបិដក

បដិស អដ្ឋមភាគ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
សញ្ញាជនទុកៈ	១
សញ្ញាជនិយទុកៈ	២២
សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ	២៣
សញ្ញាជនសញ្ញាជនិយទុកៈ	៦០
សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ	៦៣
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ	៧៣
គន្ធទុកៈ	៧៤
គន្ធនិយទុកៈ	៧៨
គន្ធសម្បយុត្តទុកៈ	៧៧
គន្ធគន្ធនិយទុកៈ	១៤០
គន្ធគន្ធសម្បយុត្តទុកៈ	១៤៤

មាតិកា

អង្កេត

គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយទុកំ	១៥១
ឧយាយាគតាបកទុកំ	”
នីវរណទុកំ	១៥២
នីវរណិយទុកំ	១៧៧
នីវរណសម្បយុត្តទុកំ	១៨០
នីវរណនីវរណិយទុកំ	២០១
នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកំ	២០៥
នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកំ	២១៥
បរាមាសទុកំ	”
បរាមដទុកំ	២៣៧
បរាមាសសម្បយុត្តទុកំ	”
បរាមាសបរាមដទុកំ	២៦៣
បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដទុកំ	២៦៧

មាតិកា

ទំព័រ

គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយម្ហកៈ ១៥១

ឡយេយាគៈគាថ្នក្ហកៈ ”

នីវេណ្ហកៈ ១៥២

នីវេណិយ្ហកៈ ១៧៧

នីវេណសម្បយុត្តកៈ ១៨០

នីវេណនីវេណិយ្ហកៈ ២០១

នីវេណនីវេណសម្បយុត្តកៈ ២០៥

នីវេណវិប្បយុត្តនីវេណិយ្ហកៈ ២១៥

បរាមាស្ហកៈ ”

បរាមដ្ឋកៈ ២៣៧

បរាមាសសម្បយុត្តកៈ ”

បរាមាសបរាមដ្ឋកៈ ២៦៣

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋកៈ ២៦៧

វិវិទ្យាវិវិទុបត្តិ

វិវិទុប្បាហើ 1,2	អវិវិទុប្បាហើ 1,2	អង្កេត ក	រដ្ឋលេខាយ័ ឃុ
ខន្ទា	ខន្ទា	២	១៣
អារម្មណាធិបតិសញ្ញា -	អារម្មណា ធិបតិ សញ្ញា -	១២	៨
សញ្ញាជននាចេវសញ្ញា -	សញ្ញាជននាចេវសញ្ញា -	៦៦	១៨
បច្ចាជាន័ត្ត 1,19	បច្ចាជាន័ត្ត	៧២	១៤
សង្ខ	សង្ខំ	១២៦	១៤
ពិស្តា	ពិស្តារ	១៤០	១៤
គន្ថគន្ថនិយទុកំ បដិច្ចវារោ	គន្ថគន្ថនិយទុកេ បញ្ញាវារោ	១៤១	១
នោនីវណាធិបតិ	នោនីវណា ធិបតិ	១៦៧	១០
បរាមាសម្បយុត្តិ	បរាមាសសម្បយុត្តិ	២៥២	៦
បរាមាសម្បយុត្តិស្ស	បរាមាសសម្បយុត្តិស្ស	២៥៧	១៨
ចកតទ្បិញ្ញារោ	ច កតទ្បិញ្ញារោ	២៦០	១១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វិចិកិចាសពោជនៈផង	នវិចិកិចាសពោជនៈផង	៤	១៦
ពកសពោជនៈ	ពកនោសពោជនៈ	១៨	១៤
គី វត បគល	គី បគល	៧០	១៦
នៃនោគន្ធផបិ	នៃនោគន្ធផបិ	៧៣	៦
នវលាភៈ	នវលោភៈ	១០០	៤
ពកគនសម្បយតកន	ពកគនវិប្បយតកន	១១៦	៧
នវបពោ	នវបពោ	១២៥	១៦
យតកកនផង	យតកកនផង	១៤៨	៨
នវវណកន	នោនវវណកន	១៦៥	១៣
នវ ពាន	នូវនិពាន	១៦៦	១៦
សមដានបផង	សមដានបផង	១៧២	១៦
កងនមគប្បច្ច័យ	កងមគប្បច្ច័យ	១៨២	៨
កាយទិក	កាយកិទិក	១៧២	១៧
ឯបកត្ថនិស្ស័យ	ឯបកត្ថបនិស្ស័យ	១៧៣	១២
នវវណវិប្បយត	នវវណសម្បយត	១៧៨	៣
គប្បស្ករផងចុះ ។	គប្បស្ករផងចុះ	២០៣	៥
មានវរៈ ៧ ។	វរៈ ៧	២១២	១១

ពាក្យខុស

ពាក្យត្រូវ

ទំព័រ បន្ទាត់

ដោយបរាមាសចិត្ត

ដោយនោបរាមាសចិត្ត

២២៣ ១០

ដោយអនន្តរាជ្យច័យ

ដោយសមនន្តរាជ្យច័យ

២២៨ ១០

បកត្តនិស្ស័យ

បកត្តបនិស្ស័យ

២៣០ ៦

មានរាវ:

មានរាវ:

២៥៨ ៦

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកមានក្រោមនេះ ៖

Printing costs were kindly met by the following organizations

Rinzaishu Keirin-ji Rev. Etsuoh Miki
3-3-11 Mejirodai, Bunkyo-ku, Tokyo Japan

この本は次の方によって復刻されました。

桂林寺（臨濟宗）住職 三木悦翁
東京都文京区目白台3-3-11

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនាសមណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL.101

“ABHIDHAMMA PITAKA”

Published by the Buddhist Institute, phnom Penh

Reproduced with the kind cooperation of the

TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE

First edition 1994

printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ (南伝大蔵経) 全110巻・アビダルマピタカ第101巻

発行：プノンベン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ (南伝大蔵経) 復刻救援委員会

発行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

